

# Res no tornarà a ser igual

*Els avenços en la investigació dels crims de violència de  
gènere des dels inicis del s.XX fins a l'actualitat a partir  
del relat Parricidi, de Víctor Català.*







**Sota el pseudònim de *Videri* presento la meva candidatura a X**  
***PREMI VILA-SECA INÈDIT***

## RESUMEN

Basándose en la hipótesis de que las medidas y el estudio del crimen de violencia de género y sus variantes ha experimentado un cambio exponencial, el trabajo busca evidenciar la afirmación o desmentirla.

Utilizando como punto de partida, el relato *Parricidi* de la obra *Drames rurals* de Víctor Català.

Éste, situado en 1902, muestra una cruda realidad de la situación para la mujer y la falta de profesionalidad en las investigaciones policiales y en la legislación vigente en aquel entonces. Los obvios cambios de la realidad relatada en el cuento, en comparación con la que vivimos actualmente.

Decidí demostrar la hipótesis siguiendo una investigación teórica, expuesta a lo largo del trabajo, que abarca la situación legislativa y policial de la época del cuento, una evolución sintetizada del progreso en las medidas para la violencia de género, y una explicación del sistema actual, incluyendo también información sobre la obra y el relato. Pero también a partir de una parte práctica, la reescritura del cuento.

Finalmente, se demuestra el gran avance que como sociedad hemos experimentado. Se ha demostrado la postura desigual que la mujer sufría y se ha transformado en una de muy diferente. Aunque no se puede negar, que existe mucho margen de mejora, ya que la violencia de género es un concepto muy presente en nuestras vidas. Simplemente, en la actualidad hemos implementado medidas que dejan de ignorarla para luchar contra ella. Ya nada será igual que antes, ahora es nuestro turno de preservar este progreso y redirigirlo de forma que la violencia de género reduzca su presencia en nuestras vidas, en su totalidad, de ser posible.



## ABSTRACT

Based on the hypothesis that the measures and study of the crime of gender violence and its variants has undergone an exponential change, the work seeks to evidence the statement or deny it. Using as a starting point, the story *Parrici* from the work *Drames rurals* by Víctor Català. This one, set in 1902, shows a harsh reality of the situation for women and the lack of judgment in police investigations and in the legislation in force at that time. The obvious changes of the reality related in the story, comparing it to the one we live in today.

I decided to prove the hypothesis by following a theoretical investigation, presented throughout the work that covers the legislative and police situation of the time of the story, a synthesized evolution of the progress in measures for gender violence, and an explanation of the current system. Also including information about the work and the story.

Finally, the great progress that we have experienced as a society is demonstrated. The unequal position that women suffered has been defended and has been transformed into a very different one.

Although it cannot be denied, there is a lot of room for improvement, since gender violence is a very present concept in our lives, as before. Simply, today we have implemented measures that stop ignoring it to fight against them. Nothing will ever be the same as before, now it is our turn to preserve this progress and redirect it so that gender-based violence reduces its presence in our lives, in its entirety, if possible.

# ÍNDEX

|                                                                                                                            |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. INTRODUCCIÓ AL TREBALL.....</b>                                                                                      | <b>8</b>  |
| <b>1.1. HIPÒTESI I OBJECTIUS DEL TREBALL.....</b>                                                                          | <b>9</b>  |
| 1.1.1. Hipòtesi del treball.....                                                                                           | 9         |
| 1.1.2. Objectius a complir.....                                                                                            | 9         |
| <b>2. DEFINICIÓ DE CONCEPTES CLAU PREVIS.....</b>                                                                          | <b>10</b> |
| <b>3. ESTUDI D'UN CRIM DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE A CAVALL s. XIX - s. XX... 13</b>                                            | <b>13</b> |
| 3.1. PROCEDIMENT JUDICIAL I REGULACIÓ LEGISLATIVA DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE (1870 - 1910).....                             | 13        |
| 3.1.1. Articles del Codi Penal del 1870 relacionats amb el crim de violència de gènere.....                                | 13        |
| 3.1.2. Procediment judicial i aplicació del Codi Penal en casos de violència de gènere.....                                | 16        |
| 3.1.2.1. Llei del d'enjudiciament criminal de 1882.....                                                                    | 16        |
| 3.2. EIX CRONOLÒGIC: L'EVOLUCIÓ DELS PROCESSOS JUDICIALS SOBRE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE (FINAL S. XIX - ACTUALITAT).....     | 22        |
| 3.2.1. Taula esquemàtica de la cronologia del primer apartat.....                                                          | 22        |
| 3.2.2. Ampliació i explicació dels elements del primer eix cronològic.....                                                 | 24        |
| <b>4. L'ACTUACIÓ POLICIAL A LA INVESTIGACIÓ DELS CRIMS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE CAVALL FINAL S. XIX PRINCIPIS S. XX.....</b> | <b>32</b> |
| 4.1. EL MARC HISTÒRIC DE LA POLICIA A LA INVESTIGACIÓ CRIMINAL (1870-1910).....                                            | 32        |
| 4.2. INNOVACIONS FORENSES I PRÀCTIQUES POLICIALS A L'ESTRANGER (IMPACTE HISTÒRIC).....                                     | 34        |
| 4.2.2. L'aparició de les empremtes digitals com a eina d'identificació policial.....                                       | 34        |
| 4.2.2.1. Els primers intents de classificació psicològica del comportament criminal.....                                   | 37        |
| 4.3. EIX CRONOLÒGIC: L'EVOLUCIÓ DELS ESTUDIS POLICIALS EN EL CRIM. (FINAL S. XIX - ACTUALITAT).....                        | 38        |
| 4.3.1. Taula esquemàtica de la cronologia del segon apartat.....                                                           | 38        |
| 4.3.2. Ampliació i explicació dels elements del segon eix cronològic.....                                                  | 40        |
| <b>5. ESTUDI D'UN CRIM DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN L' ACTUALITAT.....</b>                                                    | <b>45</b> |
| 5.1. FONAMENTS JURÍDICS I ESTRUCTURA NORMATIVA DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE.....                                              | 45        |
| 5.1.1. Marc normatiu i institucional vigent a Catalunya en relació amb el crim.....                                        | 45        |
| 5.1.2. Protocol d'actuació i coordinació entre òrgans judicials i serveis d'atenció.....                                   | 48        |
| 5.1.3. Itinerari processal dels delictes de violència de gènere.....                                                       | 50        |
| 5.2. L'ESTUDI POLICIAL ACTUAL DELS CRIMS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE.....                                                       | 54        |
| 5.2.1. Protocol d'actuació policial a casos de violència de gènere.....                                                    | 54        |
| Dins dels mossos i la policia es distingeixen diferents grups que s'organitzen segons la funció que tenen.....             | 54        |
| 5.3. ANÀLISI DE DENÚNCIES I CASOS REGISTRATS (2024-2025).....                                                              | 55        |
| <b>6. CONEIXEMENT LITERARI DE VÍCTOR CATALÀ I DE LA SEVA OBRA DRAMES RURALS.....</b>                                       | <b>57</b> |



|                                                            |            |
|------------------------------------------------------------|------------|
| 6.1. VÍCTOR CATALÀ: VIDA I TRAJECTÒRIA.....                | 57         |
| 6.1.1. Formació de l'autora.....                           | 57         |
| 6.1.2. Una vida de reclusió.....                           | 58         |
| 6.1.3. Caterina Albert i el pseudònim “Víctor Català”..... | 59         |
| 6.2. DRAMES RURALS: CONTEXT I TEMÀTICA.....                | 60         |
| 6.3. ANÀLISI DEL CONTE PARRICIDI.....                      | 63         |
| 6.4. POEMA INSUBMISSIÓ.....                                | 64         |
| <b>7. EXPOSICIÓ DEL MARC PRÀCTIC.....</b>                  | <b>65</b>  |
| 7.1. EN QUÈ CONSISTEIX LA PART PRÀCTICA?.....              | 65         |
| 7.2. COMPARATIVA PARRICIDI-VIDERI.....                     | 66         |
| <b>8. VIDERI.....</b>                                      | <b>67</b>  |
| <b>9. CONCLUSIÓ FINAL DEL TREBALL.....</b>                 | <b>102</b> |
| 9.1. DIFICULTATS I OPINIÓ PERSONAL VERS EL TREBALL.....    | 104        |
| 9.2. AGRAÏMENTS.....                                       | 105        |
| <b>10. BIBLIOGRAFIA I BIBLIOGRAFIA WEB.....</b>            | <b>107</b> |
| <b>11. ANNEXOS DEL TREBALL.....</b>                        | <b>113</b> |
| 11.1. ANNEX: CONTE PARRICIDI.....                          | 113        |

## 1. INTRODUCCIÓ AL TREBALL

L'elecció d'aquest tema ve influïda pel meu interès pel dret. Aquesta és la carrera que m'agradaria estudiar en un futur. Volia centrar el treball en un tema que em permetés relacionar-ho amb la carrera, No obstant això, no m'acabava de cridar l'atenció fer l'anàlisi d'un crim o parlar de lleis específiques.

Després d'especular sobre diferents opcions, va sorgir la idea de relacionar el treball no pas amb un cas actual, sinó amb un de passat, que a més és literari, ja que és fictici i pertany a una obra reconeguda de la literatura catalana. Aquest cas del qual parlo és la història narrada al conte *Parricidi* de *Drames rurals*, escrit el 1902 per Caterina Albert sota el pseudònim de Víctor Català.

*Parricidi* exposa la història de la Lena i la seva tràgica mort per violència de gènere, que va sofrir per part del seu amant. El nom del conte és el terme que s'utilitzava a l'època per denominar l'assassinat d'un familiar o cònjuge a mans d'un membre de la família. Aquest es denomina així perquè l'autora va reflectir la poca investigació que entitats com la policia o la justícia duïen a terme, ja que a qui acusen del crim és al seu marit, ignorant completament totes les proves que indicaven el contrari. Per tant, es titula d'aquesta manera com que la condemna i l'acusació de la mort de la Lena recau en el seu marit.

L'autora va reflectir una història que parlava del maltractament a la dona, i que mostrava la ignorància per part de la justícia de la veritable investigació dels crims. En llegir-ho, el primer que em va venir al cap va ser com de diferent aquella situació hagués sigut avui en dia. Tots els canvis que ens havien portat d'aquella realitat a la nostra actual.

Així doncs, vaig decidir que el meu bloc pràctic consistiria precisament en això: a reflectir la nostra realitat i els canvis que avui en dia tenim referents al tema, reescrivint el conte. Vaig guiar-me del conte *Parricidi* per escriure *Videri*, la meua interpretació actual i ampliada de l'obra.

D'altra banda, el propi conte em plantejava moltes qüestions. Com era aquel sistema policial o per quines lleis es regia la societat de l'època perquè el conte

tingués aquell final? Quina evolució havia tingut tot aquell sistema per arribar al que tenim ara? I quina és la veritable funció de l'actual? Totes aquestes preguntes en van guiar per conformar els meus objectius i per a l'estructuració del bloc teòric, que desglossa i explica tots aquests conceptes.

Actualment, la violència cap a la dona rep molts noms; ara bé, com; violència de gènere, violència masclista, violència vicària, o els feminicidis, entre altres. I aquesta té una rellevància molt superior a la que hi tenia a l'època del conte, que era pràcticament nul·la. Per tant, em resultava interessant investigar tots els canvis i exposar-los al treball.

En conclusió, un cop hagués respost a totes aquestes preguntes estaria preparada per començar el marc pràctic i la creació literària de *Videri*.

Qui llegeixi aquest treball aprendrà el funcionament de la justícia i la investigació relacionat amb el concepte actual de la violència de gènere des de l'època de Víctor Català. Veurà tota l'evolució que hem experimentat, per al final aprendre sobre el sistema actual. Finalment, llegirà la meua versió del conte enfocada en l'actualitat, un cop hagi llegit l'original—que està inclòs en el treball— per acabar de comprendre tota la investigació.

## 1.1. HIPÒTESI I OBJECTIUS DEL TREBALL

### 1.1.1. Hipòtesi del treball.

El marc legal específic contra la violència masclista ha estat confrontat per millorar la investigació criminal i garantir una resposta judicial més justa per a les víctimes.

### 1.1.2. Objectius a complir.

1. Conèixer el sistema policial, judicial i la percepció popular de l'època dels fets narrats al relat "*Parricidi*" (*Drames Rurals*, 1902), en referència al tipus de crim escollit. I, també a l'actualitat.

2. Identificar les diferències entre les dues, fer-ne una comparació i parlar sobre l'estat actual basant-me en el pensament crític referent al tema.
3. Analitzar, per una banda, la percepció del crim d'una autora de l'època, en aquest cas Caterina Albert (Víctor Català). I, per l'altra, la visió que tenen altres autores del s. XXI. Elaborar una comparació.
4. Reescriptura del conte d'acord amb els coneixements obtinguts, mostrant l'evolució que hi ha hagut a partir dels canvis al conte.



## 2. DEFINICIÓ DE CONCEPTES CLAU PREVIS.

Al llarg del treball, parlarem de diversos conceptes que, tot i què estan relacionats no són sinònims del tot. Aquests són conceptes contemporanis que s'utilitzen a l'actualitat i que mostren el treball i l'evolució per la qual hem passat. Per tal d'obtenir aquesta diferenciació. Parlo de violència de gènere, violència masclista, violència domèstica i dels feminicidis. A continuació faré una definició més específica de cadascun:

- **Violència de gènere:** la violència de gènere és aquella que s'exerceix sobre les dones per part d'aquells que estiguin o hagin estat lligats a elles per relacions d'afectivitat (parlem de parelles o exparelles). L'objectiu de l'agressor és produir dany i aconseguir el control sobre la dona. Control prolongat en el temps i sistemàtic en la manera, com a part d'una mateixa estratègia.
- **Violència masclista:** la violència masclista és una violació dels drets humans. A través, de la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder; dels homes sobre les dones. Es produeix per mitjans físics, econòmics o psicològics—incloues les amenaces, les intimidacions i les coaccions—, tant en l'àmbit públic com en el privat, i té com a resultat un dany o un patiment físic, ja sigui sexual sigui psicològic.  
La violència masclista es pot manifestar en els àmbits; de la parella, familiar, laboral, social o comunitari, digital, institucional, vida política i esfera pública de les dones, educatiu i altres formes que lesionin o puguin lesionar la dignitat, la integritat o la llibertat de les dones.
- **Violència domèstica:** La violència domèstica engloba un àmbit molt ampli de delictes comesos en l'àmbit familiar i, suposa un patiment afegit per a les víctimes, que estan unides per una relació d'afectivitat especial i a vegades dependència amb l'agressor. La violència domèstica és el nom que rep el conjunt d'actes de violència física, sexual, psicològica o econòmica que es produeixen a la família o a la llar o, entre cònjuges o parelles de fet antics o

actuals, sense que calgui que agressor i víctima comparteixin o hagin compartit el mateix domicili.

- **Feminicidi:** Crim de qui mata deliberadament una dona per raons de gènere, o de qui la indueix al suïcidi com a conseqüència la pressió i la violència exercides sobre ella.

## **BLOC TEÒRIC (3-6)**

---

### **3. ESTUDI D'UN CRIM DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE A CAVALL s. XIX - s. XX.**

#### **3.1. PROCEDIMENT JUDICIAL I REGULACIÓ LEGISLATIVA DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE (1870 - 1910).**

Abans d'endinsar-nos en el procediment judicial del crim de violència de gènere, hem d'analitzar el Codi Penal vigent en aquest període, ja que constitueix el marc normatiu que determina la tipificació dels delictes i el tractament jurídic dels crims. A continuació, remarcaré aquells articles del Codi Penal del 1870 que tenen relació amb aquest crim.

##### 3.1.1. Articles del Codi Penal del 1870 relacionats amb el crim de violència de gènere.

En aquest apartat exposaré aquells articles estrictament relacionats amb la violència de gènere i la domèstica. Però també n'afegiré uns relacionats amb l'adulteri, i l'aparició de la violència masculista. Els articles que formen part de l'apartat, mostraven els actes que eren penats durant l'època de vigència del Codi Penal de 1870. Aquest Codi Penal va ser promulgat el 17 de juny de 1870 i va entrar en vigor l'1 de gener del 1871, i es va mantenir com a Codi Penal bàsic fins a l'any 1928 amb el començament de la dictadura de Primo de Rivera. Es comprova que, doncs, aquest era el Codi vigent a l'època del conte *Parricidi*— del 1902—.

Primer, els articles 417 i 438, on apareixen els actes relacionats amb violència de gènere i domèstica.

- **Art. 417.** *“El que matara a su padre, madre o hijo, sean legítimos o ilegítimos, o a cualquiera de sus ascendientes o descendientes o a su cónyuge, será castigado como **parricida** con la pena de cadena perpetua a muerte”.*

Un parricidi—el que apareix a l'article en negreta '*parricida*'—és un terme utilitzat a l'època. Es considerava parricida a qui matava el seu pare, mare o fill (legítims o il·legítims), als seus ascendents o descendents, o el seu cònjuge. Aquest codi castigava el parricidi amb la pena de cadena perpètua o amb pena de mort. Ens trobem amb una suavització de la pena respecte del codi anterior, ja que se suprimia l'aplicació de la pena de mort com a pena única. En determinats casos, es deixava a l'arbitri del jutge establir el major o menor rigor de la pena segons les circumstàncies.

Com podem veure, el conte de referència, té com a títol aquest mot. A causa de la interrelació de la història amb el significat de la paraula.

- **Art. 438.** *"El marido que sorprendiendo en adulterio a su mujer matare en el acto a ésta o al adúltero, o les causare alguna de las lesiones graves, será castigado con la pena de destierro. Si les causare lesiones de otra clase, quedará exento de pena. Estas reglas son aplicables en iguales circunstancias a los padres, respecto de las hijas menores de veintitrés años y sus corruptores mientras aquellas vivieran en la casa paterna. El beneficio de este artículo no aprovecha á los que hubieren promovido o facilitado la prostitución de sus mujeres o hijas".*

Aquest article exposa que s'exiliarà a aquells pares o marits que matin la seva dona o filla—menor de vint-i-tres anys—, a causa d'adulteri, o als corruptors d'aquestes. Cal remarcar el fet que només es penarà l'acusat si ha sigut la mort el que l'ha causat, si no queden exempts de la pena. És a dir, que qualsevol violència cap ells no es castigava per la llei i estava completament acceptada socialment.

També és rellevant el fet que el benefici de l'article—l'exempció de la pena si les lesions provocades no han matat la víctima— no serà aplicat a les persones que hagin facilitat a la prostitució de la dona o filla. En aquest cas, sí que s'enfrontarà a la pena.

Seguidament, vull afegir un altre conjunt d'articles que parlen exclusivament del concepte de l'adulteri. En aquest vèiem reflectit el concepte anomenat actualment violència masclista. Veurem una comparació de la pena per la dona i la de l'home.

Els articles que parlen d'això entren en l'apartat del Codi Penal anomenat: *Título IX. Delitos contra la Honestidad. Capítulo Primero. Adulterio.*

- **Art. 448.** *El adulterio será castigado con la pena de prisión correccional en sus grados medio y máximo. Cometen adulterio la mujer casada que yace con varón que no sea su marido y el que yace con ella, sabiendo que es casada, aunque después se declare nulo el matrimonio.*
- **Art. 449.** *No se impondrá pena por delito de adulterio sino en virtud de querella del marido agraviado. Este no podrá deducir sino contra ambos culpables, si uno y otro vivieran, y nunca si hubiere consentido el adulterio ó perdonado á cualquiera de ellos.*
- **Art. 450.** *El marido podrá en cualquier tiempo remitir la pena impuesta a su consorte. En este caso se tendrá también por remitida la pena al adúltero.*
- **Art. 451.** *La ejecutoria en causa de divorcio por adulterio surtirá sus efectos plenamente en lo penal cuando fuere absolutoria. Si fuese condenatoria será necesario nuevo juicio para la imposición de las penas.*
- **Art. 452.** *El marido que tuviere manceba dentro de la casa conyugal o fuera de ella con escándalo será castigado con la pena de prisión correccional en sus grados mínimo y medio. La manceba será castigada con la de destierro. Lo dispuesto en los artículos 449 y 450 es aplicable al caso de que se trata en el presente.*

Després de llegir els articles, es pot veure la clara desigualtat entre els sexes. L'acció que es penava podia ser produïda tant per l'home com per la dona; tanmateix, davant la llei la repercussió era diferent. En el cas de la dona, si el marit decidia presentar una querella—una denúncia—, als dos implicats—article 449—, se la castigava amb la presó en grau mitjà o màxim—article 448—. La pena només s'impartia si l'home decidia no perdonar a la dona, si sí que ho feia, la llei no tenia validesa.

### 3.1.2. Procediment judicial i aplicació del Codi Penal en casos de violència de gènere.

Per entendre com funcionaven els procediments judicials en aquell moment cal situar-nos en les normes per les quals es regien els jutges. El 1882, amb el Codi d'instrucció Criminal, s'estableix la base del procediment penal modern a Espanya, que es pot resumir a un jutge instructor i una fase de judici oral.

Els judicis se separaven per diferents etapes. La investigació quedava en mans dels jutjats d'instrucció, mentre que el judici oral passava a fer-se en tribunals diferenciats, els que constaven de més garanties processals. Aquestes garanties processals consisteixen en els drets o normes que asseguraven que el procés judicial fos just i imparcial.

Una altra característica que aquests judicis tenien, era el principi de la publicitat i oralitat. El principi va ser introduït per donar més transparència als judicis, amb l'objectiu de deixar enrere processos purament escrits.

A finals del XIX es va generalitzar molt la figura del jurat popular per delictes greus, tot i que amb limitacions i oscil·lacions polítiques. Aquestes es refereixen als canvis polítics que es produeixen en les preferències i majories polítiques d'un país o territori al llarg del temps.

A inicis del XX, encara es mantenien les línies del Codi del 1882. Però sovint hi havia amb debats constants sobre la imparcialitat judicial i la dependència del poder polític.

Com he mostrat anteriorment, la violència contra la dona sovint es limitava a tractar-se amb els crims d'adulteri o d'honor. Dels que he parlat a l'apartat anterior amb el Codi Penal de 1870.

#### **3.1.2.1. Llei del d'enjudiciament criminal de 1882.**

A continuació mostraré els articles corresponents a les diverses parts que els judicis seguien, i què deien aquests, tot numerant les parts que se seguien.



En el moment de la denúncia: és imprescindible saber que qualsevol persona que presenciés un delictes públic estava obligat a comunicar-ho immediatament al jutge d'instrucció/pau/municipal, o a la policia més propera, si no, s'exposava a ser multat. Això és mostra de l'article 259 al 262, de la llei. Com a exemple:

- **Art. 259.** *El que presenciare la perpetración de cualquier delito público está obligado a ponerlo inmediatamente en conocimiento del Juez de instrucción, de paz, comarcal o municipal o funcionario fiscal más próximo al sitio en que se hallare, bajo la multa de 25 a 250 pesetas.*
  
- **Art 262.** *Los que por razón de sus cargos, profesiones u oficios tuvieren noticia de algún delito público, estarán obligados a denunciarlo inmediatamente al Ministerio fiscal, al Tribunal competente, al Juez de instrucción y, en su defecto, al municipal o al funcionario de policía más próximo al sitio si se tratare de un delito flagrante. Los que no cumplieren esta obligación incurrirán en la multa señalada en el artículo 259, que se impondrá disciplinariamente. Si la omisión en dar parte fuere de un Profesor en Medicina, Cirugía o Farmacia y tuviese relación con el ejercicio de sus actividades profesionales, la multa no podrá ser inferior a 125 pesetas ni superior a 250.*

*Si el que hubiese incurrido en la omisión fuere empleado público, se pondrá además en conocimiento de su superior inmediato para los efectos a que hubiere lugar en el orden administrativo. Lo dispuesto en este artículo se entiende cuando la omisión no produjere responsabilidad con arreglo a las Leyes.*

- 1) Cal tenir en compte que el procés judicial podia començar per querella formal d'un particular ofès o interessat com s'especifica en els articles dels 270 fins al 281. A continuació dos exemples:

- **Art. 270.** *Todos los ciudadanos españoles, hayan sido o no ofendidos por el delito, pueden querellarse, ejercitando la acción popular establecida en el artículo 101 de esta Ley. También pueden querellarse los extranjeros por los delitos cometidos contra sus personas o bienes o las personas o bienes de sus representados, previo cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 280, si no estuvieren comprendidos en el último párrafo del 281.*
  - **Art 280.** *El particular querellante prestará fianza de la clase y en la cuantía que fijare el Juez o Tribunal para responder de las resultas del juicio.*
- 2) Un cop iniciat el procés judicial, la policial tenia un paper important. La Guàrdia Civil, les policies locals, els serenos i entre altres, sota les ordres d'un jutge i del fiscal, feien les primeres diligències. Com la persecució de sospitosos i la custòdia de proves. Això es mostra a l'article 283.
- **Art 283.** *Constituirán la Policía judicial y serán auxiliares de los Jueces y Tribunales competentes en materia penal y del Ministerio fiscal, quedando obligados a seguir las instrucciones que de aquellas autoridades reciban a efectos de la investigación de los delitos y persecución de los delincuentes:*  
*Primero. Las Autoridades administrativas encargadas de la seguridad pública y de la persecución de todos los delitos o de algunos especiales.*  
*Segundo. Los empleados o subalternos de la policía de seguridad, cualquiera que sea su denominación.*  
*Tercero. Los Alcaldes, Tenientes de Alcalde y Alcaldes de barrio.*  
*Cuarto. Los Jefes, Oficiales e individuos de la Guardia Civil o de cualquier otra fuerza destinada a la persecución de malhechores.*  
*Quinto. Los Serenos, Celadores y cualesquiera otros Agentes municipales de policía urbana o rural.*  
*Sexto. Los Guardas de montes, campos y sembrados, jurados o confirmados por la Administración.*  
*Séptimo. Los funcionarios del Cuerpo especial de Prisiones.*  
*Octavo. Los Agentes judiciales y los subalternos de los Tribunales y Juzgados.*

*Noveno. El personal dependiente de la Jefatura Central de Tráfico, encargado de la investigación técnica de los accidentes.*

3) Així mateix, hi havia un altre aspecte que seguien. Es tracta del sumari, un conjunt d'actuacions que servia per comprovar el delictes i de la identificació del culpable. El sumari era l'eina que dirigia al jutge d'instrucció, i que es mantenia reservat fins al dia del judici oral. És l'article 299, el que reflecteix això.

- **Art 299.** *Constituyen el sumario las actuaciones encaminadas a preparar el juicio y practicadas para averiguar y hacer constar la perpetración de los delitos con todas las circunstancias que puedan influir en su calificación y la culpabilidad de los delincuentes, asegurando sus personas y las responsabilidades pecuniarias de los mismos.*

4) Un cop el jutge rebia notícia d'un delictes greu, i el sumari ja sabia obert, calia avisar el fiscal, per assegurar la persona del presumpte culpable i les possibles responsabilitats pecuniàries. Es mostra en els articles del 306 al 308. Com a exemple:

- **Art 306.** *Conforme a lo dispuesto en el capítulo anterior, los Jueces de instrucción formarán los sumarios de los delitos públicos bajo la inspección directa del Fiscal del Tribunal competente. La inspección será ejercida, bien constituyéndose el Fiscal por sí o por medio de sus auxiliares al lado del Juez instructor, bien por medio de testimonios en relación, suficientemente expresivos, que le remitirá el Juez instructor periódicamente y cuantas veces se los reclame, pudiendo en este caso el Fiscal hacer presente sus observaciones en atenta comunicación y formular sus pretensiones por requerimientos igualmente atentos. También podrá delegar sus funciones en los Fiscales municipales. Tan pronto como se ordene la incoación del procedimiento para las causas ante el Tribunal del Jurado, se pondrán en conocimiento del Ministerio Fiscal quien comparecerá e intervendrá en*

*cuantas actuaciones se lleven a cabo ante aquél. Cuando en los órganos judiciales existan los medios técnicos precisos, el fiscal podrá intervenir en las actuaciones de cualquier procedimiento penal, incluida la comparecencia del artículo 505, mediante videoconferencia u otro sistema similar que permita la comunicación bidireccional y simultánea de la imagen y el sonido.*

- **Art 308.** *Inmediatamente que los Jueces de instrucción o de Paz, en su caso, tuvieren noticia de la perpetración de un delito, el Secretario judicial lo pondrá en conocimiento del Fiscal de la respectiva Audiencia, y dará, además, parte al Presidente de ésta de la formación del sumario, en relación sucinta, suficientemente expresiva del hecho, de sus circunstancias y de su autor, dentro de los dos días siguientes al en que hubieren principiado a instruirle. Los Jueces de Paz darán cuenta inmediata de la prevención de las diligencias al de Instrucción a quien corresponda.*

5) Seguidament, es passava a la inspecció ocular i a les proves físiques. S'havia d'inspeccionar ocularment el lloc dels fets, l'aixecament del cadàver i la recollida d'objectes relacionats amb el delicte, com s'indica dels articles 326-333, fins a 334-367.

- **Art 326.** *Quando el delito que se persiga haya dejado vestigios o pruebas materiales de su perpetración, el Juez instructor o el que haga sus veces ordenará que se recojan y conserven para el juicio oral si fuere posible, procediendo al efecto a la inspección ocular y a la descripción de todo aquello que pueda tener relación con la existencia y naturaleza del hecho. A este fin, hará consignar en los autos la descripción del lugar del delito, el sitio y estado en que se hallen los objetos que en él se encuentren, los accidentes del terreno o situación de las habitaciones y todos los demás detalles que puedan utilizarse, tanto para la acusación como para la defensa. Cuando se pusiera de manifiesto la existencia de huellas o vestigios cuyo análisis biológico pudiera contribuir al esclarecimiento del hecho investigado, el Juez de Instrucción adoptará u ordenará a la Policía Judicial o al médico forense que adopte las medidas necesarias para que la recogida, custodia y examen*

*de aquellas muestras se verifique en condiciones que garanticen su autenticidad, sin perjuicio de lo establecido en el artículo 282.*

- **Art 367.** *En ningún caso admitirá el Juez durante el sumario reclamaciones ni tercerías que tengan por objeto la devolución de los efectos que constituyen el cuerpo del delito, cualquiera que sea su clase y la persona que los reclame.*

6) Finalment, hi havia un punt clau: els drets de culpable. El presumpte culpable havia de ser informat dels seus drets i ser assistit per un advocat. Tot i això, a la pràctica sovint es limitava l'accés a aquests drets. Aquest punt s'exposa a l'article 2.

- **Art 2.** *Todas las Autoridades y funcionarios que intervengan en el procedimiento penal cuidarán, dentro de los límites de su respectiva competencia, de consignar y apreciar las circunstancias así adversas como favorables al presunto reo, y estarán obligados, a falta de disposición expresa, a instruir a éste de sus derechos y de los recursos que pueda ejercitar mientras no se hallare asistido de defensor.*

### 3.2. EIX CRONOLÒGIC: L'EVOLUCIÓ DELS PROCESSOS JUDICIALS SOBRE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE (FINALS S. XIX - ACTUALITAT)

#### 3.2.1. Taula esquemàtica de la cronologia del primer apartat.

L'EVOLUCIÓ DEL ESTUDI DEL CRIM DE:  
**VIOLÈNCIA DE GÈNERE**

REPRESENTACIÓ DELS ESDEVENIMENTS  
MÉS IMPORTANTS RELACIONATS AMB  
EVOLUCIÓ DE LA INVESTIGACIÓ I  
ESTUDIS POLICIALS.

#### 1870-1923. JURISPRUDÈNCIA SOBRE UXORICIDI

Casos d'assassinat del marit a la dona, on el Tribunal Suprem ha justificat en part el delicte.

## **1900-1931. SENTÈNCIES DE L'AUDIÈNCIA DE CÒRDOVA**

Tribunals on es tolerava la violència conjugal i la poca reivindicació legal que les dones tenien.

## **1939-1975. RÈGIM FRANQUISTA**

Derogació de la llei del divorci, penalització de l'adulteri i restauració de la potestat marital.

## **1981. LLEI DEL DIVORCI DEL 1981**

Torna la dissolució matrimonial. Es tornen a produir molts processos judicials de dones que ho inicien.

## **1999-2000. PRIMERES INDEMNITZACIONS CIVILS**

Es comença a reconèixer els danys morals i patrimonials d'alguns casos de violència de gènere.

## **2008. SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL**

El Tribunal declara constitucional la Llei 1/2004 i avala la creació dels jutjats especialitzats.

## **2017. PACTE D'ESTAT CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE**

Acord polític i institucional que aprofundeix les polítiques públiques, pressupost, coordinació, prevenció i sensibilització.

## **1932. LLEI DEL DIVORCI DE LA SEGONA REPÚBLICA**

Primer marc legal que permet a les dones divorciar-se si hi havia motius de maltractament. S'hi acolliren centenars de processos judicials.

## **1978. CONSTITUCIÓ ESPANYOLA**

Constitució que estableix la igualtat jurídica i s'obren recursos d'inconstitucionalitat contra lleis discriminatòries.

## **1983. REFORMA DELS DELICTES SEXUALS**

Modernització de la visió judicial. Es passa de "delitos contra la honestidad" per "contra la libertad sexual".

## **2004. LLEI ORGÀNICA DE PROTECCIÓ INTEGRAL**

S'inclouen ordres de protecció i assistència integral. Es creen els Jutjats de Violència sobre la Dona.

## **2010-2015. ESTUDIS SOBRE JOVENTUT I PREVENCIÓ**

Investigacions del Ministeri d'Igualtat sobre percepció de la violència i prevenció entre joves.

## **2019. SENTÈNCIA "LA MANADA"**

Cas emblemàtic que provoca reformes legals. Cinc condemnats de 9 a 15 anys.

|                                                       |
|-------------------------------------------------------|
| CANVA (EL MEU COMPTE). <i>Eix cronològic 1</i> (2025) |
|-------------------------------------------------------|

### 3.3.2. Ampliació i explicació dels elements del primer eix cronològic.

#### - **1870-1923. Jurisprudència sobre uxoricidi.**

Com he exposat als apartats anteriors, les decisions preses pel sistema legal eren clarament pròpies d'un sistema patriarcal. Això es va veure molt reflectit a l'hora de regir les penes de l'uxoricidi—mot de procedència llatina que designa l'acte d'assassinar la teva dona, es diferencia del parricidi que designa l'assassinat d'un familiar (també s'inclou la dona)—, ja que en buscaven la forma de minoritzar el delicte i reduir-ne la pena en comparació amb penes d'homicidi fora de l'àmbit familiar. A partir d'atenuants com la provocació de la dona, l'obcecació—paraula que expressa l'estat d'alteració emocional extrema que produeix una actuació impulsiva, sense control racional, generalment per ira, gelosia o passió desmesurada—, o bé per la defensa de l'honor si la dona havia sigut infidel (adulteri).

Aquesta situació es va prolongar fins a les reformes del segle XX.

#### - **1900-1931. Sentències de l'Audiència de Còrdova.**

Anys després, la situació continuava mostrant una clara desigualtat i tolerància als delictes cap a la dona. Estudis recents mostren com l'Audiència Provincial de Còrdova normalitzava la violència física, psicològica i sexual cap a les dones casades. Es considerava la violència dins de la llar com un problema de família, i no com un delicte greu, especialment si no hi havia mort o lesions permanents. Per tant, la gravetat de la situació mai era proporcional a les penes imposades.

#### - **1932. Llei del divorci de la Segona República.**

Amb la instauració de la Segona República, els republicans van articular un ordenament jurídic destinat entre altres aspectes a renovar els fonaments de



la societat, amb la finalitat de promoure una cimentació moral renovada i més actualitzada a l'època. Va ser en aquest procés de transformació on la institució de la família va ser un punt rellevant. Conscients de la seva importància, els republicans van decidir abolir la tradició de matrimoni lligat a l'Església i per primer cop es va instaurar l'opció de divorci. Però temien que aquesta nova possibilitat es transformés en un instrument inapropiat de llibertinatge. Així doncs, s'havia de fer una investigació que dictaminés si existia una justificació per al divorci.

#### - **1939-1975. Règim Franquista.**

L'arribada del Règim franquista va suposar un pas enrere pel que feia als drets de les dones. Es va derogar la llei de divorci, es va penalitzar l'adulteri i es va restaurar la potestat marital—dret que se l'atorgava a l'home, aquest li permetia controlar la vida de la dona marital, els seus béns i la seva mobilitat—tampoc se'ls concedia la pàtria potestat sobre els seus fills, ni a les viudes. No va ser fins al 1958 que es va permetre compartir la pàtria potestat dels fills a les dones viudes, gràcies a l'activisme desenvolupat per l'advocada Mercedes Formica.

La dona no podia heretar res sense el permís del marit, ja que era aquest qui controlava els seus béns. No podia obrir cap negoci sense una llicència marital. No va ser fins al 1961, que es va promulgar una llei sobre drets polítics professionals i de treball de la dona, que permetia a les dones poguessin accedir a qualsevol ocupació de l'administració civil, exceptuant la carrera judicial i fiscal (que no va ser acceptada fins quatre anys després). A més, es va establir que podien establir tota mena de contractes laborals encara que necessitaven permís del marit, si era casada. Aquesta llei va afavorir a un exponencial augment de la participació en el món laboral per part de les dones.

Només al final de la dictadura, el 1975, es va promulgar una llei que va eliminar els preceptes discriminadors de les casades. A causa de les profundes transformacions que havia experimentat la societat es va fer aconsellable una revisió del dret de família.

- **1978. Constitució espanyola.**

El 1978 amb l'aparició de la nova Constitució espanyola s'estableix la igualtat jurídica i s'obre pas a recursos d'inconstitucionalitat contra lleis discriminatòries. A continuació destacaré alguns dels articles d'aquesta Constitució que exposen el canvi esmentat.

- Article 1. *'La igualdad como valor de nuestro ordenamiento jurídico'.*
- Article 9.2. *'La obligación de los poderes públicos de promover las condiciones para que la libertad y la igualdad del individuo y de los grupos en que se integra sean reales y efectivas; y remover los obstáculos que impidan o dificulten su plenitud'.*
- Article 10. *'La dignidad de la persona y sus derechos inviolables, además de que nuestras normas se interpretarán de conformidad con la Declaración Universal de Derechos Humanos y los tratados y acuerdos internacionales ratificados'.*
- Article 14. *'La igualdad ante la ley, sin que pueda prevalecer discriminación alguna por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social'.*
- Article 15. *'El derecho a la vida y a la integridad física y moral, sin que, en ningún caso, nadie pueda ser sometido a tortura ni a penas o tratos inhumanos o degradantes. Lo que protege a las mujeres de una vida sin violencias machistas Las competencias en materia de igualdad de las entidades locales quedan recogidas en la Ley 7/1985, de 2 de abril, Reguladora de las Bases del Régimen Local'.*
- Article 25.2. *'El Municipio ejercerá en todo caso como competencias propias, en los términos de la legislación del Estado y de las Comunidades Autónomas, en las siguientes materias: (...) o)*

*Actuaciones en la promoción de la igualdad entre hombres y mujeres así como contra la violencia de género’.*

- Article 26.1. *‘Los Municipios deberán prestar, en todo caso, los servicios siguientes: (...) c) En los Municipios con población superior a 20.000 habitantes, además: protección civil, evaluación e información de situaciones de necesidad social y la atención inmediata a personas en situación o riesgo de exclusión social, prevención y extinción de incendios e instalaciones deportivas de uso público’.*

- **1981. Llei del divorci del 1981.**

Torna la dissolució matrimonial l'any 1981, després de la seva derogació amb el règim franquista. El Codi Civil reconeix que l'home i la dona tenen dret a casar-se segons la llei, però remarca que el consentiment és imprescindible. No hi haurà matrimoni si no hi ha un consentiment lliure i clar per les dues persones. Aquest consentiment ha de ser lliure de condicions, si una parella arribes a casar-se posant condicions, terminis o alguna mena de requisits, aquests seran invàlids davant la llei.

- **1983. reforma dels delictes sexuals.**

En el context de la transició democràtica i de l'adaptació del dret penal als principis de la Constitució de 1978, la Llei orgànica 8/1983 introdueix els primers canvis significatius en la regulació dels delictes sexuals. El Congrés elimina el concepte d'autoritat marital—un vestigi del dret franquista que situava a la dona sota la tutela legal del marit. Aquesta supressió va suposar un pas simbòlic i jurídic clau cap al reconeixement de la igualtat dins el matrimoni. Amb tot, no va tenir gaire efecte, ja que de vegades per pressió familiar o social les dones que presentaven denúncies es cohibien i les retiraven.

Malgrat els avenços que les reformes van comportar, encara es mantenia la categoria de delictes “contra l'honestetat”. Categoria que romandrà fins als anys vuitanta, quan el bé jurídic protegit passarà a ser la llibertat sexual.

Aquesta reforma reflecteix un període de transformació lent però crucial per a

l'evolució de l'autonomia i els drets de les dones. D'aquesta manera comença a allunyar-se del model moral i patriarcal.

- **1999-2000. Primeres indemnitzacions civils.**

La primera regulació de violència de gènere es va iniciar a Espanya amb la LO 3/1989. Tanmateix, les conductes masclistes es van integrar dins del delictes genèric de maltractament familiar, sense cap reconeixement específic del dany causat.

La perspectiva civil d'això posa de manifest que les indemnitzacions judicials no garantien una reparació integral ni s'igualaven en valor amb el dany moral i l'afectació vers les víctimes, ja que no existia una regulació específica ni criteris uniformes per a la seva determinació.

- **2004. Llei Orgànica de Protecció Integral.**

La Llei té per objectiu prevenir, erradicar i sancionar la violència de gènere en l'àmbit de les relacions de parella. Vol garantir la protecció integral de les víctimes i la coordinació de tots els òrgans i institucions implicats.

Com a principi general de la Llei, els poders públics garantiran la protecció de les víctimes de violència de gènere, ja sigui l'assistència social, jurídica i psicològica. Es promouran polítiques de prevenció i sensibilització per a tota la societat.

La Llei haurà d'aplicar-se a qualsevol acte de violència física, sexual o psicològica exercida sobre la dona per la seva parella o exparella.

Aquesta, també dictamina la creació de tribunals especialitzats amb competències penals i civils per garantir l'atenció integral i ràpida a les víctimes.

- **2008. Sentència del Tribunal Constitucional.**

El Tribunal emfatitza que la Llei cerca protegir de manera efectiva les víctimes de violència de gènere. No busca la discriminació vers els homes ni vulnera el principi d'igualtat. Aquest reconeix que la competència especialitzada dels

jutjats és adequada per garantir una resposta judicial integral i coordinada, amb mesures penals i civils.

- **2010-2015. Estudis sobre joventut i prevenció.**

Entre el 2010 i el 2015, el Ministeri d'Igualtat, i posteriorment el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, va impulsar diversos estudis per analitzar com els joves percebien la violència de gènere, quines actituds mostraven davant les relacions afectives i quins factors de risc eren presents.

Els seus objectius principals eren: identificar creences i mites de l'amor romàntic que perpetuaven relacions desiguals, mesurar el nivell de tolerància i normalització de conductes de control en parelles joves, detectar els nous entorns de risc (especialment xarxes socials i mòbils) i, finalment, avaluar l'eficàcia de programes educatius i campanyes estatals de prevenció.

Dels resultats obtinguts es destaca que molts joves no identificaven conductes de control com a violència (el control de la manera de vestir o revisar les converses de la parella o provar la gelosia com a prova d'amor), que hi havia un augment de la preocupació pel control digital i la violència exercida a través de les xarxes socials, es mostrava un augment del masclisme subtil, especialment entre els nois adolescents. Les noies mostraven major percepció de risc, però també una elevada tolerància a comportaments que no consideraven "violència greu". Es va demostrar que els programes educatius tenien impacte positiu, però que aquests eren insuficient per trencar estereotips arrelats.

- **2017. Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere.**

Aquest acord polític i institucional que aprofundeix les polítiques públiques en matèria de violència de gènere. Reforçant el pressupost, la coordinació interinstitucional, la prevenció i la sensibilització.

Aquest procés s'inicia el 15 de novembre de 2016, amb l'aprovació d'una proposta de llei que instava el Govern, les comunitats autònomes i la resta de poder públics a un pacte d'estat, recuperant l'esperit de consens de la LO 1/2004.

És en aquest marc, el Congrés dels Diputats va crear una Subcomissió específica i el Senat una potència d'estudi, davant les quals van comparèixer més d'un centenar de persones expertes. Aquests respectius informes; aprovats per unanimitat (13 de setembre de 2017) i del congrés (28 de setembre del 2017), van identificar les principals carències del sistema i va formular propostes de reforma d'acord amb les recomanacions internacionals, on destaquen les de l'ONU i les del Conveni d'Istanbul, consolidant la lluita contra la violència de gènere.

- **2019. Sentència “La Manada”.**

El cas de “La Manada”, va ser de molta transcendència social, ja que garanteix la seguretat jurídica en relació amb la interpretació dels delictes contra la llibertat sexual.

Aquell grup d'homes va ser condemnat a quinze anys per part del Tribunal Suprem i va ajudar a la consolidació de la seva doctrina contra la llibertat sexual.

A partir d'aquell moment, s'estableix que la manca de resistència física no exclou la violació quan hi ha intimidació ambiental, especialment per la superioritat numèrica i física.

Va ser la sentència que va reforçar la consideració de la intimidació com a element suficient per anul·lar la voluntat de la víctima. No calen conductes heroiques per part d'aquesta. Un altre punt que el Tribunal va marcar arran d'això va ser la fixació de la diferència numèrica entre els agressors i la víctima. No hi havia dubte de la intimidació ambiental a la qual víctima va ser agredida.

- **2020. Estudis sobre menors i violència vicària.**

L'any 2020, es consolida d'una manera especialment visible, el canvi de paradigma. Des d'aquell moment, els infants i adolescents que conviuen amb violència masclista són considerats víctimes directes—violència vicària—. Això suposa que a la pràctica s'hagi d'incorporar el risc i el dany als menors

en tot el procés judicial i penal d'una situació de violència de gènere.

Aquest gir, es va veure reforçat per estudis i publicacions que reflectien l'impacte que tenia l'exposició de menor a la violència de gènere en aspectes psicològic, educatiu i social.

El canvi es tradueix en tres conseqüències operatives: cal més coordinació interinstitucional quan hi ha menors, la importància de les valoracions integrals i més atenció a la revictimització i a la qualitat de la prova.

- **2022. Llei “*Només sí és sí*”.**

La LO 10/2022 (de garantia integral de la llibertat sexual), introdueix un enfocament integral que posa el consentiment al centre de la regulació penal i amplia l'arquitectura de drets de les víctimes. Hi ha una especial rellevància també per les violències sexuals en entorns digitals i per la necessitat de reduir la victimització secundària.

Aquesta reforma a nivell pràctica judicial i fiscal impulsa criteris d'interpretació i d'actuació mitjançant instruments com les circulars de la Fiscalia General de l'Estat, i posteriorment rep ajustos normatius (el 2023) en determinats aspectes del Codi Penal i de la LECrim.

- **2023. Nous informes GREVIO i actualització del Pacto de Estado.**

Els informes i activitats de GREVIO, conjuntament amb els processos d'avaluació dels estats, aporten recomanacions sobre prevenció, protecció efectiva, coordinació interinstitucional, dades i resposta judicial. Aquests actuen com a estàndard d'exigència i de diligència deguda.

En paral·lel, el text de renovació i actualització del *Pacto del Estado* contra la violència de gènere va reforçar les mesures i mecanismes de seguiment, la seva traçabilitat dels fons i l'avaluació de polítiques públiques.

Especialment a l'àmbit català, aquest és rellevant perquè impacta en el finançament, en la planificació i en l'harmonització de mesures, on destaquen la protecció de menors i l'abordatge de formes com violència vicària i violència sexual.



- **2025. Tipificació de la violència vicària.**

El 2025, el Govern ha impulsat la tipificació específica de la violència vicària, mitjançant l'aprovació d'un avantprojecte de LO—lleï orgànica— de mesures en matèria de violència vicària. L'objectiu que es busca és definir la violència vicària com una violència de gènere i dotar-la d'un tipus penal específic, a més d'introduir modificacions en normes civils i de protecció.

Aquesta proposta incorpora un nou article al Codi Penal, el 173, que configura la violència vicària com un delictes autònom contra la integritat moral, amb previsió de pena de presó i agreujant-la, si és vist com a violència de gènere. Defineix la violència vicària com aquella exercida sobre la dona a través de persones interposades del seu entorn amb la finalitat de causar-li dany.

Si la proposta s'acaba aprovant pot comportar un millor encaix penal dels fets amb lògica vicària, una millora de la detecció i gestió del risc quan hi ha menors, una millor traçabilitat estadística i unes polítiques públiques que comptin amb una categorial penal específica. No obstant això, es troba en període de tramitació.

## **4. L'ACTUACIÓ POLICIAL A LA INVESTIGACIÓ DELS CRIMS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE CAVALL FINALS s. XIX PRINCIPIS s. XX.**

### **4.1. EL MARC HISTÒRIC DE LA POLICIA A LA INVESTIGACIÓ CRIMINAL (1870-1910).**

Per comprendre el funcionament de la investigació policial arran de l'època, és fonamental situar-se adequadament al context polític del país en aquell moment.

El 29 de desembre de 1874, la I República va fer fallida i va donar pas a la Restauració borbònica, període que va tenir una durada del 1874-1931, fins a la

proclamació de la II República. Aquest fet és essencial per comprendre la formació de la policia moderna i el funcionament institucional de l'Estat.

Aquesta Restauració borbònica es caracteritzava per establir un sistema d'alternança pactada entre el Partit Conservador i el Partit Liberal, anomenat bipartidisme.

La Restauració borbònica va estar precedida per un gran període d'inestabilitat. Per tant, la policia s'encarregava de controlar els atacs terroristes entre altres formes de violència. Aquesta necessitat de seguretat va provocar una acceleració de reformes, modernització i un increment de les tasques especialitzades de vigilància i investigació.

El decret del 6 de novembre del 1877 va suposar la creació de la Policia Governativa i Judicial, que estava integrada pels cossos de vigilància i seguretat.

Aquest cos de vigilància estava format per civils, que tenien les funcions següents: auxiliar l'autoritat judicial, esbrinar l'autoria dels delits, comissionar-se al lloc dels fets, executar tasques de Policia tècnica i de recerca, vigilar persones amb antecedents i mantenir un registre de sospitosos i detinguts. No obstant això, hi havia un problema destacat: els agents podien ser destituïts a proposta dels seus superiors, fet que provocava inseguretat laboral i dependència jeràrquica.

En aquell moment ja eren vigents diversos avenços tècnics de la identificació policial. El 1885, es van crear els gabinets antropomètrics i fotogràfics. Aquests tenien com a objectiu identificar i controlar els delinqüents habituals. Es partia del fotografiat dels sospitosos, de la realització de mesures corporals i finalment el registrament en una fitxa personal. Basat, en el mètode Bertillon, creat pel criminòleg francès Alphonse Bertillon. La seva importància es resumeix en la innovació del sistema científic d'identificació, ja que va ser el primer. I també que va suposar un pas fonamental en la modernització de la policia i en la lluita contra la delinqüència.

Més tard, el 1887, es funda L'Escola de Criminologia de Madrid. Aquesta va ser una de les primeres escoles d'Europa que tenia com a objectiu formar especialistes en ciències penals i socials. La fundació va marcar l'inici de la criminologia acadèmica a Espanya, va impulsar estudis sobre el delictes des de les perspectives social i mèdica

i van començar a aparèixer anàlisis de factors predisposats al delit com la pobresa o malalties mentals.

L'any 1908, va significar el moment àlgid de la reforma de l'administració policial. L'entitat va experimentar un canvi de mentalitat; la policia deixa d'estar al servei del govern per passar a estar al servei de la ciutadania. I s'inicia una aplicació continuada de millores i reformes, un fet completament inèdit fins aleshores.

Les reformes del període impulsen la millora de la selecció de personal, comporten un augment i una estabilitat dels salaris i un reconeixement institucional de la necessitat d'una policia especialitzada. La policia també assumeix noves funcions, com; la investigació de delictes públics, la realització de diligències per identificar autors, la recollida i custòdia d'objectes relacionats amb el delicte i l'obtenció de la presentació de proves davant la justícia.

## **4.2. INNOVACIONS FORENSES I PRÀCTIQUES POLICIALES A L'ESTRANGER (IMPACTE HISTÒRIC)**

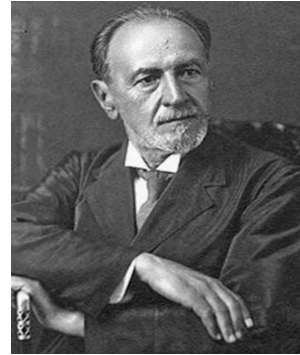
Tot, i què a Espanya es troba en una etapa de reformes i inversió en la institució policial, estava molt endarrerida en comparació als estudis i avenços en la investigació que altres països estrangers havien desenvolupat. Destaquem els següents: les empremtes digitals i els perfils criminològics inicials.

### **4.2.2. L'aparició de les empremtes digitals com a eina d'identificació policial.**

La Gran Bretanya i Argentina van tenir un paper destacat en el desenvolupament de la identificació per empremtes dactilars.

Per una part, a l'Argentina, trobem un personatge referent en l'estudi de les empremtes dactilars. Parlo de Juan Vucetich, un agent policia argentí que va idear el primer sistema viable d'identificació d'empremtes dactilars i que va ser un pioner en l'ús de proves d'empremtes dactilars en una investigació d'assassinat. Va idear un sistema útil per agrupar i classificar les empremtes dactilars, que va anomenar *dactiloscòpia*.

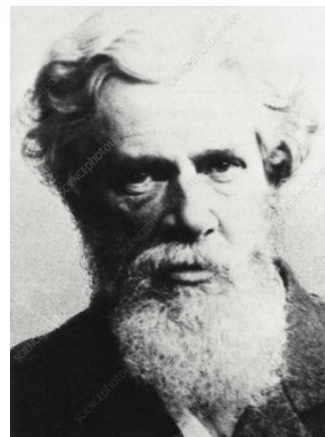
Vucetich va demostrar la utilitat de les proves d'empremtes dactilars en un cas del 1892, que va causar en la identificació i condemna d'un sospitós per assassinat de primer grau



INFOBAE. *Juan Vucetich.*  
Abans de 1925 (defunció)

Per l'altra part trobem a Sir William James Herschel, el 1858. Va ser ell específicament qui va establir-hi l'ús oficial de les empremtes dactilars a la Gran Bretanya.

Aquest magistrat anglès que treballava a l'Índia va decidir utilitzar les empremtes dactilars per als contractes amb la gent del país i més tard les va escriure en un registre. Realment, la idea del magistrat es basava més en l'instint que en l'evidència científica, però, tot i això, va ser el primer ús modern de les empremtes dactilars.



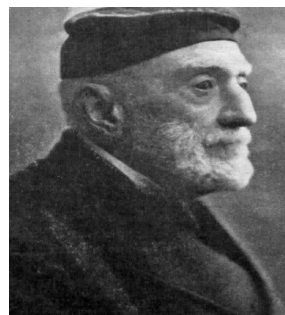
SCIENCE PHOTO LIBRARY.  
*Sir William James Herschel.*  
Abans de 1918 (defunció)

El 1880, un cirurgià britànic a Tòquio, Henry Faulds era un altre personatge destacat. El Dr. Faulds, va publicar les seves troballes on explicava que les empremtes dactilars es podien utilitzar per identificar persones, ja que són úniques. Les recollia amb tinta i les marcava en un full.

Faulds, va enviar els seus estudis a la seva seu policial a Londres i aquí va ser rebutjat en especial per Scotland Yard, una persona molt destacada a la seu i al cos policial de la *Metropolitan Police Station*. Segons Yard, va rebutjar-les perquè en

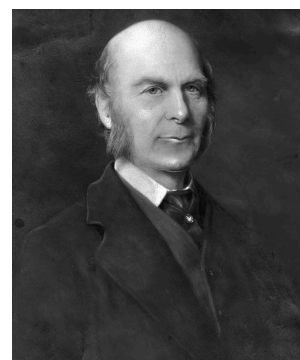
aquell moment encara confiaven sobretot en mètodes tradicionals com la identificació visual o les descripcions escrites.

Posteriorment, aquesta institució acabaria adoptant el sistema d'identificació per empremtes a principis del segle XX, reconeixent-ne la importància científica i policial.



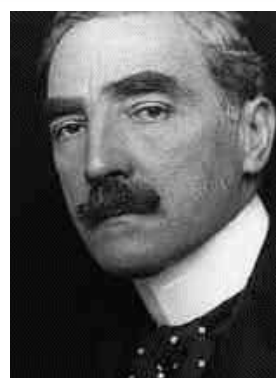
TIME.GRAPHICS. *Henry Faulds*. Abans de 1930 (defunció)

Una dècada després, Francis Galton va publicar el llibre "*Fingerprints*" (Empremtes dactilars). En aquesta obra, Galton ens detalla el primer sistema de classificació d'empremtes dactilars. Diferencia tres patrons: bucle, espiral i arc. Aquests trets característics encara són vigents en l'actualitat, i s'anomenen Detalls de Galton.



BIOGRAPHY.COM. *Francis Galton*. Abans de 1911 (defunció)

Com a últim personatge britànic en el camp de les empremtes dactilars trobem a Sir Edward Henry, un comissari de la Policia Metropolitana de Londres. L'any 1896 va crear un sistema de classificació basat en la direcció, el flux i el patró de les crestes de fricció de les empremtes dactilars. El sistema de Henry, anomenat 'Sistema de classificació de Henry' va ser utilitzat arreu el món.



ELDACTILOGRAMA. *Sir Edward Henry*. Abans de 1931 (defunció)

#### **4.2.2.1. Els primers intents de classificació psicològica del comportament criminal.**

Igualment com hem pogut observar els apartats anteriors, Espanya no estava gaire avançada pel que feia a la investigació policial, i el camp dels perfils criminal no era una excepció. A continuació en destacaré alguns exemples de persones que sí ho van estudiar al període històric pertinent i que van suposar amb posterioritat un pas internacional a la investigació policial.

A finals del segle XIX i principis del XX en van començar a sorgir intents psicològics i psiquiàtrics per categoritzar les ments criminals. Un dels pioners que ho va iniciar, va ser Cesare Lombroso, un criminòleg italià. El criminòleg va proposar la teoria atàvica, suggerint que els criminals es podien identificar amb etapes primitives del desenvolupament humà, identificables per trets físics com el crani o les faccions. Aquesta teoria va influir fortament a l'antropologia criminal i va donar lloc a estudis que intentaven relacionar la biologia amb la conducta delictiva. Aquests primers esforços, tot i que mancaven de rigor científic, van establir les bases per a enfocaments posteriors i més sistemàtics.



BUSCABIOGRAFÍAS. Cesare Lombroso. Abans de 1909 (defunció)

El 1893, Hans Gross va tractar per primer cop en una obra de dos volums anomenada *Manual per a jutges d'instrucció* les formes de delinqüència, la naturalesa dels criminals i els seus mètodes. A més, l'obra contenia consells pràctics per analitzar escenes del crim.

L'obra va ser un complet èxit: el 1913 ja se n'havien venut sis edicions. A partir de la tercera edició del 1898 l'obra va passar a titular-se *Sistema de criminalística*. A part, va escriure una altra obra molt important: *Psicologia criminal*, publicada el 1898. Es tractava, segons Gross, d'una recopilació de totes les teories psicològiques

necessàries per al criminalista. Per ell l'obra era un suplement de la que he anomenat amb anterioritat. Abordava l'activitat psicològica dels jutges i els subjectes interrogats i sobretot l'estudi de la personalitat dels delinqüents.



PRINCIPIO DE INDENTIDAD.  
Hans Gross. Abans de 1876  
(defunció)

### 4.3. EIX CRONOLÒGIC: L'EVOLUCIÓ DELS ESTUDIS POLICIALS EN EL CRIM. (FINAL S. XIX - ACTUALITAT)

#### 4.3.1. Taula esquemàtica de la cronologia del segon apartat.



**2004-2005. CREACIÓ DE LES UNITATS DE VALORACIÓ FORENSE INTEGRAL (UVFI).**

Amb l'impuls de la LO 1/2004, es creen equips multidisciplinaris i protocols per avaluar globalment la violència de gènere.

**2018. (CATALUNYA). PERFILS PSICOLÒGICS AVANÇATS.**

S'aprofundeix en tècniques de perfilació i anàlisi conductual aplicades a casos complexos.

**2017. PACTE D'ESTAT CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE**

Acord polític i institucional que aprofundeix les polítiques públiques, pressupost, coordinació, prevenció i sensibilització.

**2021. ACTUALITZACIÓ DEL SISTEMA VIOGÈN AMB EINES PREDICTIVES.**

S'afinen els algoritmes i la lògica de "polícia predictiva" per millorar la detecció de situacions d'especial perillositat.

**2022. ÚS FORENSE DEL "CONSENTIMENT DIGITAL" EN DELITS SEXUALS.**

Es dona més pes a l'anàlisi forense de proves digitals (missatges, metadades, registres) vinculades al consentiment.

per estimar el risc de reincidència i d'escalada de violència.

**2007. SISTEMA VIOGÈN.**

Es posa en marxa el sistema estatal de seguiment i valoració del risc en casos de violència de gènere.

**2009-2015. PERFIL CIENTÍFIC DE L'AGRESSOR MASCLISTA.**

Es reforcen línies de recerca i perfils de risc per millorar la detecció de patrons i la prevenció.

**2020. PROTOCOL FORENSE URGENT DEL RISC.**

Es publica un protocol específic per a valoracions forenses urgents del risc en violència de gènere.

**2019. SENTÈNCIA "LA MANADA"**

Cas emblemàtic que provoca reformes legals. Cinc condemnats de 9 a 15 anys.

**2020. ESTUDIS SOBRE MENORS I VIOLÈNCIA VICÀRIA**

Publicació d'estudis sobre menors exposats a violència masclista i el seu tractament judicial.

**2022. INTEGRACIÓ DE VIOGÈN AMB MOSSOS D'ESQUADRA I POLICIES LOCALS.**

Catalunya s'incorpora formalment al sistema i es reforça la interoperabilitat amb cossos locals mitjançant convenis.



#### 4.3.2. Ampliació i explicació dels elements del segon eix cronològic.

- **1880-1890. Naixement de la criminologia moderna (antropologia criminal).**

A finals del s. XIX, la criminologia positivista intenta estudiar el delicte amb mètodes "científics", ja que comencen a posar el focus en el delinqüent com a objecte d'observació. Destaquen autors com Cesare Lombroso, que impulsen l'antropologia criminal, la idea d'explicar el delicte basant-se en factors biològics i socials.

Es va introduir un llenguatge de classificació i tipologies. A partir d'aquí, neix una mirada mèdico-legal que influirà en la policia científica posterior.

- **1896. Difusió internacional de les empremtes dactilars.**

Durant la dècada del 1890, les empremtes dactilars es consoliden com el sistema d'identificació més fiable, en l'àmbit internacional. Un sistema més fiable que l'antropometria.

Els treballs de Francis Galton, de 1892, ajuden a legitimar l'ús científic de les crestes papil·lars i a estandarditzar patrons.

La policia i els arxius criminals comencen a adoptar sistemes de classificació i fitxers que es basaven en empremtes. Uns que puguin configurar-se de manera que s'entengui internacionalment.

- **1901–1909. L'arribada del sistema Bertillon.**

A principis del s. XX, Espanya es reorganitza la identificació judicial seguint el sistema Bertillon. Un sistema basat en mesures antropomètriques i en fitxes descriptives. És el pas clau, que comença una policia més arxivística i podria dir-se'n tècnica.

Això no obstant, la dactiloscòpia acabarà desplaçant aquest sistema progressivament, a causa de la seva precisió i operació més senzilla.

- **1909. Olóriz i la dactiloscòpia científica.**

Federico Olóriz, que va consolidar els seus estudis a la Universitat de Madrid, va ser una figura clau en la correcta incorporació de la dactiloscòpia a l'Estat.

És a partir d'aquell any, 1909, que sistematitza l'estudi i la docència sobre empremtes, contribuint així la seva aplicació policial.

El seu mètode va enfortir la policia científica i la seva organització vers el tema.

- **1930–1950. Consolidació de la psiquiatria forense.**

En aquest període, del 1930 al 1950, la psiquiatria forense es consolida com a àmbit especialitzat entre la medicina i el dret, amb funcions clau com l'avaluació de la imputabilitat, l'elaboració de peritatges, la valoració de la capacitat i la intervenció a l'àmbit penitenciari.

A més, es professionalitza la figura del psiquiatra forense, es normalitzen els procediments d'actuació i es reforça la col·laboració amb l'administració de justícia. Es van definir millors rols i pràctiques i es van establir serveis i circuits assistencials més estables.

- **1960–1980. Naixement de la victimologia moderna.**

En el període 1960-1980, el concepte de víctima comença a deslligar-se del de la criminologia clàssica i agafa força com a disciplina pròpia—la victimologia— al voltant dels anys setanta. Es passa d'estudiar només l'autor del delictes a analitzar, també, l'experiència, necessitats i protecció de la víctima.

L'evolució va obrir molts camins cap a polítiques públiques, serveis d'atenció i marcs internacionals que vetllen pels drets de les víctimes.

- **1990. Primeres valoracions policials del risc.**

Als anys noranta es generalitzen instruments de valoració del risc en violència de parella, entre altres àmbits. Es volia passar de valoracions inicials intuïtives a unes que es regissin per un model estructurat amb ítems, guies i nivells. Un exemple d'aquesta nova recerca per una metodologia guia, va ser la guia SARA\*, de l'any 1995, que va tenir una gran influència posterior.

L'objectiu que se cercava era doble: d'una banda, poder predir la probabilitat de reincidència, i de l'altra, poder orientar sobre mesures de protecció i gestió dels casos.

\***SARA**: de l'anglès "Spousal Assault Risk Assessment" es tradueix com, *Avaluació del Risc d'Agressió en la Parella*.

- **2004–2005. Creació de les Unitats de Valoració Forense Integral.**

La LO 1/2004 va impulsar una resposta integral i coordinada davant la violència de gènere. Al marc, les UVFI (Unitat de Valoració Forense Integral) assumeixen funcions de suport tècnic especialitzat als òrgans judicials.

Va ser a partir del 2005 que s'integren en els Instituts de Medicina Legal i Ciències Forenses, i es publiquen guies i protocols de treball per unificar criteris.

- **2007. Sistema VioGèn.**

El Sistema VioGén es posa en marxa pel Ministeri de l'Interior, el juliol de 2007. Aquest integra informació i gestiona el seguiment policial dels casos del crim.

L'objectiu del sistema és; combinar valoracions de risc, mesures de protecció i circuits de comunicació entre institucions, amb una lògica de prevenció i continuïtat.

- **2009–2015. Perfil científic de l'agressor masclista.**

En aquest període la recerca aplicada sobre tipologia d'agressors, senyals d'escalada violència i factors de reincidència, creix. A Espanya, una línia pràctica constitueix el desenvolupament, la revisió d'escales predictives i l'ús de protocols policials. Tot això, reforça el treball basat en indicadors, com: amenaces, control coercitiu, el consum o els antecedents penals i en la gestió diferenciada segons el nivell de risc.

- **2018 (Catalunya). Perfils psicològics avançats.**

Aquest any, a Catalunya, es consoliden eines i protocols d'avaluació més precises per a casos complexos, que tenen en compte la vulnerabilitat, el risc greu, la violència sexual, la reincidència, entre d'altres. També es va experimentar un reforç en el treball interdisciplinari (psicologia, treball social i medicina forense). L'enfocament busca combinar indicadors conductuals, el context historial per orientar mesures i recomanacions judicials i de protecció.

- **2020. Protocol forense urgent del risc.**

El 2020 es va publicar un protocol específic per a la valoració forense urgent del risc en violència de gènere. Aquesta té com a objectiu donar una resposta ràpida en moments crítics de màxima necessitat. Per exemple, una denúncia recent o situacions de risc imminent.

El protocol defineix criteris i passos per ordenar la informació, comunicar les conclusions de manera útil i l'avaluació de la situació.

- **2021. Actualització del Sistema VioGèn amb IA predictiva.**

Durant el període del 2018 al 2021 es van anar acumulant actualitzacions operatives, els protocols, formularis i criteris de gestió del risc que pretenen millorar la coherència de les valoracions.

Paral·lelament, el pes dels models algorítmics per donar suport creix i té l'objectiu de reduir errors de classificació, la renovació més visible de l'enfocament, el millor calibratge d'algorismes i nous indicadors, s'oficialitzen més tard amb el model VioGèn 2 i el Protocol 2025.

- **2022. Integració de VioGèn amb Mossos d'Esquadra i policies locals.**

El sistema VioGèn es va ampliar i es va desplegar mitjançant convenis i interconnexions que van permetre sumar actors autonòmics i locals. Específicament, a Catalunya, això va ser un pas rellevant per formalitzar la incorporació d'unitats i usuaris de l'Administració catalana al sistema, per tal de millorar la coordinació i l'accés a la informació.

L'objectiu inicial era evitar buits en la transmissió d'informació. Es busca la coordinació de les alertes, els seguiments i la protecció, independentment del cos policial actuant. És necessària una xarxa informativa ben estructurada.

- **2022. Ús forense del “consentiment digital” en delictes sexuals (2).**

Amb la LO 10/2022—Ilei sí és sí—, el consentiment passa a ser l'eix central per a la valoració de les agressions sexuals. Dictamina que cal una manifestació lliure del consentiment, que l'acte no tingui repercussions davant la llei.

A la pràctica, les evidències digitals poden ser rellevants per construir un context, molt rellevants al procés processal i judicial.

- **2023. Implantació dels Mossos: Unitat d'Anàlisi del Comportament (UAC).**

A partir de la dècada del 2020 s'estén l'ús de l'anàlisi conductual aplicada a les unitats policials, la perfilació, els patrons de conducta. En concret, als Mossos, s'associen sobretot a investigacions complexes. Tot i que la difusió pública és posterior, la idea era institucionalitzar el coneixement especialitzat per donar suport a investigació i prevenció.

- **2023. Informe GREVIO sobre Espanya.**

S'inicia la primera ronda temàtica d'avaluació amb qüestionaris i visites d'avaluació al GREVIO en el marc del Conveni d'Istanbul. Aquesta fase arrenca el 2023 i va culminar amb informes posteriors.

Els informes analitzen el suport a les víctimes, protecció, justícia i coordinació institucional, i formulen recomanacions concretes per a L'Estat.

- **2024. Els Mossos incorporen la neurocriminologia en formació avançada.**

La neurocriminologia—bases neurobiològiques de la conducta violenta, impulsivitat o autocontrol— s'ha anat incorporant a programes acadèmics i a les formacions especialitzades.

A Catalunya, d'articulació principal de la formació policial avançada i programes externs es fa mitjançant L'ISPC (Institut de Seguretat Pública de Catalunya).

No sempre es publiquen els detalls de mòduls interns. No obstant, la tendència és clara: ampliar l'anàlisi del comportament amb l'enfocament interdisciplinari.

- **2025. VioGén 2.0: sistema unificat amb dades judicials i forenses.**

VioGén és l'actualització del sistema policial espanyol de gestió de casos de violència de gènere. La nova versió permet una coordinació més eficient entre policies, jutjats i serveis socials, amb una informació en temps real sobre denúncies, detencions i mesures cautelars.

- **2025. Reconeixement penal específic de la violència vicària.**

El 2025, el Govern espanyol va aprovar un avantprojecte de llei que tipificava específicament aquest delictes al Codi Penal, amb penes de presó que van de sis a tres anys i mesures complementàries com la prohibició de difondre materials que revictimitzin.

## **5. ESTUDI D'UN CRIM DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN L'ACTUALITAT**

### **5.1. FONAMENTS JURÍDICS I ESTRUCTURA NORMATIVA DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE.**

#### **5.1.1. Marc normatiu i institucional vigent a Catalunya en relació amb el crim.**

Per començar a entendre el funcionament del nostre sistema davant l'estudi del crim a l'actualitat. Parlaré del marc normatiu i institucional que és vigent actualment.

A Catalunya, l'abordatge institucional de la violència masclista i dels delictes sexuals es constitueix sobre un doble eix: d'una banda, la normativa estatal penal i processal i de l'altra el marc català d'erradicació. Tots dos constitueixen un sistema en xarxa on policia, jutjats, fiscalia, medicina forense, serveis socials, salut i

recursos especialitzats funcionen com una cadena d'atenció que té com a objectiu principal la protecció immediata i la recuperació de la víctima, amb la diligència deguda i evitant la revictimització.

La normativa estatal penal i processal es conforma pel Codi Penal i per *LECrim* i el marc català d'erradicació, drets i serveis es conformen per la Llei 5/2008 (amb les seves corresponents modificacions) i el Protocol Marc de coordinació.

Hi ha moltes lleis i normatives en l'actualitat. Les vaig a explicar més profundament per comprendre què estableixen.

- **LO 1/2004: Mesures de protecció integral contra la violència de gènere.**

Aquesta llei orgànica té com a objectiu configurar un marc integral d'àmbit estatal per abordar la violència masclista en l'àmbit de la parella o exparella. Aquesta defineix la violència de gènere com aquella exercida pels homes sobre les seves parelles o exparelles. Estableix jutjats de violència sobre la dona (JVD), és a dir, la competència penal conjuntament amb la civil, les custòdies i les pensions. A part, introdueix mesures de protecció urgents: les ordres de protecció, mesures d'allunyament i prohibicions de comunicació. Busca la integració d'àmbits com educació, serveis socials, treball, sanitat, policia, justícia i mitjans de comunicació. Preveu accions formatives especialitzades en policia, jutges, fiscalia i personal sanitari. En últim lloc, reconeix els drets laborals específics tals com la reducció de jornada, la mobilitat o la suspensió del contracte amb protecció.

- **Llei 27/2003. (LECrim 544 ter): Ordre de protecció.**

La llei té com a objectiu regular un procediment ràpid i unificat per activar protecció integral a la víctima. Estableix un procediment urgent que s'ha de resoldre en menys de 72 hores, un cop produïda la sol·licitud. Unifica una sola resolució les mesures penal i les civils, també esmentades en la llei anterior.

Aquesta la pot sol·licitar la víctima, un familiar, el ministeri fiscal o, d'ofici, la policia o el jutjat.

La llei dictamina que els cossos policials han d'activar immediatament la valoració de risc (VioGén).

- **Llei 4/2015: Estatut de la Víctima del Delicte.**

L'objectiu de la llei és garantir la protecció de la informació i participació de la víctima durant el seu procés penal. El dret a informació accessible i continuada sobre el procediment, la situació del detingut i les mesures adoptades. El dret a acompanyament per part de serveis d'assistència com són els advocats, els serveis socials o bé entitats especialitzades. Parla d'un reconeixement del dret a evitar la victimització secundària amb una declaració protegida i l'evitació de confrontació directa amb l'agressor. En últim lloc, la víctima en té dret a mesures de protecció específiques: els controls de risc, mesures de seguretat al jutjat, adaptacions en seu judicial.

- **LO 10/2022. Garantia Integral de la Llibertat Sexual.**

Aquesta llei orgànica té com a objectiu central l'atenció al consentiment i ampliar la resposta institucional contra totes les violències sexuals.

El consentiment es defineix com una manifestació clara de voluntat. S'unifica l'agressió i l'abús sexual dins d'un únic tipus penal basat en el consentiment. Com a mesures integrals proposa la prevenció, un augment de l'educació afectivosexual i una bona formació institucional. Afegeixen protocols especialitzats en hospitals, jutjats i policia per a víctimes de violència sexual. Reconeix les violències digitals, grupals, a l'àmbit laboral, institucional i a l'àmbit públic. Vol millorar la reparació i atenció psicològica amb serveis especialitzats.

- **Llei 5/2008 (Catalunya). amb Llei 17/2020 (Reforma).**

El seu objectiu era crear el marc català contra la violència masclista, ampliant molt més el concepte de violència. Es reconeix totes les formes de violències masclistes: física, psicològica, sexual, econòmica, simbòlica, digital, institucional i vicària. S'estableix un model d'intervenció integral; salut, educació, serveis socials, polítiques d'igualtat i seguretat. Millora els drets de



les víctimes amb l'atenció 24 hores, recursos especialitzats, allotjament d'urgència i assistència jurídica gratuïta.

Per l'altra part la següent llei amplia l'anterior. Parla d'un reconeixement més clar de les violències digitals (assetjament, difusió no consentida d'imatges), violències institucionals (males pràctiques policials, judicials o de serveis) a més una perspectiva interseccional (edat, origen, discapacitat...)

- **Protocol Marc d'Intervenció contra la Violència (de la Generalitat, febrer de 2024).**

El protocol va establir el procediment de coordinació interinstitucional a Catalunya. Aquest actualitza i harmonitza tots els circuits d'intervenció: la policia, la sanitat, l'educació, els serveis socials, els jutjats i entitats especialitzades. Defineix les fases clau: la detecció, l'atenció immediata, la valoració de risc, la protecció, el seguiment i la recuperació. Inclou mesures de coordinació amb Mossos d'Esquadra, ajuntaments i serveis 24 hores. Amb enfocament centrat en la víctima i la reducció de victimització secundària, amb criteris unificats de derivació i intervenció amb menors afectats.

### 5.1.2. Protocol d'actuació i coordinació entre òrgans judicials i serveis d'atenció.

Aquest Protocol d'actuació fixa el model de treball en xarxa. En posiciona a la víctima al centre i també en cas que hi hagi infants i adolescents. El Protocol ordena la intervenció per garantir drets, seguretat, accés a recursos i continuïtat de l'atenció. A la pràctica, la coordinació es fa mitjançant derivacions ràpides i canals establerts entre els Mossos, els òrgans judicials i fiscalia, la medicina forense, Unitat de Valoració Integral Forense (de Violència de gènere), Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (UVIFI/IMLCFC), Oficina d'Atenció a la Víctima del Delit (OAVD), Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD), Servei d'Intervenció Especialitzada en Violència Masclista (SIE), serveis socials i salut.

Els punts de coordinació típics són els següents:

- **Dictamen d'una Ordre de Protecció.**

Es tracta de l'activació del circuit d'atenció social que es produeix quan un jutge concedeix una Ordre de Protecció a alguna mena de mesura cautelar. Com poden ser: un allunyament, la prohibició de comunicació o l'atribució de domicili. S'informa els serveis municipals o comarcals de manera immediata. Es posa en marxa l'acompanyament psicològic, social i jurídic. S'ofereixen recursos com; l'allotjament d'urgència, suport econòmic, atenció 24 hores, i si fos el cas, la derivació a serveis especialitzats en violència masclista. Si hi ha menors implicats, els serveis de protecció infantil també s'activa. L'objectiu que busca la protecció integral, no tan sols limitar-se al poder policial o judicial.

- **La funció de l'OAVD. (Oficina d'Atenció a la Víctima del Delit).**

L'Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte és un servei públic que ofereix suport especialitzant durant totes les fases del procés penal. Funciona com una guia i suport constant durant tot el procés judicial. S'encarreguen d'informar la víctima dels seus drets; estat de la causa, les mesures adoptades o recursos. Busca acompanyar la víctima en tràmits judicials per evitar la victimització secundària. Es coordina amb els serveis socials, els advocats i Mossos per garantir protecció continuada. Aquesta deriva a recursos especialitzats: serveis d'atenció 24 hores, SIAD, centres d'atenció a agressions sexuals.

- **Priorització de riscos en situacions crítiques.**

Quan la situació que s'ha d'afrontar comporta un risc alt o la víctima es posiciona en una situació de crisi emocional o física el protocol estableix mesures prioritàries. Es proporciona una atenció immediata. Hi ha una separació d'espais durant declaracions per evitar coincidir amb l'agressor per tal d'evitar la confrontació entre els implicats. Es produeix una avaluació del risc amb eines com el VioGèn o valoracions específiques dels Mossos. S'apliquen dos tipus de protecció: la física, custòdia policial temporal, activació de serveis d'emergència o dispositius antiagressió si cal. I l'emocional: intervenció psicològica d'urgència i suport continuat. La principal

finalitat és protegir a la víctima en moments de crisi reduint-ne el perill i l'estrès.

### 5.1.3. Itinerari processal dels delictes de violència de gènere.

L'itinerari processal que se segueix es regeix per unes bases definides que mostren el procés que la víctima ha de seguir. Tanmateix, també té un caràcter adaptatiu; hi ha molts factors que poden alterar el procediment. En aquests casos, doncs, només s'ha de modificar el procediment, per tant, d'atendre de manera acurada a la persona afectada. És important, tenir en compte aquests factors perquè ignorar-los pot suposarà la ineficàcia del procés.

En primer lloc, es parla amb la víctima per recollir informació sobre la seva situació i decidir quin és el millor procediment per al seu cas. Un cop s'ha recollit tota la informació, es fixen en si es tracta d'una situació de risc o urgència, si hi ha hagut agressions físiques o no, si hi ha menors involucrats i si la violència ha succeït en àmbit de parella o no.

El procediment segueix aquests elements, que acostumen a repetir-se en tots els casos de forma fixa. Es podria dir que són la base que les autoritats utilitzen en cada cas, el seu punt de partida. Després, segons la situació específica de la víctima, es produiran canvis o no en els passos següents:

#### **1) Activació dels processos i protecció immediata.**

El procediment té la finalitat de protegir la víctima. Per tant, la màxima prioritat és assegurar-ne la seguretat, tant la física com l'emocional.

La víctima es comunica amb les autoritats a partir de trucades al 112 o a assistir a una comissaria. Però, en l'actualitat, existeixen altres mitjans més específics, que se centren únicament en víctimes de violència de gènere o masclista. Per una part de manera estatal; el 016—número de telèfon—, el 600 000 016—número de WhatsApp i per últim el 016-online@igualdad.gob.es —correu electrònic—. Per l'altra, a Catalunya; el 900 900 120—número de telèfon— que ofereix un servei general al voltant de

la violència masclista i el 900 703 030—número de telèfon— punt d'atenció específic de la Guàrdia Urbana de Barcelona.

Per saber quin utilitzar i quan cal tenir en compte la finalitat que cada un té. El 112 és el nombre prioritari en cas d'emergències o perill immediat. És a dir, que si et trobes en perill hauries de trucar el 112, però si és més un crit d'ajuda, greu, però no tan immediat, pots recórrer als altres mitjans. El 016 i el 900 900 120 no deixen factura i són gratuïts, per facilitar l'accés a l'ajuda. I garantir la seguretat i discreció de la víctima. Tots estan disponibles les 24 hores del dia. I són anònims en cas de no voler donar la informació. Ofereixen serveis en diferents idiomes i s'adapten a la situació per proporcionar l'ajuda necessària.

Si es decideix accedir directament a les autoritats sí que es requereixen les dades personals.

Quan s'accedeix a l'ajuda hi ha una valoració immediata de la situació. Se separa la víctima de l'agressor, si és present, i es proporcionen mesures de contenció. Es proporciona assistència sanitària si la persona afectada ha estat agredida físicament, i es coordina el trasllat sanitari i l'informe mèdic.

Un cop preses les primeres mesures, s'informa la víctima dels seus drets, de l'assistència jurídica pertinent i dels recursos especialitzats disponibles.

## **2) Denunciar la situació.**

Un cop la situació ja s'ha analitzat cal denunciar l'agressor. La denúncia pot formular-se en comissaria a un jutjar de guàrdia o a la Fiscalia. Es pren declaració a la víctima i a possibles testimonis i al mateix agressor. Es recullen les diligències inicials: els indicis, l'informe mèdic, les proves digitals—missatges, correus, enregistraments admesos—, i s'inspecciona qualsevol altre element rellevant en dependència del cas.

La policial du a terme el VPR (Valoració Policial del Risc). És a dir, determina el nivell de perillositat i la probabilitat de reincidència per activar mesures de protecció immediata. En cas d'haver-hi indicis de delictes flagrants —delictes que s'ha comès en aquell moment precís—, es detindrà l'agressor.

### **3) Diligències judicials.**

Un cop hi ha una instrucció policial inicial, l'atestat—informe oficial de la policia— s'envia al jutjat d'instrucció corresponent i es trasllada a la Fiscalia.

A la Fiscalia es verifica l'existència del delictes i si cal obrir una causa penal. La institució, si ho troba pertinent, pot sol·licitar mesures de protecció, per a la víctima o per als menors implicats. La Fiscalia té la potestat d'ordenar proves urgents, declaracions complementàries o un informe forense.

### **4) Ordre de protecció i audiència urgent.**

Es tracta d'un procediment preferent i accelerat. En una audiència urgent, el jutge escolta la víctima i l'investigat, habitualment en un termini de 72 hores des de la denúncia o detenció. Aquest pot incloure mesures penals com, ara bé; allunyament, la prohibició de comunicació o una sortida del domicili. O mesures civils provisionals; custòdies, visites, l'ús de l'habitatge o pensions d'aliments. Totes les mesures s'adopten en funció del risc i poden ser revisades periòdicament.

### **5) Mesures i execució.**

Com s'ha exposat al pas previ, segons les conclusions estretes el cas específic es durà a terme una mesura d'un tipus o d'una altre. Es poden dividir en tres tipus:

- Mesures penals: Són les acordades pel jutge per protegir la víctima i prevenir la reincidència. Poden ser: ordre d'allunyament (la distància mínima respecte de la víctima, ja sigui al domicili, lloc de treball o estudis), la prohibició de qualsevol classe de comunicació (els missatges, xarxes socials, les trucades, entre altres), prohibició d'aproximació a determinats espais (escoles dels menors, centres sanitaris, domicilis de familiars), suspensió del dret a tinença i ús d'armes, retirada preventiva d'armes o llicències, compareixences periòdiques davant l'autoritat judicial, control del compliment mitjançant

telemàtics (polsera de control), en casos de risc extrem o la prohibició de residir o desplaçar-se a una determinada localitat.

- Mesures civils: Adoptades de manera provisional per protegir la víctima i els menors. Poden ser: l'atribució temporal de l'ús del domicili familiar a la víctima, suspensió, limitació o establiment de visites supervisades amb els fills/es, custòdia provisional exclusiva o compartida (depenent del risc), fixació provisional de les despeses familiars bàsiques, suspensió de la pàtria potestat o de determinades funcions parentals (en casos molt greus) i la prohibició de la disposició de béns comuns sense autorització judicial, entre d'altres.

- Comunicació interinstitucional: Es tracta de la coordinació entre administracions per garantir una protecció efectiva.

Es mostra en l'actualització del sistema VioGén amb el nivell de risc i les mesures vigents, comunicació als serveis socials municipals per activar suport social i econòmic, coordinació amb serveis de protecció a la infància quan hi ha menors afectats, informació als centres educatius (si cal) per reforçar la protecció dels menors, coordinació amb serveis sanitària, activació de recursos d'emergència (pisos d'acollida, allotjament temporal), comunicació entre jutjats, fiscalia i cossos policials per fer seguiment del cas, o la derivació a serveis especialitzats (el SIE, SIAD, OAVD).

## **6) Seguiment del cas.**

Aquesta fase és determinant per garantir la protecció continuada. Hi ha diverses entitats encarregades d'això. Per una part, el seguiment policial: la comprovació del compliment de les mesures i reavaluacions del risc o la detecció d'incidents o incompliments de l'ordre.

D'altra banda, l'actuació dels serveis especialitats com OAVD o GAV, que donen suport psicològic, jurídic i social; són els que acompanyen als tràmits judicials, que donen accés a recursos d'emergència, als pisos segurs o a programes d'atenció a infants i adolescents. En últim lloc, la coordinació

institucional que conforma la comunicació entre jutjats, els Mossos i els serveis socials, o centres educatius o de salut en cas de vulnerabilitat.

### **7) Procediment principal i la sentència.**

Quan totes les mesures de protecció estan establertes, el procés penal segueix el seu curs. Amb la instrucció—el recull de proves, informes forenses, declaracions, diligències policials i judicials—, seguit del judici oral s'exposen les proves, els informes i es crida a l'estrada als testimonis pertinents. Un cop el judici conclou, s'arriba a la sentència. Aquesta pot ser condemnatòria—es declara provada la comissió del delictes i s'imposa la pena a l'agressor—, o absolutòria—es considera no provada la culpabilitat i l'acusat queda lliure.

Si hi ha hagut algun incompliment i es registren com a fets nous, poden generar noves denúncies i modificar les mesures de protecció i si s'agreuja la situació.

## **5.2. L'ESTUDI POLICIAL ACTUAL DELS CRIMS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE.**

En aquest cinquè punt, veurem la interrelació entre el marc legislatiu i institucional i el marc policial i d'actuació. En l'actualitat i pel que fa a aquest tema, les entitats es troben molt relacionades. Són poques les diferències que es poden discernir, així l'explicació sobre l'actuació policial serà breu, perquè molta d'aquesta informació ja s'ha comentat en el primer punt.

### **5.2.1. Protocol d'actuació policial a casos de violència de gènere.**

Dins dels mossos i la policia es distingeixen diferents grups que s'organitzen segons la funció que tenen.

Per un costat, trobem el GAV (Grup d'Atenció a la Víctima) Aquesta és la peça central de l'atenció policial per a les víctimes de violència masclista i domèstica. Es despleguen a totes les comissaries, en diversos equips. Cada equip es conforma d'una manera: per una banda, els encarregats de la informació i orientació

immediata, els que expliquen els seus drets a les víctimes, són els recursos disponibles (900, SIAD/SIE, serveis socials, circuits de salut) i qui executa els passos processals bàsics. Seguidament, està l'equip d'assessorament, qui adapta la resposta policial a la situació de risc, necessitat de protecció i context familiar. Un altre equip, encarregat de la coordinació judicial, s'encarrega de la comunicació amb els jutjats de violència sobre la dona (si a la zona hi ha), amb la fiscalia o a les oficines d'atenció a la víctima (OAVD). Finalment, hi ha un equip determinat per l'acompanyament en moments crítics de la víctima. Aquesta pren declaracions, reconeixements, recollida de pertinences, gestió d'urgències, derivacions a serveis social/sanitaris. El GAV treballa directament amb les unitats de recerca i amb els equips de valoració policial del risc (VPR), que estableixen el nivell de risc i les mesures de protecció corresponents.

Per l'altre costat, està l'especialització dels delictes contra la llibertat i indemnitat sexual. Hi ha unes unitats i circuits específics als Mossos d'Esquadra, orientats a millorar. La unitat s'encarrega de la prevenció, a partir de la detecció de patrons, programes escolars i comunitaris a part de l'actuació amb menors i joves. Es concentren en investigacions especialitzades en equips formats en entrevistes, la preservació de proves sensibles i l'actuació en entorns de confiança i els delictes no presencials. La seva atenció amb la víctima es concentra en la coordinació estreta amb unitats forenses, hospitals de referència amb circuits d'assetjament sexual o amb els serveis socials.

### **5.3. ANÀLISI DE DENÚNCIES I CASOS REGISTRATS (2024-2025).**

L'apartat de l'INE (Institut Nacional d'estadística), referent a l'Estadística de Violència Domèstica i de Gènere, l'any 2024 va registrar 34.684 casos, en què constava alguna mesura cautelar o ordre de protecció anotada al registre judicial. La xifra és un 5,2% menys baixa en comparació amb la xifra del 2023.

Cal aclarir que aquestes dades no reflecteixen el total de situacions de violència ni la globalitat de les denúncies presentades. Només representa el nombre d'aquells casos que han generat una resposta judicial formal.



Respecte als serveis d'atenció especialitzada, evidencien un volum elevat de demanda d'ajuda. El telèfon 900 900 120 va enregistrar 14.853 atencions, de les quals 13.046 trucades estaven relacionades amb violència masclista, la majoria centrades en l'àmbit de parella. Les formes de violència ateses van ser principalment la psicològica i la física, les quals sovint anaven agrupades.

Per altra part, les dades provisionals del 2025 permeten analitzar tendències d'evolució. Posant com punt de partida l'octubre d'aquest any, el 112 ha registrat 68.219 trucades relacionades amb violències masclistes. Aquestes trucades indiquen que les situacions han sigut de crisi i risc immediat. Això no obstant, no pot tipificar-se com a denúncia a procediment judicial inicial.

El 25 de novembre, pel motiu de celebració del dia contra la violència de gènere, es van publicar les següents dades: prenent com a referència el període de gener-juny del 2025, es van registrar 8.364 denúncies en l'àmbit de parella, així com 1.313 trencaments de condemna, la qual cosa posa de manifest les dificultats persistents en el compliment de les mesures judicials.

En aquest mateix període es van comptabilitzar 7.036 fets principals, relacionats amb els delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual. 1.763 dels fets principals es van registrar al primer semestre de 2025, i destaquen per la seva presència significativa de menors d'edat, el 33,3% de les víctimes.

## 6. CONEIXEMENT LITERARI DE VÍCTOR CATALÀ I DE LA SEVA OBRA DRAMES RURALS.

### 6.1. VÍCTOR CATALÀ: VIDA I TRAJECTÒRIA.

#### 6.1.1. Formació de l'autora.

Caterina Albert i Paradís va néixer el dia 11 de setembre de 1869, a l'Escala. L'autora era la gran de quatre germans, Francesc, Martí i Amèlia.

Els seus estudis es limiten a l'escola municipal— la mateixa autora afirma que no hi va aprendre res— i posteriorment, va residir un any en un pensionat a Girona, on va adquirir algunes nocions de francès. Ella no va tenir una educació particularment intensa, però va viure en un ambient familiar culte. En veure que no s'adaptava a Girona, va decidir tornar a l'Escala. Tanmateix, tot i que no estava conforme amb l'escola, la vida familiar va desvetllar-li aficions artístiques i, des de molt aviat, va començar a escriure sota l'empara de la seva àvia materna i padrina, Caterina Farrés i Paradís, de la qual n'havia recollit la llengua i bona part del material narratiu. D'altra banda, l'àvia substituïa la mare, Dolors Paradís, que era una dona educada que escrivia i sabia música. A causa de la seva salut delicada i la seva mort quan Caterina era petita, no va exercir gaire influència en l'autora.

Es coneix que la seva formació artística va ser anterior a la literària. El seu pare va contractar un pintor de pintura ràpida, descobert a Girona on feia una exhibició, perquè li ensenyés la tècnica. Més tard va rebre lliçons d'escultura de Josep Carcassó al taller on Narcís Oller la va conèixer.



MUSEUS SITGES. *Caterina Albert*. 1917

Res no feia suposar que aquesta educació la convertís en escriptora. Al final, l'educació que va rebre no era pas diferent de la que correspondria a una pubilla de casa bona o més o menys culta. La pintura i l'escultura van anar deixant lloc a la literatura i, amb el beneplàcit familiar, Caterina Albert comprava a un llibreter de Figueres els llibres i revistes que li interessaven. Era a través d'aquest llibreter, que l'autora es posava al dia del que es

publicava de literatura catalana. Es va subscriure a “La Renaixença” i comprava revistes satíriques i tota mena de llibres.

D'aquestes lectures n'haurien sortit els primers escrits, tramesos i alguns publicats, segons ella, amb el pseudònim “Virgili Alacseal”.

La politització del pare la porta a presidir, com a reina de la festa, els Jocs Florals de Figueres organitzats per les entitats progressistes locals, el 4 de maig de 1888, probablement per fer costat als Jocs Florals dissidents de Barcelona, oposats al trasllat dels oficials a la tardor per tal que hi assistís la reina regent.

El pas d'Albert des de l'escriptura personal, privada, a la pública, va fer-lo com a mínim ben entrada ja la dècada dels 90 del segle XIX. Mentrestant, s'havien anat produint una colla de fets que van fer que allò que era només l'activitat d'afeccionada d'una noia de casa bona, es convertís en una autèntica professió.

#### 6.1.2. Una vida de reclusió.

Caterina Albert va viure un període de vida caracteritzat per la més absoluta reclusió a causa de la mort del pare.

Després de la defunció, ella és qui es fa càrrec de l'administració de les propietats agrícoles—, ja que, els seus germans eren estudiants a Barcelona— i, a més, enmig de la reclusió forçada, tenia cura dels masos i arriba a fins i tot, va arribar a comprar un camp a Empúries, que posteriorment va fer excavar i que va acabar convertint-se en l'origen d'un museu particular que mai va voler cedir a les institucions públiques.

En aquests anys, anava sovint a Barcelona per comprar roba o assistir a les estrenes teatrals, sobretot de companyies italianes, a través de les quals va perfeccionar l'italià—idioma, que com el francès, havia anat aprenent pel seu compte. Quan hi anava, s'instal·lava en casa del matrimoni de Lluís Sitjar i Josefa Carcassó, amb els quals l'unia una estreta amistat i amb qui passava l'estiu a l'Escala. Amb els, Caterina Albert va fer nombrosos viatges per Europa.

Després de la mort de l'àvia, el 1899, va comprar un pis del número 250 del carrer de València de Barcelona, davant de la casa on vivia la seva germana Amèlia.

Caterina Albert va conservar aquest pis durant tota la seva vida i va fer-hi cada any llargues estades.

### 6.1.3. Caterina Albert i el pseudònim “Víctor Català”

L'autora es va donar a conèixer, com a escriptora, amb noms i cognoms, en els Jocs Florals d'Olot de 1898, on li va ser premiat el poema *Lo llibre nou*, publicat aquell mateix any a “La Veu de Catalunya”, i el monòleg *La Infanticida*, que va provocar un escàndol en saber-se que l'autor era una noia, un punt que, en un primer moment, el jurat havia ignorat.

Un dels resultats d'aquest escàndol va ser la decisió de mai més publicar amb el seu nom. Aquesta decisió va concretar-se poc després quan Josefa Carcassó, durant un estiu a l'Escala i en l'intent de trencar la reclusió de Caterina Albert després de la mort de la seva àvia, va descobrir-li un manuscrit de poemes i va decidir portar-lo a la impremta. Després, va demanar a Caterina Albert com volia que sortís firmat. Aquesta va decidir d'adoptar com a pseudònim el nom del protagonista d'una novel·la que estava escrivint—*Càlzer d'amargor*— que era Víctor Català. El llibre en qüestió va ser *El cant dels mesos*, i, tot i la poca ressonància crítica que va assolir, va obrir-li les portes de la premsa.

Ateses les circumstàncies que havien provocat l'aparició de la seva vertadera identitat, amb el nom Víctor Català va obtenir independència moral i social. Però el seu èxit literari va ser un fenomen massa rellevant per poder mantenir el secret. El misteri va anar-se descobrint després de la publicació de *Drames rurals* (1902), que va iniciar una sèrie d'especulacions sobre la veritable identitat darrere el nom de Víctor Català a les pàgines de *Joventut*.

D'altra banda, Caterina Albert, que compartia correspondència amb Joan Maragall sota el pseudònim, va decidir desemmascarar-se per voluntat pròpia en un moment determinat.

El secret es va mantenir i l'any 1903 no va acudir als Jocs Florals, on havia estat premiada per *Marines*.

Tanmateix, la incògnita va ser insostenible. Caterina Albert va intentar separar la seva personalitat literària de la seva vida privada. No volia que socialment se li atribuís la imatge de dona escriptora, i per tant rebel. La gent va començar a assumir, contra els seus desitjos, que Albert era una mena d'ésser estrany que anava contra el corrent i el sentit comú. Un aspecte que l'autora trobava ridícul, ja que l'encasellaven amb aquelles atribucions per simple fet que ella havia seguit el seu desig de crear, un desig, al que ells reaccionaven com si fos un pecat. Això no obstant, el físic de l'autora no ajudava a oferir una millor visió d'ella, ja que tenia un aspecte corpulent.

Uns anys abans, Víctor Català criticaria la literatura femenina i la qualificaria de massa autobiogràfica, tot i que defensava la sinceritat artística.

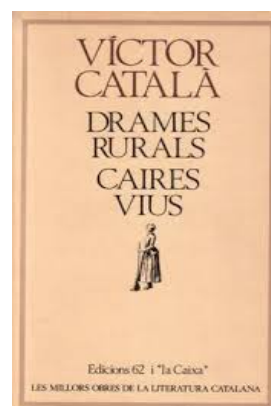
Ella tenia molt clara la distància que hi havia de l'autor a l'obra. L'obra necessita l'autor i és completament seu durant el seu procés. L'escriptor espreu el millor per donar-li vida. Però ella opina que, un cop l'obra és acabada, perd tot valor de cosa pròpia. Al final, no inspira res més que gran curiositat literària.

Quan va ser coneguda per la seva identitat i se li va anar fent inevitable l'aparició pública com a escriptora. Va pugnar per afermar la llegenda entorn de la seva persona com a ésser retret, casolà. L'autora mostrava dues cares diferents: d'una banda, la imatge que proporciona la seva obra i de l'altra, una completament inversa, de la seva vida. Sens dubte, Albert va aconseguir el seu objectiu quan va decidir amagar-se sota el pseudònim. La distinció entre els noms va limitar el coneixement de la persona darrere d'ell. Reconstruir íntegrament una personalitat tan complexa com la seva suposa un repte.

## **6.2. DRAMES RURALS: CONTEXT I TEMÀTICA.**

Aquesta obra del 1902 va donar principi a la gran època de producció de Víctor Català com a narradora. Tothom va reconèixer el mestratge de l'autora, que era un veritable mite. A la revista "Joventut" va obtenir crítiques molt bones, com la de Jeroni Zanné que va dir "Davant d'un llibre com aquest la crítica emmudeix i en el seu lloc parla l'entusiasme". De fet, l'única persona que discrepava l'orientació del

llibre, va ser Maragall, que retreia a l'autora la parcialitat de la seva visió de la vida rural. Va ser aquesta crítica del poeta titulada; *Un libro fuerte e incompleto*, el punt d'inici de la seva correspondència. Víctor Català, que era contrària a l'opinió del poeta, li va fer arribar la seva opinió respecte al seu descontentament a través d'una carta, donant-se a conèixer d'aquesta manera al poeta.



IBERLIBRO.COM Portada de l'obra. Edició de 1986

*Dramas rurales* és un recull de dotze narracions força diferents les unes de les altres, però que en la seva unió, l'autora el considerava una obra unitària, exceptuant l'*Explosió* i *Enveja*. Aquesta unitat que Albert veia venia donada pel caràcter rural de tots els drames i perquè cadascun presenta una forma diferent de manifestació del pes de la fatalitat còsmica en la vida humana. A part d'*Ombra* i *Enveja*, la mort és present en tots. De manera que la mort apareix com una situació límit que fa aflorar l'autèntica personalitat i posa en evidència el joc d'interessos i d'insolidaritats humanes.

El llibre comença amb una narració, *En Met de les Conques*, que constitueix una autèntica presa de posició estètica enfront del decadentisme. Es tracta d'un marginat que segueix un llarg i dificultós procés d'ascensió mística que acaba menant-lo a la mort. La narració està escrita en clau simbòlica. El personatge, com Crist, "havia vingut al món per art d'encantament en un casalot mig enrunat" i és fill de verge, encara que, per al poble no és més que un fill de pecat, engendrat pel diable. Isolat, indiferent i mancat de paraules, és a dir, en una situació prehumana, en créixer, posa de manifest el desequilibri del seu engendrament sense intervenció masculina. El pas d'un predicador pel poble, desvetlla la seva emotivitat i li descobreixen un consol i uns ideals superiors al personatge que acabarà abocant-se pel misticisme, pels espais de la mort que la religió simbolitza. Tot aquest procés s'accelera amb la mort de la seva mare, ja ningú té cura d'ell i deixa de menjar. El seu desajustament cos-ànima s'accentua i continuant amb les visions místiques,

inicia un pelegrinatge cap al cim de la muntanya. En aquest el seu cos va desapareixent, identificat amb la terra, fins a ser colgat en vida, amb el seu esperit expandit en visions de somni. La narració que segueix varia entre realitat i l'al·lucinació, que contrapunta amb episodis cruels, els quals acaben arrodonint el sentit de calvari del procés. I l'agonia, és al·legoritzada amb la visió interior, deformada, de la natura i dels somnis místics, que assoleix la seva afectivitat narrativa en contrastar amb la constatació final i amb la troballa del cos per part d'uns caçadors.

Una altra peça, *Idil·li xorc*, juga amb la distorsió i exageració de les formes descriptives del decorativisme, de manera similar a com ho fa Casellas en alguns contes de *Les multituds*. És en aquest cas, el joc d'interessos i la barroeria de les masses captaries que impedeixen portar a bon fi un idil·li entre dos vells captaires. La dosificació del grotesc i els contrastos amb els moments de tendresa enmig de la misèria. Trobem, clarament una visió metafòrica de la condició humana; a la pobresa, a la misèria, a la malaltia, entre d'altres. I que per agreujar la infelicitat comuna s'afegeix la més absoluta inconsciència i insolidaritat.

*Daltabaix* i *El pastor*, porten a l'extrem aquesta "humanització de la fatalitat": l'ordre natural és capgirat per la intervenció humana, que vehicula tot el que de destructor i cruel hi ha en l'univers. I en aquests casos, és la maldat, en d'altres la casualitat o la innocència.

A *L'Empelt* és l'herència la que vehicula la fatalitat insondable, anorreadora, que pesa sobre l'individu. Però Víctor Català, no es conforma a aferrar-s'hi com un factor més de l'encadenat de causes i efectes que donen raó d'un determinat comportament: és la tragèdia que se'n deriva el que interessa. Per tant, aquest conte cal entendre'l en funció del seu final: la desolació davant l'insondable.

En *Met de les Conques*, *Agonia*, *Ombres* i altres, és manifesta aquella actitud de commiseració, de pregona pietat davant la condició humana, que podria emparentar-se, sens dubte, amb la novel·la russa.

*Ombres* també se situa lluny del naturalisme.

Finalment, *L'enveja*, una narració escrita en prosa ritmada, que respira un cert classicisme dionisiac. El conte enllaça amb el tema de l'eixorca de la seva obra poètica. Així és una mare eixorca que sent de sobte l'esperat fill a l'interior seu: en el fons un idil·li, un cant vitalista, que tanca un llibre marcat més aviat per la visió fatalista de la condició humana.

### 6.3. ANÀLISI DEL CONTE *PARRICIDI*.

Aquest relat, que és als annexos i que ha estat l'eix central d'aquest treball, té un narrador omniscient i situa l'espai de la seva acció a casa de la Lena i el seu temps es resumeix a una nit. Al conte es combina la narració i el diàleg. Hi distingim quatre personatges principals; en Felet, marit de la Lena, pare d'en Titet i condemnat pel crim, en Titet, fill de la Lena i d'en Felet, molt petit, la Lena, dona d'en Felet que cometia adulteri i per últim el Pau, l'assassí i amant de la Lena.

Un breu resum de l'argument de la història és el següent; la Lena és a casa i el seu fill dorm. El seu marit és a la taverna i ella rep la visita d'en Pau, el seu amant.

En Pau, pres d'ira per un atac de gelosia, ja que pensa que ella té un altre amant, mata la Lena i la deixa al llit. En Felet, el marit, arriba a casa begut, però no s'adona de res i es gita al llit, al costat del cadàver. L'endemà, quan en Titet es desperta, pensa que la seva mare dorm i surt al carrer. Les veïnes, en veure que la Lena no respon als crits, pugen a veure què passa.

En trobar la Lena morta, acusen el seu marit d'haver-ho fet. En Titet, innocentment, va esborrant les pistes que l'amant havia deixat. En Felet és acusat de l'assassinat de la seva dona i les autoritats se l'enduen.

\* El Conte complet apareix als annexos del treball. Si es llegeix serà més fàcil veure la comparació dels apartats següents.



## 6.4. POEMA INSUBMISSIÓ.

Caterina Albert va escriure entre els seus treballs el següent poema, el seu caire revolucionari cap a la repressió de la dona és digne de menció. Aquesta autora va lluitar tota la seva vida per guanyar-se un veu, una que va aconseguir. Obres com les seves meriten reconeixement, vet aquí la seva aparició.

### INSUBMISSIÓ

*No vull que em segresteu el pensament  
dintre de fets o fórmules pactades;  
vull, com les aus, les ales lliberades  
per volar en tot moment,  
ara a dreta, ara a esquerra, per l'espai  
ple d'infinites rutes invisibles;  
no hi vull destorbs forans, límits noïbles  
que a bestreta m'imposin un camí.  
Vull ésser plenament mestre de mi  
i no un esclau de forces alienes,  
en tant que humanes, míseres, fallibles;  
vull les facultats plenes  
servar de mon privat discerniment  
i en mi respectar furs  
que en els demás respecto sens protesta.”*

## BLOC PRÀCTIC (7)

---

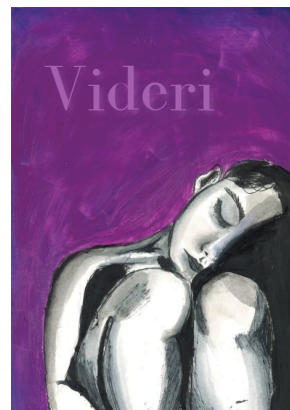
### 7. EXPOSICIÓ DEL MARC PRÀCTIC.

#### 7.1. EN QUÈ CONSISTEIX LA PART PRÀCTICA?

Com s'ha exposat amb anterioritat a la introducció, l'enfocament del treball es basa en l'elecció del conte *Parricidi*. Aquest relat reflecteix la crua realitat que les dones sofrien i la manca d'implicació dels serveis públics per la poca preparació que tenien en l'època. Narra un crim de violència de gènere i l'acusació a una persona innocent, dos aspectes que avui en dia serien o menys probables—en el cas de crims de violència de gènere, tot i que continuem sofrint-los—o pràcticament impossibles—en el cas d'una falsa acusació, a causa de totes les millores que el sistema policial i judicial ha implementat.

L'objectiu pel bloc pràctic era reescriure el conte amb la meua pròpia visió de la història original, basant-me en la meua investigació del bloc teòric i guiant-me també per la meua pròpia imaginació, fent un treball de creació literària.

*Videri*, va ser escrit amb la base de *Parricidi* però afegint-ne de nous personatges, com la Laura o els amics de la colla. La idea era configurar un entorn on l'argument del conte pogués tenir lloc, però en l'àmbit de l'actualitat. Es pot dir que *Videri* és un *Parricidi*, ampliat i actual, que deixa menys a la imaginació, però que encara deixa marge per la interpretació, ja que no és una novel·la.



PRÒPIA PORTADA. *Videri*.  
2025

Tant el nom com la portada—confeccionada i dibuixada a mà per mi— tenen una relació. *Videri* és un mot llatí que vol dir *semblar*, en el sentit de deixar-nos emportar per les aparences sense veure més enllà i descobrir la realitat. Aquest és un

concepte present a la portada, on la noia té els ulls tancats simbolitzant el desig de viure en la realitat i la ingenuïtat que ella veu, sense voler veure més enllà.

L'objectiu era reescriure el conte, i per la presentació d'aquest vaig decidir que el volia imprès com un conte publicat. Per tant, vaig confeccionar una portada i una contraportada que s'adaptessin per poder imprimir-lo.

## **7.2. COMPARATIVA *PARRICIDI-VIDERI*.**

Els dos contes compten amb moltes similituds, ja que es tracta d'una reescriptura, però amb clares diferències.

L'espai del conte original se situa només a la casa de la Lena, en canvi, en *Videri*, tot i que l'acció més important és a la casa, també succeeixen escenes fora d'aquesta.

Una diferència molt clara és el temps que transcorre al conte. En l'original es limita a la nit del crim. En canvi, al meu conte, com que he afegit context a la situació es fa al·lusió als anys anteriors al crim i als mesos posteriors a l'assassinat.

Pel que fa als personatges, es mantenen molt similars. Els principals d'un encara són els principals de l'altre. Parlo de la Lena, en Felet, en Pau, i en Titet. Ells són els protagonistes. No obstant això, a *Videri* apareixen nous personatges com la Laura, i la seva filla Clara o la colla d'amics. La Laura en especial té una gran rellevància a la història per la influència que té en la protagonista. Es tracta d'un personatge completament inventat i afegit per mi.

Una similitud clara i pot ser la més important és l'assassinat de la Lena. Al final, tot i els canvis sobre el tema que existeixen avui en dia, el final és el mateix. I no s'evita. El que canvia, com veureu, és la resolució del crim: ara sí, es fa justícia amb el veritable culpable.

## 8. VIDERI.

Per tal d'un accés més ràpid, i facilitar la comparació el conte escrit apareixerà a continuació. Com a adjunt al treball. Les mencions a una impressió d'impremta del conte fan referència a la seva presentació original.



Videri



# VIDERI

*Videri*

Del llatí 'Semblar'  
Guiar-se per l'aparença  
del que es veu, sense  
aturar-se a conèixer la  
vertadera realitat.



La Lena observava el comiat del seu marit al seu fillet, en Titet. En va veure el petit petó que li deixava a la carona i el petit somriure de felicitat que el seu fill li dedicava. Estranyava aquell sentiment d'eufòria que veia reflectit en el seu noi cap al seu home. El seu home, havia estat mai realment el seu home? La Lena i en Felet ja no eren un matrimoni feliç. La parella s'havia conegut durant la carrera. La Lena una noia atractiva, jovial i encantadora va cridar ràpidament l'atenció d'en Felet; un noi intel·ligent, una mica desastre i sense dubte també atractiu. En un principi, tots dos van coincidir-ne a la mateixa colla d'amics. I ell, des dels primers instants va mostrar interès cap a la noia. Per a la Lena va ser diferent. El trobava agradable, però potser massa intens i una cosa era clara: ella no compartia aquell desig de ser amb ell. Tot i això, amb el pas dels temps, els seus amics van passar a ser els amics de l'altre, i no els va quedar una altra alternativa que veure's habitualment.

A poc a poc, a mesura que la seva confiança creixia ho feia la seva amistat. En van ser molt de bons amics, es compenetraven bé. La Lena estava satisfeta amb la seva relació amb el Felet. D'altra banda, a ell no el molestava la possibilitat que fossin alguna cosa més que amics

La colla, que un principi estava formada per nois i noies, ara era un conjunt de parelles. Tots aquells amics s'havien aparellat a excepció de la Lena i en Felet. Hi havia una pressió perquè tothom del grup estava segur de què acabarien junts, com els havia passat a ells. I de fet no estaven tan equivocats.

Aquesta idea dels seus amics van començar a ser palpable per tots dos. La pressió perquè estiguessin junts es notava, però aquesta no els va afectar de la mateixa manera. Per a en Felet, era una alegria que els seus amics l'apropessin a la Lena; en canvi, per la Lena, que ja estava contenta amb la seva amistat, se sentia massa pressionada perquè allò es convertís en una cosa que no desitjava realment i l'amoïnava bastant l'actitud dels seus amics davant la situació.

Durant una festa, en Felet, que havia begut una mica va provar sort amb la Lena i li va fer un petó. La Lena no va saber com reaccionar en aquell moment i no li va retornar de seguida.

El seu primer impuls va ser apartar-lo, però quan la idea li va passar el cap va aturar-se. Va recordar la infinitud de converses que n'havia tingut amb les seves amigues. Totes les



vegades que li havien dit que ella i en Felet ho haurien d'intentar; 'Lena dona-li una oportunitat', 'En Felet és molt bon noi', 'A ell clarament li agrades', 'A més, ja en sou d'amics, no n'hi ha tanta diferència'. Les paraules de les seves amigues li havien rondat pel cap en un parell d'ocasions, però mai havia arribat a la decisió final de què hauria de fer. Ho havia ajornat, però ja no ho podia fer més: l'estava besant. Calia prendre una decisió. En Felet l'estimava, d'això se n'adonava i com amics estaven bé. Ella no tenia massa experiència ni havia tingut parella, així que al final va optar per fluir i tornar-li el petó.

És des d'aquest moment que la seva història com parella va començar. Tots dos van ser molt feliços junts. Van acabar la carrera com a parella i van decidir anar a viure junts. Portaven sis anys junts. En Felet va ser totes les primeres coses de la Lena i ella havia après a estimar-lo i es van enfonsar tots els dubtes amb la relació. Tot i això, de vegades es preguntava si el seu amor era tan fort com el d'en Felet. Ell deixava molt clars els seus sentiments, i li mostrava sempre. Era afectuós, atent, i detallista. Tothom el veia com la parella perfecta. I la Lena volia creure-ho també.

Tot i que tot semblava perfecte, a ella li mancava alguna cosa. La passió. Era l'única cosa que en Felet no li produïa i no podia donar-li. Això era una cosa que la Lena havia pensat en moltes ocasions, però ells ja en portaven molts anys junts i tractava d'autoconvèncer-se de què en el fons sí que l'estimava com ell a ella. Però això no era res més que una mentida, una mentida que volia amagar per la por de començar de nou i llençar a la brossa cada any de la vida que havia construït amb ell. Ell n'estava molt d'enamorat i havia començat a plantejar-se fills. Tenia l'anell enllestit per demanar-li de casar-se.

La Lena no estava enamorada d'en Felet, el tenia afecte, però no sentia un amor tan pur com ell. Encara que volia autoconvèncer-se, de què en realitat sí que volia el mateix que ell.

Al final, no va importar. Quan en Felet es va agenollar al viatge somiat de la Lena, no va tenir el coratge de dir que no i va deixar-se estimar per ell. En Felet ho sospitava a vegades, alguna cosa no anava del tot bé, però tant li feia, perquè ell tenia prou amor pels dos.

Dos anys després, eren a l'hospital rebent al seu filllet, en Titet. Va ser el llaç definitiu de la parella. Ara compartien un vincle per a tota la vida. L'amor vertader no el va trobar mai en el Felet, però sí que ho va fer amb el Titet. Era un amor tan gran que criar al seu fill junts

semblava un bon futur per ella i pel seu fill, al final en Felet els estimava moltíssim als dos. Ell era la persona més feliç, tenia tot el que podia somiar, se sentia complet.

Quan en Titet va complir tres anys, tot va canviar, especialment per a la Lena. Havien ofert a en Felet una nova feina, amb un sou superior al que tenia. Amb la idea de construir una llar millor per a la seva família, ell no va dubtar en cap moment. Va ser aquest l'efecte papallona que canviària el curs de la família que conformaven.

Després del naixement del fill, la vida íntima de parella no era gaire freqüent, i això molestava un mica a en Felet, encara que no ho demostrés. La Lena era el més important i de vegades necessitava més per la seva part, tot i que a ella no n'hi digués res.

Així que quan en Felet va conèixer a la Marta, la seva assistent en la nova feina, una noia que no parava de mostrar-li interès i que no volia una simple relació treballador-cap amb ell, una nova sensació va aflorar. La manca de passió no era una cosa que afectés només la Lena, sinó que també li passava a en Felet, però ell creia tant en el seu amor per ella que mai s'havia adonat que en volia més.

Va començar a evitar el màxim possible a la Marta, no podia acceptar que la desitjava. Com podia ser infidel, ell, la parella perfecta, el pare perfecte? No s'ho creia i no ho faria.

La situació a la llar no era un punt a favor per cap dels dos, la seva relació era més freda que mai. La Lena només estava pendent d'en Titet i no es mostrava gaire afectuosa amb el seu marit. Resistir-se a la Marta es tornava cada cop més complicat, ja que a diferència de la Lena, ella sí que insistia.

Finalment, sí, va fer-ho. En Felet es va ficar al llit amb la Marta. Va voler ajornar-lo el màxim que va poder, però va passar. No un cop, sinó molts. Cada vegada que passava la culpabilitat s'apoderava d'en Felet i bevia. Amb el temps, aquests episodis eren més i més recurrents, i va acabar per convertir-se en alcohòlic. Les borratxeres en venien acompanyades per regals, que, d'alguna manera calmaven la culpa. En una ocasió el regal va ser un disbarat: un nou pis a la zona més luxosa de la ciutat. Va ser el regal pel seu aniversari número dotze, el que coincidia amb l'aniversari d'en Felet sent infidel durant un any sencer.

La Lena no era gens estúpida, de fet en sabia perfectament que estava passant. El comportament del seu marit era molt sospitos, arribar tard de la feina, sentir l'olor de perfums

dolços, tots els regals que ara li feia recurrentment i la manca d'afecte cap a ella. Estava clar que en Felet tenia una aventura. Tanmateix, no tenia ni idea de qui podia ser. I tampoc desitjava descobrir-ho. Si fos per ella ja hauria demanat el divorci, per fi s'havia adonat que mai sentiria un amor veritable cap al seu marit. Però què passava amb el Titet? En Felet ja no era un bon marit, però indubtablement era un bon pare i en Titet l'adorava.

El seu fill era molt petit, com l'afectaria un divorci? Una infantesa sense pare o mare no semblava un bon futur per al filllet. La Lena sabia que si comentava la idea de divorciar-se en Felet es tornaria boig i començarien a barallar-se. La beguda havia tornat el seu comportament més irascible i agressiu. Una declaració com aquella petaria la bombolla de falsa normalitat que en portaven, i iniciaria una relació completament nova entre els dos. Es barallarien, n'estava de molt segura. I l'últim que desitjava era que en Titet hagués de créixer en un entorn on els seus pares s'odiessin i només sabessin parlar a base de crits. No seria sa per cap dels tres. Així que va decidir aguantar.

A part de tot allò, la Lena tampoc podia pagar un advocat o tan sols plantejar-se d'anar a viure sola. El seu poder adquisitiu l'allunyava d'aquella nova oportunitat per començar de nou. Quan s'ho plantejava i ignorava la relació que sofriria amb en Felet, l'única solució aparent era demanar ajuda a algun conegut. Les seves amigues quedaven descartades, ja que elles tenien a en Felet en un pedestal. Com anava ella a arruïnar-ne aquella imatge? A més, els seus marits eren els millors amics d'en Felet. Tot i que en confiava en la discreció de les seves amigues, sabia que potser per error algú podria sentir alguna conversa, i llavors tot sortiria a la llum. Llavors la relació amb en Felet arribaria a un punt sense retorn. D'altra banda estaven els seus pares. Sabia que no s'ho agafarien bé. L'esbrincarien i li donarien les culpes de la situació en la qual es trobava. Estimaven moltíssim en Felet. Seria correcte afirmar que de totes les persones que envoltaven la Lena, els seus pares eren qui més contents estaven amb la relació.

Els pares de la Lena havien sigut molt durs amb ella. Era la filla mitjana de cinc germans, i semblava que sempre s'ho feia per decebre'ls. La vida que compartia amb en Felet i en Titet havia estat l'orgull més gran per als seus pares. Trist, però real. No tenia gens de ganes d'enfrontar-s'hi i ser la causant de les seves cares de decepció un altre cop.

Finalment, semblava que no li quedava d'una altra que esperar i fingir que tot anava bé pel seu fill, malgrat que això significués viure una vida infeliç.

El que la Lena no tenia previst va ser el que l'arribada al nou pis li suposaria. En Felet, en un dels seus episodis de sentir-se el millor marit, havia comprat un pis extremadament luxós—gràcies a la bona paga que la seva actual feina li proporcionava— com una mena de compensació per les seves accions. Una forma de mantenir la Lena contenta perquè no sospités sobre el que en realitat passava, malgrat que ella ja ho havia esbrinat.

Aquell nou inici transformaria la vida de la Lena per sempre. La seva infelicitat estava destinada a canviar a una realitat molt més eufòrica de la que mai havia imaginat. Tot i que la col·locaria en una situació encara més complicada que l'actual.

L'edifici era ostentós i en cada planta només hi havia dos pisos d'un grandària espectacular. La Lena estava molt impressionada. Començava a no entendre el comportament d'en Felet, però, tot i així, ja li estava bé per en Titet. Però amb el que ella no comptava era amb el seu veí de replà.

Aquell edifici estava ple de persones influents i riques. A en Felet sense dubte l'hi anava molt bé a la feina. En tenien, de diners. El seu veí no era una excepció a la norma: era un empresari, el director d'una empresa d'èxit que acostumava a passar més temps a casa seva que no pas a l'oficina. Aquest fet li suposaria un problema molt gros a en Felet, un que mai hagués pogut veure venir.

Quan el Pau, aquest veí, va decidir anar a saludar la jove parella de nous veïns, no va poder ignorar a la bella Lena. Va tractar que la seva atenció no només se centrés en la Lena, tot i que l'havia captivat. Va dedicar també una salutació formal a en Felet i va remoure els cabells d'en Titet. En Pau volia dissimular el seu interès en la seva nova veïna, però no va ser gaire subtil, ja que la Lena es va adonar de com la mirada del Pau va recórrer-la de dalt a baix. En Felet no se'n va adonar, però la Lena sí que no va ignorar el comportament del seu veí cap a ella i, de fet, li va respondre retornant-li la mirada. Aquell nou noi li va despertar un interès que no havia sentit mai. Allò era una veritable sorpresa. El sentiment, a més, era recíproc.

En Pau era un solter, molt atractiu, que acostumava a tenir tot allò que desitjava. La Lena s'havia convertit en el seu objectiu. Sí, òbviament sabia que estava casada i que tenia un fill, però també va notar la fredor entre la parella. Podia veure com en realitat, la Lena no era feliç

amb el seu marit, i realment creia que ell era millor opció. Segons ell, estava ben segur que la Lena també havia sentit la química que havia aparegut quan s'havien conegut. Estava determinat a canviar la seva situació i a fer-la feliç, tot i que això signifiqués ficar-se entremig d'un matrimoni.

La Lena no podia ignorar que potser en Pau li havia cridat l'atenció més del normal. Li produïa un sentiment que en Felet mai havia fet aflorar en ella. De sobte, estava molt contenta de viure allà. Estava a punt de ficar-se en un embolic ben gros. Però no li va importar gaire.

Dues setmanes després de l'arribada, els ara, nous veïns es van adonar que tots dos es passaven els matins sols a casa, perquè tots dos hi treballaven a casa. La notícia va agradar molt a en Pau.

Un cop s'havia adonat d'aquell detall va decidir moure fitxa i provar sort apropant-se a la Lena. Va començar a presentar-se de forma esporàdica a casa de la noia, demanant-li favors estúpids. Era claríssim que els favors no eren res més que una excusa per anar-hi. La Lena se n'havia adonat, però no li molestava gens la presència d'en Pau. En diverses ocasions fins i tot li oferia un cafè per allargar les seves converses.

A poc a poc, les visites es van tornar més recurrents i més llargues, però sempre durant el matí. S'amagaven, com si compartissin un secret. Només parlaven, però la Lena, inconscientment, el veia d'amagat com si hi hagués alguna cosa que s'hagués d'ocultar.

El Pau estava molt content. Podia veure com la tensió entre tots dos creixia amb el transcurs dels mesos. I no ignorava el fet que el seu marit no en sabia res de les seves visites. Allò, era un indicador que la Lena no volia que ningú se n'adonés, com si quan anessin a fer el següent pas, ja estiguessin acostumats a mantenir-ho en secret.

Les visites van augmentar, i la tensió entre els dos també. Havien passat tantes hores junts parlant que podríem afirmar que s'estaven enamorant. El primer petó era inevitable i semblava que en qualsevol moment passaria.

L'amor era una cosa que en Pau no havia previst: s'estava enamorant d'ella. I el començava a molestar el fet que, en realitat, ella fos la dona d'un altre home. La noia era fantàstica— a part de la seva aparent bellesa—, tenia un cor molt gran i l'havia captivat en tots els sentits.

Mai no havia conegut a una dona que hagués despertat un interès tan fort en ell. Li encantava el so de la seva rialla o la mirada atenta que li dedicava cada cop que l'explicava alguna cosa. La Lena era meravellosa i en mereixia molt més del que tenia amb en Felet. Aquella relació s'escapava completament de la comprensió d'en Pau. No podia suportar veure-la amb ell, li feia mal. Però ella no era res més que una amiga—almenys, en aquell moment—, així que no tenia dret de lamentar-se.

La Lena va començar a entrar en pànic, davant aquella situació. Mai s'havia sentit d'aquella manera i estava confosa. Era infeliç, sí, però si estava amb en Felet era per formar una llar unida, pel seu fill. Estimava molt en Titet. Però conèixer a en Pau havia estat una sorpresa que s'interposava en el seu intent de mantenir la família unida. Tanmateix, cada cop era més difícil contenir-se amb el seu veí i ignorar els seus sentiments. No podia negar que sabia que en qualsevol moment anava a travessar la línia.

A més el comportament d'en Felet no l'ajudava gens a mantenir-se allunyada del veí. Aquest en bevia moltíssim i arribava tard de la feina cada dia. En passava temps amb en Titet, però pas amb la Lena. Era impossible reconstruir-ne la seva vida de parella.

La qüestió era que aquell comportament no li molestava. Volia formar un entorn acollidor per en Titet, però que el seu marit es mostrés tan indiferent amb ella li donava l'excusa perfecta al seu subconscient per actuar de la mateixa manera que ho havia fet en Felet i així, obrir-se a una altra persona, deixant de banda el que la part racional del seu cap li deia.

Aquella família estava molt lluny de ser el que aparentaven de cara a la galeria. El seu marit no s'havia adonat de res i el seu problema amb la beguda era cada cop pitjor. I havia començat a pagar-ho amb la Lena. Ella ja li tenia una mica de por perquè les baralles entre ells eren cada cop més violentes. Ell l'amenaçava de deixar-la sense res i d'endur-se en Titet.

La Lena només volia trobar la forma d'aturar allò, però ja no sabia ni què en volia. Estimava en Titet i estava enamorada d'en Pau, però no podia deixar en Felet. Tractava d'organitzar els seus pensaments i arribar a una solució. Pensava, pensava molt, finalment l'únic que aconseguia eren més i més dubtes, mai una resposta. Així que tot va fluir.

Quatre mesos després de la mudança al nou edifici, la Lena va ser infidel a en Felet amb el Pau. Un matí, el Pau es va apropar massa i la tensió va guanyar. Es van besar. I cap dels dos podia negar que els havia agradat.

Des d'aquell dia, la seva relació amb el Pau va passar al següent nivell. Es veien amb la mateixa regularitat, però, ara, les visites no es limitaven només a xerrar. Això avergonyia la Lena, però no volia aturar-ho. Estimava en Pau. En ell havia trobat la passió que sempre li havia faltat amb en Felet.

Ara, en portava una doble vida. Com en Felet. Aquella situació només feia que empitjorar tot el seu panorama de vida. Però estar amb en Pau la feia tan feliç que només es deixava endur.

En Pau cada cop en volia més. La Lena era el millor de la seva vida. I per fi havien fet el pas. Ell la volia per a ell i només ell. En un principi va tractar que el matrimoni de la Lena no suposés un problema. Comprenia la situació en la qual ella es trobava i no volia amoïnar-la, ja que ell tampoc tenia la solució als seus problemes, però la gelosia que li produïa veure en Felet amb la Lena el posava malalt.

Ella havia parlat amb en Pau en diverses ocasions dels motius pels quals seguia amb en Felet. El Pau semblava que ho entenia, però veure com la Lena davant d'en Títet es comportava afectuosament amb en Felet li feia mal.

Durant el primer mes en Pau va ser capaç d'amagar els seus veritables sentiments i amb la Lena tot marxava com la seda. Però després d'aquelles quatre setmanes, van començar els atacs de gelosia. Eren converses que acabaven en baralla. La Lena no s'ho prenia seriosament. Per ella, aquelles baralles només demostraven que en Pau estava enamorat d'ella i que només volia que estiguessin junts.

A mesura que avançaven les setmanes els episodis de gelosia augmentaven. En Pau tenia l'esperança que la Lena, un cop havia portat la seva relació més enllà d'una amistat volgués començar una cosa més seriosa amb ell. Tenia clar que no succeiria ràpidament, però ja en portaven uns quants mesos i res canviava. La situació el començava a superar, i només agreujava la seva gelosia.

La Lena es va començar a preocupar una mica. No en sabia com gestionar la situació en la què es trobava. Podia comprendre la gelosia del Pau, però no sabia què podia fer. Tenia molt clar que no li agradava barallar-se amb el Pau i la seva relació estava canviant per això. Ara es mostrava més nerviós i més agressiu, sempre estava enfadat. Els seus moments de felicitat eren cada cop més curts.

En un inici eren simples comentaris. Però ara, allò usual en les seves baralles eren els crits i les amenaces. Fins i tot, en una ocasió es va alterar tant que va donar un cop de puny molt fort a la paret. Allò alertava una mica a la Lena, però en Pau es disculpava al moment dient que actuava d'aquella manera perquè l'amor que sentia per ella era tan gran que no podia gestionar les seves emocions d'una altra manera. Que allò no es tornaria a repetir, li deia sempre. De vegades, fins i tot li donava la culpa de les seves accions. Al final, era ella qui estava enamorada d'ell però que estava casada amb un altre home. La Lena se sentia culpable però també patia per ella mateixa cada cop que en Pau s'enfadava.

La foto que la Lena va pujar a les xarxes de tots tres per l'aniversari d'en Titet va ser la gota que va vessar la fúria d'en Pau.

Quan va conèixer la Lena no s'imaginava que s'enamoraria d'ella. Volia passar-ne un parell de nits amb ella i després oblidar-la, sense compromís. Però ara l'estimava. I que ella tingués el fill d'un altre, i estigués casada amb un altre home no ho suportava. Havia d'actuar.

No es va controlar. Es va enfurismar tant que al dia següent es va presentar a casa de la Lena més aviat que de costum i molt enfadat. Quan la Lena va obrir la porta, ell la va agafar i la va empènyer contra la paret amb una mà, mentre que amb l'altra va tancar la porta amb tanta força que va ressonar a tota la planta. La Lena estava molt sorpresa i espantada. No comprenia l'agressivitat d'en Pau, mai havia sigut d'aquella manera. Ell no era aquella mena d'home. Va tractar d'obrir la boca per parlar, però en Pau va fer un crit tan gros que va tancar la boca automàticament. En va sentir com el Pau li cridava que era seva, que no podia suportar més com ella estava amb en Felet, que ell ja no ho permetria. Va sentir una infinitud de comentaris horribles. S'havia tornat boig.

La Lena no donava crèdit. Estava espantada, desil·lusionada i trista. Se sentia culpable. Ella era la causa del dolor del seu estimat. No tenia res a dir, no li va sortir fer una altra cosa que plorar.

El plor de la Lena no va calmar pas en Pau. Ell no pensava amb claredat, al final havia tractat d'apagar aquells sentiments durant molt de temps, però ja no els podia ignorar més. Ara només pensava en desfogar-se. Treure-ho tot fora. Aquesta necessitat va ser tan radical que quan va sentir els plors de la Lena i va veure caure les seves llàgrimes, la seva còlera va



arribar al punt més àlgid. Va estroncar-li els plors d'una bufetada acompanyada d'un crit tan fort que les oïdes de tots dos van començar a xiular.

La Lena ja no sanglotava. Restava muda. Només se'l mirava amb incredulitat i por. Tenia pànic de dir una paraula i merèixer una altra bufetada. Mai no sabia sentit tan responsable d'una acció en la seva vida. Va mantenir-se en silenci, amb la mirada fixa als peus.

Uns minuts més tard, semblava que en Pau s'havia calmat una mica i que la seva fúria s'havia refredat. Va acaronar la cara de la Lena, aturant-se en la zona vermellosa pel cop. Va fer-li un petó i va donar inici a un llarg monòleg de justificacions, disculpes, carícies, i 't'estimo molt' per tractar de calmar la situació. La Lena, després de les seves paraules, no va poder dir altra cosa que "perdó". I en Pau, com a resposta, únicament un 'me n'alegro que m'hagis entès' seguit d'un 'tornaré més tard, quan estiguem més tranquils'. Va acabar fent-li un últim petó abans de sortir per la porta.

Aquests quinze minuts havien estat els més intensos que la Lena havia viscut mai. Va dirigir-se cap al sofà de l'estança i es va asseure. El silenci va regnar fins que el timbre del telèfon va ressonar a l'habitació. Era una trucada d'en Pau. La Lena va dubtar un segon abans de contestar. Però ho fa fer, la línia es va connectar i en Pau va començar a parlar.

—Lena, m'ha sorgit un viatge de feina, a última hora. No puc passar-me un altre cop, com t'havia dit... He estat pensant el que havia passat abans i en penso que l'única solució és marxar. Et truco per avisar-te de què quan torni. Fugirem junts... Tu m'estimes i jo t'estimo com mai he estimat a ningú. Fugim. Fem-ho. No li donem més voltes. No fer-ho tan sols ens està causant baralles. Deixa-ho tot per mi, pel nostre amor. —Unes veus es van sentir, era un home cridat al Pau. El seu cap. —Torno d'aquí a dues setmanes. La nit del dia de la meva arribada aniré a recollir-te. T'estimo—. En Pau no va deixar temps a la Lena per respondre, ja que el seu cap l'estava afanyant. Va penjar abans que pogués dir una paraula. La Lena estava en xoc, no sabia ni què pensar ni què fer. Era cert? De veritat en Pau li havia demanat allò? Què se suposava que havia de fer ara? Preguntes i més qüestions van començar a sorgir-li. Però cap resposta era una solució.

No havia passat ni un minut quan la porta va sonar. El cor de la Lena es va aturar. No era el Pau, oi? Però i si d'alguna manera ho era? Ella no estava preparada per donar una resposta.

Què anava a fer si es tractava d'en Pau? I si aquest no es parava a escoltar-la quan ella li parles de com se sentia i dels dubtes que se n'estaven apoderant d'ella? Li anava a pegar un altre cop? L'últim pensament li va provocar una esgarripança. Què feia pensant allò? El Pau l'estimava com ningú, era impossible que tornés a fer una bogeria com la que havia fet, havia estat una cosa puntual. Aquelles paraules semblaven reals quan les repetia al seu cap, però en perdien força quan les pronunciava de camí a obrir la porta.

Avançava lentament, pensativa, plantejant-se el que supondria que fos el Pau. El timbre va sonar una segona vegada quan la mà de la Lena estava a punt d'agafar el mànec de la porta. Es va aturar, per quart cop d'ençà que havien trucat la primera vegada. Malgrat això, la veu dolça i relaxada de la Laura la va relaxar.

—Lena ets a casa?... Lena? —El cos de la Lena va experimentar un estat d'alliberament quan va sentir aquelles paraules. De sobte, tota la pressió que sentia al seu organisme va desaparèixer i no va poder obviar el sentiment d'alleujament l'havia tingut. No va pensar ni per un instant en el trist que era que el seu cos reaccionés d'aquella manera al suposat home que l'estimava, ja que va obrir la porta de seguida quan va confirmar qui hi havia al darrere.

L'abraçada tan forta que la Lena li va donar a la Laura va desconcertar molt a la seva amiga. Tanmateix, no la va apartar pas, sinó que li va tornar una de més força en sentir els sanglots de la dona.

En Pau no va ser l'únic motiu que feia que aquell pis on ella vivia fes més goig que l'anterior: allà també hi vivia la Laura. La noia era la veïna del quart, el pis de sota. La noia tenia una filla de l'edat d'en Titet. Era rossa, de somriure extravagant i amb cor ple d'amabilitat.

Un dia van coincidir els quatre a l'ascensor. No portaven més d'un mes instal·lats al pis. En entrar, els dos infants es van reconèixer de l'escola i van començar a parlar. Allò va ser una sorpresa per a la Lena que la va fer dibuixar un gran somriure. No va costar-li gens respondre a la Laura quan aquesta va començar a parlar-li, fent-li preguntes sobre ella i en Titet. Quan les portes de l'ascensor es van tornar a tancar, ara amb tan sols el Titet i la Lena a dins, el somriure de la Lena era fins i tot més gran. La seva veïna li havia promès anar a fer un cafè juntes en alguna ocasió i així conèixer-se millor.

De fet, haver-se topat amb una veïna tan maca va tranquil·litzar moltíssim la Lena. Una de les raons que la van portar a acceptar el regal d'en Felet tan ràpidament va ser com de lluny es

trobava de tot. L'espantava i l'emocionava a parts iguals, ja que si decidia traslladar-se significava començar pràcticament de nou. Seria una nova escola i un nou cercle d'amics. Com tot canvi, en un principi et provoca vertigen. Però la Lena havia de fer-ho, volia marxar.

Al final, vivint allà no se sentia de la mateixa que quan van comprar el pis. Moltes coses havien canviat. De la seva relació amb en Felet no quedava gens, d'amor i rodejar-se de gent que els havia vist en el seu millor moment i que no parava de fer preguntes contínuament sobre què els passava, era asfixiant. Tot i que la Lena s'esforçava per fer veure que tot anava bé les seves amistats podien entreveure que en realitat no. I tampoc volia compartir els seus problemes de parella amb els seus amics amb matrimonis perfectes, que, a més, tenien a en Felet en un pedestal. No volia començar les converses donant-li a ella la culpa de la situació per la seva manca d'interès vers en Felet.

Començar de nou, conèixer noves amistats, li semblava perfecte. L'opció de conformar un amistat allunyada de la pressió de tenir els mateixos amics que en Felet. De poder parlar-ne amb algú i per primer cop en molt de temps ser transparent. El pis era una via per fugir de l'angoixa que patia al petit apartament. Així que va trigar només dues hores des de la proposta de mudança en comunicar-li a en Felet, que, en efecte canviarien de pis, amb tot el que suposava fer-ho.

La Lena també era conseqüent amb les seves accions, i era conscient del canvi que li suposaria per a en Titet. Però ell era petit i estava segura que en faria amics ràpidament. Tot i que, en el fons, la Lena patia pensant que el canvi faria infeliç al seu petit si no aconseguís adaptar-se.

Però el dia de l'ascensor tot aquell sentiment va desaparèixer. En Titet n'havia fet amics en tan sols un mes de ser allà. I ella havia conegut el Pau i ara a la Laura. Tenia bones sensacions respecte als dos. I així va ser, almenys durant un temps.

Cinc dies després la Laura va trucar a la porta de la Lena. Va oferint-li el cafè que l'havia promès, expressant-li que ella també era nova a la zona i que la Lena li havia semblat una noia molt agradable.

El sentiment era recíproc i ella va estar encantada d'acudir al pis de la noia.

Totes dues van baixar a la planta de sota i van entrar a la casa de la Laura. Aquell era un piset molt acollidor que en coincidí completament amb la perspectiva que la Lena se n'havia fet de la Laura. La idea que ella s'havia format de com seria la personalitat de la veïna es veia reflectida en aquell pis acolorit, càlid i alegre. Conformava un ambient molt agradable. La Lena no va ser capaç d'amagar el somriure en cap moment durant tota la visita guiada que la seva veïna—i potser nova amiga— li va fer. Estava molt contenta de tenir l'oportunitat de conèixer algú nou fora del seu nucli habitual. I encara ho estava més per les bones sensacions que la noia li transmetia.

Van passar tota la tarda parlant, bevent tassa darrere tassa de cafè mentre s'anaven explicant aspectes de la seva vida.

Havien connectat molt bé. Totes dues trobaven la conversa amb l'altra fàcil, i tot que hi havia diferències notables entre les seves personalitats: la Lena, era molt amable i educada, però una mica tímida i insegura, estava molt influïda per l'opinió que el seu entorn tenia d'ella. En canvi, la Laura era xerraire, oberta i molts cops parlava sense pensar-hi massa en el que els altres poguessin pensar del que deia. Tot i ser diferents, s'havien caigut molt bé.

Quan el rellotge va marcar les nou del vespre, totes dues es van adonar que era hora d'acomiar-se. Malgrat això, la Lena en tenia ganes de tornar a veure a la Laura i en aquella ocasió va ser ella qui va oferir-li de prendre un cafè un altre cop, quan tinguessin temps. La Laura va acceptar. Es veurien divendres. A més havien decidit que com que el divendres tots dos nens tenien la tarda lliure, també ells es podrien veure.

D'aquesta manera es va conformar una amistat, i amb aquesta una tradició: des d'aquell precís instant, les dues noies es veurien cada divendres.

En tots els mesos que havia viscut allà, la Lena havia arribat a conèixer molt la Laura. La seva veïna era una dona divorciada que va deixar el seu marit tres anys després del naixement de la seva filla Clara. L'exmarit va maltractar i colpejar la Laura quan va saber que ella li havia sigut infidel. La noia ho havia fet a manera de venjança cap al seu marit, ja que l'agressor havia sigut infidel anteriorment. Quan l'amiga de la Lena se'n va adonar, va tornar-li la malifeta. El seu marit no ho va prendre bé així que en un atac de fúria aquest la va agredir. Va ser el punt decisiu per la Laura. Aquella relació s'havia acabat en aquell moment.

Es va enfrontar a tot: les mirades, els prejudicis...tot. No li va importar que la titllessin de víctima, dèbil i covarda. Tampoc ho va fer quan va escoltar les justificacions cap a les accions del seu exmarit. Ella va seguir. Va acudir a les autoritats i aquestes van prendre les mesures pertinents. Aquestes es caracteritzaven per ser més fortes de l'habitual, ja que el cas de la Laura era crític i de risc per ella i la seva filla. L'exmarit havia amenaçat en emportar-se la Clara i fer-li mal si ella s'atrevia a dir qualsevol cosa. Ni tan sols això la va aturar, res ho podria fer. La Laura coneixia el seu valor, i sabia que podia deixar passar i que no. Ja s'havia fet la cega i sorda en alguna ocasió, amb algun comentari fora de lloc, o una acció inapropiada i denigrant cap a ella, però ara res l'aturaria. El dia que li va ser infidel ja havia preparat els papers del divorci. Tenia molt clar que la seva relació s'havia acabat en el moment que el seu marit havia decidit ficar-se al llit d'una altra dona. La infidelitat només era una forma de tornar-li el mal que l'havia fet, perquè coneixia el seu tarannà gelós i sabia que allò no ho suportaria. Mai, però, va pensar que la pogués agredir. Allò només va agreujar la situació en la qual el seu marit es trobaria.

Ho va suportar tot, amb el cap ben amunt. Totes les etiquetes que li van posar no li van importar, ja que en sabia que amb el temps, ella es reconstruiria com a persona i es tornaria més forta. De fet, així va ser, va treballar molt en el seu benestar i en el de la seva filla, allunyant-la de tot el procediment llarg i difícil que era enfrontar-se a una denúncia per violència de gènere. És un camí complicat, en el que reps molta ajuda però també moltes crítiques. La Laura va lluitar per superar-ho tot i renéixer com una dona segura que era capaç d'agafar totes les etiquetes que l'havien posat i llençar-les enlaire. Ja que res de tot el que deia la gent sobre ella era cert.

Dos anys després que el procés acabés, va decidir canviar de casa amb sa filla. Ara, en tenia la custòdia completa i el seu marit havia hagut d'afrontar les conseqüències dels seus actes. Era feliç, molt feliç.

La Lena no va poder no admirar a la Laura per la seva força i les ganes amb les què va afrontar les dificultats que se li presentaven per tal d'aconseguir la seva felicitat. No podia evitar veure la seva situació actual reflectida en la situació anterior de la seva amiga i sentir-se decebuda per la seva forma d'afrontar-ho. Mai es va atrevir a compartir-ho amb ella, se sentia tan avergonyida per les seves decisions que creia que la criticaria per tot el que havia decidit callar.

No en va voler dir res en tots aquells mesos, fins aquell instant. El cop, els plors, la trucada... ja no en podia fingir. Ja no li quedaven més somriures falsos. No li quedava res. La Laura l'abraçava amb força i tractava de calmar-la, però no n'hi havia manera. Uns quants minuts després, totes dues jeien en el sofà, en silenci, esperant. Aquell divendres els nens eren a un aniversari del qual l'àvia de la Clara els recolliria més tard, cosa que significava que tenien temps. Havia de parlar, havia de treure tot d'una vegada. I així va ser.

La Laura va escoltar tot el que deia la Lena atentament, a mesura que acariciava els cabells rossos de la seva amiga, qui encara jeia al sofà. Un cop va acabar d'explicar-li-ho tot, es va incorporar lentament, amb cura, com si la Laura se n'anés a aixecar i marxar corrent deixant-la allà.

Per la sorpresa i sort de la Lena, la seva amiga no va fugir, sinó que va plorar. Ara, era la Laura qui sanglotava i qui abraçava amb força la Lena.

—Laura, per què plores?—Quan va escoltar-ne la veu suau de la seva amiga va aturar el plor.

—Perquè em fa mal que hagi d'haver passat el mateix que jo i que jo no hagi pogut fer res per aturar-ho.— La Laura es va passar la mà per la cara eixugant-se la resta de les llàgrimes. Va observar la seva amiga, muda, amb una expressió d'incredulitat dibuixada a la cara. No donava crèdit a les paraules de la seva millor amiga. Per què se sorprenia?

—Lena, perquè mai m'havies dit això? Per què no després de la meva història?— Va preguntar la Laura cautelosament, sense voler jutjar o amoïnar la Lena.

—Por, sempre he tingut por. Que em veiessin massa dèbil, de què els meus amics em diguessin que era una exagerada, de destruir el futur d'en Titet pels meus sentiments... Por, només por. Una por constant que va iniciar el dia que va néixer en Titet.

—La por és normal, jo mai t'hauria jutjat. Però no t'ho dic per esbronar-te, sinó perquè sàpigues que ni ho hagués fet ni ho faré. Estic aquí per a tu i no et preocupis, que no deixaré que et torni a fer res més. — La Lena es va sentir alleujada de sentir allò. Tenia el suport de la seva amiga.

—Escolta'm atentament: jo et puc ajudar en tot. Et divorciaràs d'en Felet i denunciaràs al Pau per agressió. Has de sortir de tot això. Sé que financerament no pots permetre viure sola, però m'encarregaré de tot... Si vols, podem viure juntes i marxar amb els fills. Són molt bons

amics i estic segura que s'adaptaran a qualsevol lloc. Un nou inici és el que et mereixes, el que tant havies desitjat. Jo t'ajudaré amb els costos tant del nou pis com del procés judicial. No mereixes passar per això i jo més que ningú et puc oferir ajuda i experiència. Tractaré que sigui el més ràpid possible. Demà et puc portar els papers que necessites.

La Lena estava molt contenta de comptar amb el suport de la Laura. Però tenia molts dubtes respecte a tot el que havia de fer, no sabia què pensar. Fer tot allò era fer un pas que ho canviaria tot. Volia que tot canviés? Tot allò l'estava afectant, però estimava en Pau. I en Titet estimava al seu pare, per molt imperfecte que aquest fos. Estava molt contenta de la implicació de la Laura i de la seva ajuda perquè fos feliç. Tanmateix, no podia evitar dubtar, no tenia clar com anava a afrontar tota aquella situació.

—Però, Laura. Va ser un accident! Jo no vull fer-li la vida impossible a en Pau! L'estimo i ell m'estima, estem enamorats. Ha sigut un error... Ell no és un agressor, no ho sembla...— la Lena tractava de relaxar la situació i de potser plantejar una solució més tranquil·la i no tan radical. Laura no compartia aquella opinió i va agafar-la per les espatlles per col·locar-la de manera que l'estigués mirant.

—Lena, el que t'ha fet és l'acte més llunyà de l'amor que hi ha. La ràbia, la gelosia i la impulsivitat no són els ingredients que caracteritzen una relació sana. Et queda molt per entendre i reflexionar. Potser he anat massa ràpid, parlarem de tot el que jo vaig entendre amb teràpia i autoaprenentatge. Parlarem d'això més a poc a poc.

El telèfon de la Laura va interrompre la seva conversa. El va agafar i en va parlar durant uns minuts. A mitja conversa va allunyar el dispositiu i va fixar-ne la mirada en la Lena.

—És la meva mare que ha passat a buscar els nens i estan a casa seva, m'ha dit que es volen quedar a dormir junts. Per a mi no hi ha problema, els puc anar a recollir i portar-te el Titet demà al matí. Si et sembla bé, és clar.

—Sí, es pot quedar. Cap problema.

La Laura es va apropar per donar-li una abraçada. I es va acomiadar dient-li una última cosa.

—Aprofita per relaxar-te i pensar en el que he dit. Demà, quan vingui en parlarem un altre cop si et ve de gust. Que ara he de marxar que li havia promès a la meva mare un sopar juntes.

La Lena va assentir i va murmurar un ‘Adéu’ pràcticament inaudible mentre la seva amiga sortia del llindar de la porta.

Va tornar a jeure al sofà i va pensar en tot. En algun moment, es va quedar dormida. En Felet estava de viatge de negocis, com en Pau. En tenia unes quantes hores en pau per pensar tranquil·lament.

Durant les dues setmanes que va durar el viatge d'en Pau, pel cap de la Lena van passar mil pensaments diferents, totes les possibles opcions que podia triar. La Laura havia vingut cada dia per passar una estona amb ella. Havien compartit moltes converses sobre la violència de gènere i les seves connotacions visibles i les no tan visibles. Li va explicar la importància d'identificar el problema i d'adonar-se que allò no és una normalitat en la qual hagués de voler viure. La va intentar convèncer d'exercir els seus drets i lluitar per la seva pròpia felicitat, sense importar els canvis que s'haguessin de dur a terme.

La Lena en va reflexionar molt sobre tot el tema. Pensava sobretot en el Pau i els sentiments que sentia per ell. Tota la seva història. No volia deixar-lo, però ell li havia fet mal una vegada i la Laura l'havia advertit que un agressor sempre agredirà més d'un cop, independentment dels discursos que faci. També li va parlar de com un agressor no té un físic o aparença que els caracteritza, tothom ho pot ser. Per tant, és essencial no deixar-se emportar pels estereotips socials que ens fan creure que sabríem identificar un agressor. Es posava a ella com a exemple: ella mai havia sabut que el Pau era aquella mena d'home, malgrat que en efecte sí que ho era. Ella que havia patit aquella situació en primera persona, tampoc se n'havia donat. El tema no és que aprenguem a identificar a un agressor pel seu aspecte, sinó a com decidim actuar contra ells en el moment en què ho revelen.

Les paraules de la Laura la feien reflexionar molt. Però de vegades dubtava si fer la denúncia. S'imaginava una vida bucòlica amb el Pau. Vivint junts, construint-se com parella i iniciant una relació pròpiament dita. Per fi, deixar d'amagar-se. Això no obstant, tot i que somiava amb aquella realitat, tot obviant el fet que el Pau era en realitat un agressor, la Lena li hagués dit que no. Només hi havia un amor superior al que sentia per a ell: el del seu fill. Fins i tot,



encara que en Pau fos la parella perfecta, la Lena no seria capaç de deixar-lo. Ell ho era tot i ho seria tot. Ho sabia des del primer moment que el va sostenir en els seus braços. Ell era la seva vida i mai se n'aniria lluny d'ell. El volia veure créixer, equivocar-se, aprendre. El volia veure content, trist, enamorat, desenamorat, furiós, calmat, volia ser la seva figura de suport, volia ser la seva mare. Allò era l'única cosa a la qual mai renunciaria, ni per l'amor més fort que havia sentit, no ho valia.

Així que quan el va adormir, just després del comiat al seu pare que se n'anava a acabar unes coses a la feina— o més ben dit al bar, com feia sempre que deia allò— la nit que en Pau tornava, no va poder evitar sentir-se nerviosa. La Lena havia decidit parlar amb el Pau i explicar-li per què no anava a fugir amb ell. La Laura no en sabia res d'allò. Precisament, la noia l'havia advertit que no es quedés sola amb el Pau sota cap circumstància, que era perillós. La Lena no creia que realment ho fos, però d'igual manera el seu cos estava intranquil, com si li volgués dir que pressentia que alguna cosa no aniria bé. Parlaria amb el Pau, el Pau de la Lena, l'amor de la seva vida. Ell ho entendria, però deia allò per convèncer-se a ella mateixa.

Una hora i mitja més tard, el Pau va trucar a la porta. La Lena va dubtar un segon, repassant mentalment totes les converses que havia tingut amb la Laura, però finalment va obrir.

El Pau la va agafar per, seguidament fer-li un petó molt llarg.

—T'he trobat molt a faltar. Vine, recuperem el temps perdut. —El Pau li deia alhora que l'agafava pel braç i la guiava cap al dormitori.

—Pau, jo també. Però crec que hem de parlar de la teva trucada i d'aquell matí. —Les mans del Pau, que estaven recorrent tot el cos de la Lena es van tensar. Brusquement, el Pau la va girar de tal forma que les seves mirades estiguessin connectades.

—En pensava que allò d'aquell matí estava oblidat, ja et vaig demanar perdó.

La veu del Pau, que a l'inici havia estat dolça, ara tenia un so una mica més greu i nerviós. —I de la trucada, de què hem de parlar exactament? Suposo que ho tens tot preparat per marxar.

Un cop va respondre, el noi va continuar fent-li petons i tocant-la. El Pau es va aturar en sec després d'uns segons de silenci, sense cap resposta que confirmés el que havia dit. Per què la Lena no havia dit que sí?

—Lena, ho tens tot preparat, oi? — La mirada d'en Pau està fixa en el clatell de la noia. Ella continuava sense dir res. Bruscament, el Pau la va girar i va afegir cridant. —Per què no dius res! Eh? Respon! La Lena estava molt tensa i només entreobria la boca en un intent de dir alguna cosa, però sense ser-ne capaç. Allò començava a exasperar a en Pau.

—Lena, déu meu, digues-me alguna cosa!

—Pau, jo no...

La Lena va finalment començar a parlar, però es va aturar quan va notar l'estat d'en Pau. La mirava amb molta atenció, impacient, i semblava que estava a punt d'esclatar si ella no acabava d'un cop la frase. Anava a protestar un altre cop, però la Lena va tornar a parlar.

—Pau... no marxaré amb tu. Jo... Jo no puc fer-ho.

Ell no donava crèdit al que acabava de sentir. La Lena estava mentint. Va agafar-la de la cara amb les dues mans.

—És tot mentida, veritat? En Felet ens ha descobert i et vol allunyar de mi. És això. Ha de ser això. Lena, no pensis en ell, pensa en mi, en nosaltres, en el nostre futur. Si us plau, jo t'estimo. No em facis això, no et facis això.

La veu del Pau era tremolosa per la ràbia. Tractava de controlar-se, però la gelosia s'apoderava a poc a poc d'ell. Si la Lena no recapacitava allò no acabaria bé. Ella s'estava adonant que el Pau estava al límit. Ho podia veure en la seva mirada: era la mateixa que tenia quan es barallaven, però pitjor, més obscura, molt més que la que tenia el dia de la bufetada. El seu cos ho sentia, que aquella tranquil·litat amb la qual el Pau parlava no era real. Sabia que en qualsevol moment ella seria l'objectiu de la seva ira. Havia de sortir. Havia de tractar de calmar la situació.

—No és mentida. Pau, jo t'estimo, però comparteixo una vida amb el meu petit. No puc renunciar a veure créixer al meu fill pel teu desig de fugir junts. No som uns adolescents.

Tinc un fill, no pots esperar que després de la baralla que vam tenir, em truquessis i jo automàticament ho deixes tot per marxar junts. Això no funciona així, jo no funciono així.

La Lena pretenia continuar parlant, però en Pau la va aturar.

—Llavors on queda tot! Aquí? Què pretens que em quedi veient la teva vida amb el Felet mentre em busques a mi cada matí? Eh? És això el que vols?

Quan la noia li anava a respondre, en Pau va apujar en to, deixant clar que no buscava la resposta a aquelles preguntes.

—Escolta'm atentament: No! Ho has sentit? No! No t'esperaré eternament així que decideix. O amb mi o amb ningú! Et queda clar? No tens altra opció! Tu ets meva i t'he deixat prou temps perquè te n'adonessis.

El Pau va allunyar-se de la Lena per obrir l'armari i treure'n totes les coses de la Lena, embolicant-les en una mena de pilota, com si recollís les pertinences de la seva estimada per marxar-se. La Lena, aclaparada, va tractar d'aturar-lo sense èxit, a causa de la força superior que el noi tenia.

—Atura't! Pau, atura't!

Al noi tant se li feien els crits de la Lena, continuava treient-ho tot dels armaris de l'habitació. La Lena va llençar-se-li aldamunt en un últim intent per aturar-lo.

—Pau, prou. No! No vull anar-me'n amb tu! Mai et posaré pel davant del meu fill! No hi ha res que puguis fer per fer-me canviar d'opinió! Així que relaxa't d'una vegada i atura aquesta bogeria.

Semblava que les paraules de la Lena havien tingut l'efecte desitjat, en Pau s'havia aturat. Havia llençat tota la roba que tenia a les mans al terra i s'ha apropava a la Lena molt lentament. La seva expressió provocaria esgarifances a qualsevol que la veiés. La Lena estava atemorida, no sabia com s'agafaria les seves paraules, ni sabia fins on era capaç d'arribar. Tot just quan estaven cara a cara, en Pau va respondre:

—No m'estimes? No marxaràs amb mi? —La Lena va mantenir-se callada, sense saber quina era la millor resposta que podia oferir-li. —Respon! Per l'amor de Déu!

Tornaven als crits, però la Lena havia de ser clara amb ell d'una vegada.

—Pau, jo t'estimo, però no és prou per deixar-ho tot per tu. Ni ho vull ni ho voldré.

Les oïdes d'en Pau van deixar d'escoltar en aquell precís segon. No s'ho podia creure. La seva història amb la Lena s'havia acabat. NO! S'hi negava, no acceptaria que tots els seus preparatius de futur acabaven de ser destruïts i enfonsats. El seu somni mai es compliria. Però no ho deixaria estar. Oh, no. Si la Lena no acceptava ser d'ell, no seria de ningú. El seu cervell ja no raonava, i va acabar actuant per pur impuls.

—Doncs, si no ets meva, no seràs de ningú.

Tot seguit la va agafar i la va empènyer contra la paret. Provocant-li un fort cop al cap. Va aprofitar la commoció que patia per llençar-la al llit. S'encarregaria que mai més ningú la toqués, però abans, la prendria un últim cop, a tall de comiat.

La Lena patia un dolor insuportable al cap. El Pau tenia els seus braços immòbils amb una mà i li cobria la boca amb l'altra. No podia demanar auxili de cap mena. A mesura que el Pau la despullava, ella tractava de resistir-se el màxim possible, cridant. Però era inútil.

Va continuar els següents minuts forcejant. El Pau, fart dels intents d'escapar-se de la Lena, la va agafar pel coll fins que ella es va quedar sense aire. Quan per fi es va desmaiar i va quedar inconscient, la va violar moltes vegades. Es va satisfer fins que ja no en va voler més. El cos de la Lena estava ple de cops i blaus, marques i fluids per tot el cos.

Semblava, que després de tot allò anava recuperant la consciència. Brutícia i dolor era l'únic que la Lena podia percebre a mesura que es despertava. Va tractar de moure's, però el seu cos estava tan masegat que desplaçar-se li era impossible. Intentava pensar què fer. En Pau estava d'esquena a ella i encara no s'havia adonat que ella estava desperta. Pensava i pensava, el més ràpid possible, buscant la forma d'escapar d'aquell lloc. No volia ni imaginar la possibilitat que li hagués fet alguna cosa a en Titet. S'havia de concentrar únicament a fugir d'aquell home, amb el seu fill. Allò era el primer, després ja en veuria com s'ho faria.

Els plans de la Lena no van arribar massa lluny. De sobte, el Pau es va girar i va veure a la Lena desperta. Ràpidament es va llançar damunt d'ella. Va apropar-se a l'orella de la Lena per dir-li unes últimes paraules.

—T'estimo, Lena. No hi havia res que desitgés més que una vida al teu costat. —Dit allò, va apunyal·lar-la tres cops amb un ganivet de cuina que havia anat a agafar després de violar-la l'últim cop.

La Lena va sentir un dolor molt gran a la costella, on havia impactat el ganivet. Tanmateix, el dolor de la ferida no es comparava amb el dolor que sentia al cor. Estava tan decebuda del seu comportament, d'haver estat tan ingènua i cega. De no haver sabut veure els senyals, fins i tot quan l'havien advertit. De no haver conegut les eines que tenia per protegir-se, de no empassar-se l'orgull i la vergonya i haver demanat ajuda. De la seva por i inseguretat. De no haver sigut prou valenta per enfrontar-se a la situació i fer-se valdre com a dona. De no haver lluitat i d'haver-se conformat.

La decepció amb si mateixa era forta, però res feia més mal que haver perdut l'oportunitat de veure al seu petit créixer.

Set minuts després de les apunyalades, la Lena jeia morta al seu llit. Dessagnada. Morta en mans de l'amor de la seva vida.

En Pau va començar a plorar quan va adonar-se del que havia fet empès per la ràbia. Ell estimava bojament la Lena. Potser d'una manera tan intensa i pertorbadora que el sol pensament de perdre-la era tan dolorós que no podia deixar que passés.

Va estar en silenci, sanglotant durant una hora, lamentant-se pel que havia fet. Tenia un problema, però ara no podia solucionar res. Només li quedava marxar. Va recollir el ganivet i va deixar allà el cos tes i fred de la dona que més havia estimat.

Mitja hora més tard de la fugida d'en Pau, la porta de la casa de la família va obrir-se, deixant al llindar a en Felet. Estava tan borratxo que feia vint minuts que intentava obrir la porta. L'alcohol que tenia a la sang no li permetia veure res més que figures esborradisses. Trontollant, va endinsar-se a la casa, dirigint-se cap al dormitori. El seu estat era tan deplorable que no es va adonar que al seu llit en jeia el cadàver de la seva dona. Es va deixar caure amunt del llit queixant-se amb murmuris perquè la Lena ocupava massa lloc. No va trigar gens a quedar-se profundament adormit.

L'endemà, el Titet s'havia aixecat i va anar-ne corrent a aixecar a la seva mare també. Era estrany que no hagués estat ella qui l'hagués aixecat, però el petit Titet no va donar-li massa importància. Era dia d'escola, i s'havia de preparar per anar-hi. Quan el petit va obrir la porta del dormitori, va veure les dues figures que jeien al sobre. A mesura que s'endinsava a l'habitació, podia sentir-ne els rons extremadament sorollosos de son pare. La seva postura li va provocar una rialleta. Quan va arribar al costat de sa mare, va agafar-la de la mà que sobresortia del matalàs. I va començar a cridar el seu nom.

—Mama, mama... mama? —Repetia en Titet un vegada darrere l'altra.

En veure que no obtenia cap reacció, va començar a fer-ho més fort, però tampoc no va rebre una resposta. Per què no li responia? Li passava alguna cosa? Després de dos minuts d'intents fallits, en Titet va notar la sang que tenia a la seva mà. Per què hi havia sang? S'havia fet mal? Necessitava ajuda? El petit va començar a plorar desconsoladament. No sabia què havia de fer i va llançar-se al damunt d'ella per veure si reaccionava, però només va trobar un toll de sang freda per tot el llençol. No podia parar de plorar.

La Laura havia quedat amb la Lena aquell matí. Anaven a deixar els nens a l'escola per després anar a parlar amb l'advocat que l'havia ajudat a ella, en un nou intent de convèncer a la Lena d'actuar i prendre mesures.

Quan va ser a la porta i va trucar quatre cops en un interval de deu minuts sense resposta, es va començar a preocupar. Un mal pressentiment va tancar-li la boca de l'estómac i allò la va fer pensar. La Lena mai havia mencionat el dia de tornada d'en Pau. I si havia fugit amb ell? I si ara era amb aquell agressor? Els dubtes van envair el ser cap i va tractar de no pensar el pitjor. El més probable era que la Lena estigués adormida, que el seu despertador no hagués sonat. Però la sensació a l'estómac de la Laura només es va accentuar i va decidir que no esperaria més. Va recordar-se de la clau extra que la seva veïna li havia deixat per casos d'emergència. Va despenjar-se la bossa i va començar a buscar el seu clauer. Un cop la va trobar, es va aturar just abans d'obrir la porta. El seu cos s'havia tensat. Acabava de sentir un sanglot.

Pocs segons després d'allò, va girar la clau i va endinsar-se al pis. Va notar un tuf fastigós que provenia de l'interior. El seu instint l'advertia de què era a punt de presenciar alguna cosa

horripilant. Ara el sanglot era més clar. Per prevenció, la Laura li va agafar la seva filla per les espatlles perquè l'escoltes clarament.

—Clara, sota cap circumstància entris a dins. Espera'm aquí. Ho has entès? — La Clara que era molt obedient, va assentir i es va asseure al sofà. La Laura, ara una mica més tranquil·la, va prendre una bona alenada d'aire abans de creuar el passadís que la duia cap al dormitori, d'on provenia el sanglot. Estava segura de què allà havia passat alguna cosa, i pressentia que n'era d'una de molt dolenta.

A mesura que avançava pel passadís, la pudor era més notable i els plors més forts. Tot el seu cos es trobava en tensió i els seus nervis augmentaven amb cada petjada. Finalment, quan va creuar el llindar de la porta del dormitori, va fer un crit esgarriós.

No podia creure el que veia. D'una banda, tenia a un Felet plenament adormit, cobert de sang. De l'altra, a en Titet plorant lentament, com si en portes de molta estona fent-lo. I en darrer lloc, un cos immòbil, ple de sang i pàl·lid: la seva estimada Lena. A poc a poc es va apropar per veure a la seva amiga. Amb els ulls plens de llàgrimes va allargar la mà per prendre-li el pols, i va caure a terra pressa pel dolor quan, efectivament, no el va notar. La seva amiga era morta.

Va seure dos minuts plorant desconsoladament per la revelació d'aquella notícia abans d'actuar per fi. Allò no quedaria així.

Sobtadament, es va aixecar d'un bot i va dirigir-se cap al rebedor on era el seu mòbil. Quan va arribar, la Clara va tractar d'apropar-se i preguntar, però la va espantar la cara d'horror que feia la seva mare i va tornar una passa enrere. La Laura estava determinada a fer alguna cosa. Va trucar al 112, i quan l'operadora va respondre va explicar entre petits sanglots l'escenari que havia contemplat no feia més de cinc minuts. Un cop van confirmar-li que l'ajuda era de camí, va entrar ràpidament a la cuina per agafar un got d'aigua. Quan ja el tenia a la mà, va tornar-ne de pressa a l'habitació i seguidament el va llençar a la cara d'en Felet.

En Felet, que patia una forta ressaca no va comprendre res del que la Laura li deia entre crits. Va incorporar-se i no va ser fins que va notar totes les taques de sang que hi havia al seu voltant que va despertar-se del tot. En un instant, la seva expressió adormilada havia desaparegut, ara reemplaçada per una de incertesa i por. Va girar el cap i es va trobar amb el

cadàver de la seva dona estès al seu costat. Com havia fet la Laura, va fer un crit d'horror en veure a la Lena en aquell estat. Va buscar la mirada de la seva veïna—qui continuava cridant-li cada cop més— buscant respostes. Quan va anar a preguntar directament què estava passant el timbre de la casa va sonar.

Com un llamp, la Laura va córrer a obrir a qui acabava de trucar. Eren les autoritats mèdiques forenses i la policia. Van endinsar-se ràpidament a l'habitatge, inspeccionant amb cura tots els elements de l'escena del crim.

De cop i volta, una mitjà hora després de la seva arribada, els oficials ja en tenien a la Laura i la Clara, a en Titet i en Felet envoltats per funcionaris que els feien nombroses preguntes. Tots ells ofereixen respostes vagues o inconcluses—el cas de la Laura o en Felet— o directament no n'oferien cap— el cas d'en Titet o de la Clara. La policia va trigar molt poc a identificar que aquell crim no l'havia presenciats cap testimoni. Tot seguit, van ordenar als presents que s'havien de mantenir localitzables durant tota la investigació, almenys fins que s'esbrinés amb exactitud que havia passat.

A mesura que la policia en recopilava informació, els policies especialitzats en criminalística prenen mostres del dormitori mentre els forenses s'emportaven el cos. Mentre que els criminòlegs especulaven i recaptaven informació per entendre el crim.

En Felet tenia un mal de cap fortíssim. No recordava de res de la nit anterior i no acabava de creure's la situació que s'havia trobat al matí. Sabia que era el principal sospitós, i tot i la mala situació que ell i la Lena passaven, estava segur que no era un assassí. L'inspector encarregat del cas va comentar-li que havia d'acompanyar-los a comissaria un cop tot el material que necessitaven estigués preparat. Estava bastant nerviós i no podia evitar sentir-se culpable per la situació. I si quan ell va arribar la Lena encara era viva, però ell estava massa borratxo per adonar-se'n? Quina mena de pare anava a ser per en Titet si continuava amb aquell comportament?

D'altra banda, la Laura estava destrossada. Estava completament perduda en els seus pensaments. No podia parar de pensar en què mai més veuria la seva amiga ni parlaria amb ella. Ella ja no hi era ni seria mai més. En pensava en tots els somnis i esperances que totes dues havien compartit. En com estava desitjant d'ajudar la Lena i ser el suport que ella mai



no havia tingut per superar la situació a la qual s'havia hagut d'enfrontar. Ara ja no podia fer res per ella i allò l'entristia moltíssim.

Quan l'inspector va anunciar que marxava i que li truquessin si tenien alguna mena d'informació extra, la Laura es va aixecar sobtadament. Havia estat tan aclaparada pel xoc que perdre a la Lena havia significat que no va adonar-se que, en efecte, ella tenia informació molt rellevant pel cas.

La Laura va explicar a l'inspector tota la informació relacionada amb el Pau i el seu atac i amb el Felet i el seu alcoholisme i infidelitats. Va intentar ser molt precisa amb la informació per no deixar-se cap detall. Estava molt cansada, però sabia que era imprescindible que els proporcionés la màxima ajuda possible.

Efectivament, aquesta els va ser molt útil. Assenyalava un altre possible autor del crim a part d'en Felet—el principal sospitós— : en Pau. Tot i que la Laura desitjava amb tot el seu cor que el Pau no ho hagués fet, en el fons sabia que un agressor actua per impuls i que en un atac podia haver-se excedit. Havia presenciada aquesta actitud tòxica en primera persona i per molt que volgués negar la realitat, el més probable era que en Pau fos l'assassí.

La Laura es va guiar per la següent teoria: la Lena—malgrat els seus advertiments de no veure's mai amb l'agressor que ja havia demostrat del que era capaç— hauria vist al Pau en un intent de tancar la relació d'una bona manera, per donar un bon final a la seva història. Hauria estat un intent ingenu, però probable. La Lena encara estava acceptant la realitat que li havia tocat viure i no era gens fàcil assumir que la seva parella tenia impulsos incontrolables que et posaven en perill. Fins i tot, en creia que si finalment se n'havia adonat, no hagués vist el possible conflicte que es podria ocasionar en rebutjar-lo.

Els oficials, abans de marxar, van assegurar-se que cap persona es quedés a l'habitatge. Ells s'endurien a en Felet a l'estació policial per a una altra ronda de preguntes, així que en Titet va quedar-se amb la Laura.

Just en el moment de sortir, a la Laura li va cridar l'atenció un portafoli de papers que era al damunt de la tauleta del saló. Es va apropar i el va agafar per llegir-lo. A mesura que el llegia, les llàgrimes van començar a caure per la seva cara. Aquell portafoli contenia signats el paper del divorci i la denúncia al Pau. La Lena, aquella nit, havia finalment decidit lluitar i

enfrontar-se al procediment. Havia decidit mirar cap endavant i mirar per seu veritable benestar. N'estava molt orgullosa, d'ella. Totes aquelles converses i ànims dient-li que sortiria endavant havien servit, li havien arribat. Era una notícia agredolça. La Lena havia estat prou valenta per prendre la decisió i finalment signar aquells papers que li havien ocasionat tants dubtes, però, ara: on quedava tot allò? Algú l'havia matat i amb ella les seves esperances de millora. Tots els seus somnis i esperances ara eren pols. Mai va poder oferir-li l'ajuda que en mereixia i allò era una realitat molt crua per païr.

De tota manera, un cop va acabar de llegir el document, el va oferir a l'oficial, com a prova rellevant, ja que en contenia informació del sospitós. Tot seguit va sortir del pis amb els nens, plorant.

Una setmana després, la policia forense havia confeccionat un informe ben acurat de l'estat de cos de la Lena. La víctima, de vint-i-set anys, havia patit un greu cop al cap. Va sofrir agafades brusques i violentes per tot el seu cos, de les quals en van quedar marques de blaus i esgarrapades. Va ser violada diverses vegades en un estat d'inconsciència, que van provocar-li greus lesions als òrgans sexuals. Finalment, va arribar a un estat de lucidesa moments abans de rebre tres ganivetades a la zona de les costelles. La mort de la víctima havia estat per dessagnament i es va produir poc després de l'agressió amb arma blanca.

A més, també havien treballat en d'altres aspectes de la investigació policial. Van utilitzar el testimoni de la Laura i la informació dels documents signats de la Lena per identificar l'amant de la víctima. Van trobar al Pau sota els efectes de diverses substàncies adormit al seu apartament. No va oferir resistència i va col·laborar amb les autoritats. La seva actitud i la recollida de mostres en el cos de la víctima; restes d'ADN, d'empremtes dactilars i fluids corporals, van deixar ben clar que, com havien sospitat, el Pau era l'autor del crim i, per tant, l'assassí de la Lena.

Els processos judicials van iniciar-se. Es va qualificar el crim com un homicidi i van condemnar l'autor a dotze anys de presó. El Pau, que estava realment penedit, va assumir les conseqüències i no va oposar resistència a les mesures judicials en cap moment. Va viure tota la vida sota la culpabilitat i la depressió per haver estat l'assassí de la dona que més havia estimat.

Un parell de dies més tard, la notícia va arribar a els mitjans de comunicació. Va impactar la societat i va ser motiu de xerrades i conscienciació social, en especial entre els més joves.

En conseqüència, donada la transcendència que el cas havia tingut, va arribar també als familiars i coneguts de la Lena.

D'una banda, els antics amics de la colla van preocupar-se de seguida per l'estat d'en Felet. I, sorpresos per la gravetat de l'esdeveniment, van intentar ser subtils a l'hora de preguntar què havia passat. En Felet, en veure'ls, no va poder ni voler amagar la veritat de tot el que havia passat. Per primer cop en molt temps va ser completament transparent amb ells. Els va proporcionar tota la informació que coneixia en relació als estudis policials del cas i els va explicar qui era el Pau i quina relació tenia amb la Lena. Mentirien si neguessin la sorpresa que tota aquella informació els va provocar. No es podien creure que aquell matrimoni hagués acabat en una tragèdia com aquella. De tota manera, en Felet havia estat reflexionant molt sobre els sentiments de la Lena, i l'últim que volia era que els seus antics la jutgessin. Així que no es va oblidar d'afegir la part de la seva deslleialtat amb la seva difunta dona i el seu problema amb la beguda.

Els amics, commoguts amb la història, van entendre la situació i van oferir suport a en Felet. El noi estava en un programa de desintoxicació per deixar la beguda. I els va parlar dels canvis que volia fer per esdevenir una bona figura paterna per a en Titet.

En l'altra banda se situava la família de la Lena. Tot i la poca relació que compartien, la notícia els va destruir. La seva filla havia estat brutalment assassinada. I havia estat vivint una situació molt difícil que mai no va poder compartir amb ells per la seva falta d'interès. Allò seria un pes que carregarien per la resta de la seva vida.

*La història de la Lena reflecteix la importància que té saber identificar actituds i situacions que no hem de tolerar. Ja no estem soles i ara la nostra veu sí que té força i repercussions. Obre els ulls i lluita. Aquestes situacions són inacceptables. Hem d'evitar que finals com el de la Lena es tornin a produir. Conscienciem-nos!*







## 9. CONCLUSIÓ FINAL DEL TREBALL.

En acabar el treball he fet una autoavaluació de la resposta per la hipòtesi. La hipòtesi "El marc legal específic contra la violència masclista ha estat enfrontat per millorar la investigació criminal i garantir una resposta judicial més justa per a les víctimes." És certa.

En el treball, sens dubte, ho he comprovat. Definint que el primer objectiu queda assolit. Ara, puc afirmar que he investigat tant el sistema de l'època com l'actual i que per això puc dir que, la hipòtesi és certa.

Només cal veure com era a l'època l'actuació davant la violència cap a una dona, en les lleis o per part de la policia, i com és ara. Abans, l'ajuda era nul·la i la distinció inexistent, no hi havia cap diferenciació vers qualsevol violència cap a la dona. Fins i tot, aquests tipus de violència acabaven sent minoritzades. Per l'altra banda, la policia, que estava poc organitzada a l'època del cont, i clarament no tenia cap fixació o protocol per la violència de gènere o masclista, cosa que no suposava cap ajuda a les víctimes.

En canvi, són innegables totes les millores que tenim avui i totes les que continuen en procés de millorar per garantir una vertadera protecció pels afectats.

La creació dels eixos m'ha permès entendre de manera sintetitzada i clara totes les etapes per les quals ha passat la investigació criminal. Ha estat la millor forma per comprendre el salt d'una època a l'altra. Els eixos reflecteixen la veritat vers tot el procés que hi ha entre els dos apartats del treball. Mostra cada any de reformes, de passos endavant per a la dona, però també de passos enrere. Els eixos relaten la crua realitat d'aquest procés, un de gens fàcil i d'avenç lent.

A pesar de totes les dificultats que la figura de la dona ha sofert, en l'actualitat, podem afirmar que el marc legal i policial contra la violència masclista compta amb una legislació i protocols que vetllen per la prevenció, seguretat, suport i justícia davant les possibles víctimes de violència de gènere i que pot arribar a oferir compensació monetària per a les víctimes.

Com societat hem avançat i evolucionat molt, però el problema de la violència de gènere encara és una xacra. Per tant, només queda continuar amb el procés i desenvolupar millors mesures que l'erradiquin.

En tots aquests anys, hem passat de no denominar aquesta violència a fer-ho. Amb aquest treball vull manifestar que hem de continuar com a societat arriben fins al punt on aquest concepte desaparegui, que la violència de gènere es converteixi en un malson del passat, no en una realitat futura. Un pensament, sens dubte, utòpic, però que entreveig com l'únic enfocament possible, perquè si estipulem mesures i millores només centralitzades en la protecció i la prevenció un cop ja hi ha hagut un atac, tan sols tractarem de solucionar el problema no d'eliminar-lo. El més important si volem eliminar-lo és l'educació, l'empatia i la conscienciació. Aquests són els aspectes on s'ha de treballar. Sembla que aquest és un tema del qual sempre se sent parlar, i que fins i tot, a les persones els arriba a cansar, perquè ells creuen que ja saben tot el que hi ha al darrere o que és un problema solucionat, de poca rellevància. Això no obstant, només és el que volen creure, la importància de la violència de gènere va molt més enllà del que se'ns explica habitualment. Les víctimes tenen pànic a prendre les mateixes mesures que com a societat hem disposat, per vergonya a la mirada acusadora i judicial que la mateixa societat els posa, la mateixa desconfiança en la seva paraula. Creem mesures agredolces ja que una mesura no és segura si la víctima no se sent còmoda a l'hora d'utilitzar-la.

Penso que el canvi més gran del que hem de parlar en el futur no és pas el de les millores en l'estudi del crim, sinó que cal buscar la formació d'una conscienciació social que doni suport, visibilitat, i que busqui aturar tota forma de violència de gènere, sigui visible o invisible.

Pel que fa al segon objectiu, es pot afirmar que també està assolit parcialment, ja que no he configurat com a tal un apartat específic per a la seva explicació. Amb tot, m'he fet una idea mental molt clara de les diferències que hi ha en cada època, tant pel que fa a la investigació com a l'estructuració dels eixos. La meva comparativa està demostrada a partir de la meva versió del conte i en aquest apartat de conclusions.

Refent al tercer, em vaig adonar, a mesura que treballava i cercava informació, què no estava ben plantejat. En uns inicis vaig voler comparar la visió d'autores actuals i la seva manera d'exposar la violència de gènere amb la forma d'expressió de Caterina Albert, donant per suposat, que l'objectiu de l'autora era també parlar sobre violència de gènere i que ho feia de manera velada, d'acord per l'època en què vivia.

Quan vaig descobrir més sobre l'autora vaig veure que aquesta no era la seva intenció. Com he explicat a l'apartat literari, l'objectiu de *Drames rurals* era presentar una forma diferent el pes de la fatalitat còsmica en la vida humana, en cada relat. No er pas aquesta la meva visió inicial.

Tot i això, vaig llegir autores actuals, per realitzar l'apartat. I encara que no l'he pogut fer, en especial vull destacar el llibre que vaig llegir; *Violència en tres actes* de Jenn Diaz. Perquè, l'experiència de l'autora i la seva visió vers el tema em van fer obrir els ulls en molts aspectes relacionats amb el concepte de violència de gènere. És una lectura curta i que recomano molt fer.

Finalment, sí que he assolit el meu l'últim objectiu, la reescriptura de *Parricidi*. A partir de la investigació que havia fet i de la meva imaginació i opinió sobre el tema vaig reescriure'l. La meva versió està ampliada en comparació a l'original, a causa del context extra que hi vaig voler afegir.

Vaig voler confeccionar el conte de tal manera que es pogués imprimir. Tant la portada del conte com la seva contraportada—i, portada d'aquest treball—, com ja he dit, estan confeccionades per mi.

## 9.1. DIFICULTATS I OPINIÓ PERSONAL VERS EL TREBALL.

Un cop acabat el treball, estic contenta amb el resultat. He assolit quasi tots els meus objectius i considero que he après molt sobre el tema. Penso en temps enrere i agraeixo l'elecció de tema i 'estic convençuda que el tornaria a triar un altre cop. És clar, això no obstant, que hi ha hagut parts més complicades que d'altres. Pel que fa a la part de la investigació, els apartats legislatius han estat la part més complicada, ja que la interpretació d'articles antics requereix, de vegades una mica d'esforç. També vaig dedicar força temps a confeccionar els eixos i la seva explicació.



Però sense dubte, la part que m'oferia un repte més gran i, tanmateix, amb la que he gaudit més, ha estat la part pràctica. Aquesta ha estat tot un repte, ja que en un inici no em veia capaç de reescriure un conte, o almenys de reescriure un del qual n'estigués orgullosa. Al principi m'amoïnava com el faria, però un cop vaig tenir la visió clara i el fil que volia seguir, aquest va anar sortint sol. No va ser fàcil, però el vaig escriure i, gràcies, l'ajuda de la meva tutora, el vaig millorar.

Ara que el veig acabat, penso en totes les portades que vaig provar, dibuixant una darrere l'altra fins a trobar-ne una que m'agradés de veritat. Finalment, ho vaig aconseguir, ja que les portades són un dels aspectes que més m'agraden.

Considero que si hagués de fer canvis al treball, a part d'afegir d'algun matís o apartat al treball, aprofundiria més en la redacció del conte. El podria haver fet una mica més llarg i entenedor i amb un estil més literari. També m'hauria agradat afegir alguna pàgina en blanc a la versió impresa i haver triar un cos de lletra més gran.

M'agrada plantejar-me en un futur escriure una novel·la a partir del conte. Amb l'intenció que sigui per a mi, però com a mitjan per arreglar tots aquests matisos que ara trobo. També per afegir una visió més madura sobre el tema, un aspecte que només puc adquirir amb experiència i aprenentatge.

Sincerament, he gaudit de la producció del meu TDR. La confecció de la part pràctica i la investigació m'han portat a tenir una opinió més documentada del tema. És veritat, que la gestió de la pressió i l'autoexigència ha estat molt present i complicada, però he tractat que no m'afectés greument. De cara a futurs treballs és l'aspecte que més vull millorar, ja que sense una bona confiança en el teu treball és impossible confeccionar-ne un del qual estiguis orgullsa.

## **9.2. AGRAÏMENTS.**

Per finalitzar, vull utilitzar aquest apartat de tancament per agrair a totes les persones que han suposat un gran suport i ajuda al llarg de la producció del treball i sense les quals acabar el projecte no hauria estat possible.

En primer lloc, a la meva tutora. Ella ha estat una peça clau per a la confecció del treball per la seva implicació i suport, la seva guia davant els meus dubtes i sobretot les seves correccions. Vull agrair-te sincerament tota la teva ajuda. El meu TDR no seria el que és sense els teus suggeriments i indicacions. Moltes gràcies pel teu reforç en tot moment.

D'altra banda, he d'expressar el meu agraïment als meus pares, en especial a la meva mare. El seu suport, ànims i ajuda han estat crucials per mantenir-me sempre centrada per aconseguir el millor treball possible. Ha estat sempre present vetllant per ajudar-me en tot el possible i sempre proporcionant-me ajuda i suport sense imposar expectatives o pressions que em preocupessin. Ha estat en tot moment preocupant-se del meu benestar, animant-me a confiar en mi i en el meu treball. Gràcies des del meu cor.

També vull donar les gràcies, als meus companys de classe i amics, amb qui he compartit l'experiència. Tots hem estat un suport els uns per els altres, ajudant-nos en tot el que podíem i recordant-nos que havien fet una bona feina, animant-nos a esforçar-nos al màxim.

Gràcies pel suport, nois.

Finalment, gràcies a la meva professora de francès, qui m'ha sentit parlar sempre sobre el meu treball i sempre s'ha interessat pel meu progrés. Ha estat present també des dels inicis, ha escoltat des del plantejament teòric fins a l'explicació de la meva visió pel conte. Ha vist totes les portades i sempre m'ha donat la seva opinió per ajudar-me. Ha comentat amb mi totes les meves conclusions i opinions que he adquirit després d'haver fet el treball i m'ha ajudat a reflexionar de noves. Sempre m'ha demostrat suport, interès i ànims per donar el millor de mi. Rosa moltes gràcies, per escoltar-me sempre i per la teva confiança en mi.

Vull acabar fent un agraïment a la impremta que ha fet possible tenir el meu conte en físic. Gràcies a ells puc gaudir del conte imprès, un dels aspectes que més il·lusió em feia.

Gràcies a tots.

## 10. BIBLIOGRAFIA I BIBLIOGRAFIA WEB.

De Riquer, M.R [Martí de Riquer], Comas, A.C [Antoni Comas], Molas, J.M.[Joaquim Molas] (1986)

*Història de la literatura catalana, Part Moderna, volum VIII.* Editorial Ariel, S.A

Català, V.C [Víctor Català] (2010)

*Drames rurals* . Educaula Col·lecció Educació 62.

Diaz, J.D [Jenn Diaz] (2024).

*Violència en tres actes.* Penguin Random House, Grupo Editorial.

Unno, H.U [Hiroshi Unno] (2017). *The Art of Decadence: European Fantasy Art of the Fin-de-Siècle.* PIE International

Andrés Pueyo, A., López, S., & Álvarez, E. (2008). *Valoración del riesgo de violencia contra la pareja por medio de la SARA* [PDF]. Papeles del Psicólogo, 29(1), 107–122. <https://www.papelesdelpsicologo.es/pdf/1543.pdf>

Aranzadi (Legal Today). (2019, 29 d'agost). Barranco Gámez, J. M. *Violencia de género y sus eximentes en el Código Penal de 1870.*

<https://www.legaltoday.com/practica-juridica/derecho-penal/penal/violencia-de-genero-y-sus-eximentes-en-el-codigo-penal-de-1870-2019-08-29/>

Bibliography.com. (s. f.). (2 d'abril del 2014) *Francis Galton.*

<https://www.biography.com/scientist/francis-galton>

Vilalta, J.V [Joan Vilalta] (22 d'agost 2012)

Paraules [<https://blocjvtor.blogspot.com/>] *Les 12 narracions de drames rurals*

[https://blocjvtor.blogspot.com/2012/08/les-12-narracions-de-drames-rurals\\_22.html](https://blocjvtor.blogspot.com/2012/08/les-12-narracions-de-drames-rurals_22.html)

Jefatura del Estado. Llei 27/2003, de 31 de julio, *reguladora de la Orden de protección de las víctimas de la violencia doméstica*

Bulletí Oficial de l'Estat. (2003). (BOE-A-2003-15411).

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-15411>

Jefatura del Estado. Llei Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de *Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género*

Bulletí Oficial de l'Estat. (2004) (BOE-A-2004-21760).

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2004-21760>

Jefatura del Estado. Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

Bulletí Oficial de l'Estat. (2021).[Disposición BOE-A-2021-464].

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2021-464>

Boletín Oficial del Estado. (2022, 5 d'abril). Resolución ... por la que se publica el Convenio con la Generalidad de Cataluña ... *Sistema VioGén* (BOE-A-2022-5946).

[https://www.boe.es/diario\\_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-5946](https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-5946)

Boletín Oficial del Estado. (2022). [Disposición BOE-A-2022-14630].

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-14630>

Boletín Oficial del Estado. (2022). [Disposición BOE-A-2022-5946].

[https://www.boe.es/diario\\_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-5946](https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-5946)

Consejo General del Poder Judicial. (2019). *Instrucción 4/2019 ... para la valoración policial del nivel de riesgo ... y seguimiento a través del sistema VioGén* (web).

Recuperat el 16 de desembre de 2025, de

<https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Guias-y-Protocolos-de-actuacion/Protocolos/Instruccion-4-2019--de-la-Secretaria-de-Estado-de-Seguridad--por-la-que-se-establece-un-nuevo-protocolo-para-la-valoracion-policial-del-nivel-de-riesgo-de-violencia-de-genero--Ley-Organica-1-2004---la-gestion-de-la-seguridad-de-las-victimas-y-seguimiento-de-los-casos-a-traves-del-sistema-de-seguimiento-integral-de-los-casos-de-violencia-de-genero--Sistema-VIOGEN-/>

Consejo General del Poder Judicial. (2020). *Protocolo de valoración forense urgente del riesgo de violencia de género* (web).

<https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Guias-y-Protocolos-de-actuacion/Protocolos/Protocolo-de-valoracion-forense-urgente-del-riesgo-de-Violencia-de-Genero--2020-/>

Consejo General del Poder Judicial. (s. f.). *Violencia doméstica y de género* (pàgina temàtica). Recuperat el 16 de desembre de 2025, de

[https://www.poderjudicial.es/portal/site/cgpj/menuitem.87fc234e64fd592b3305d5a7dc432ea0/?lang\\_chosen=ca&perfil=0&vgnextfmt=default&vgnnextlocale=ca&vgnnextoid=9827dd47358eb210VgnVCM100000cb34e20aRCRD](https://www.poderjudicial.es/portal/site/cgpj/menuitem.87fc234e64fd592b3305d5a7dc432ea0/?lang_chosen=ca&perfil=0&vgnextfmt=default&vgnnextlocale=ca&vgnnextoid=9827dd47358eb210VgnVCM100000cb34e20aRCRD)

Colegio Oficial de Psicología (COP). (2013). *Cuestionario para la evaluación de los tests (EPV-R)* [PDF]. <https://www.cop.es/uploads/PDF/2013/EPV-R.pdf>

Criminalaw. (s. f.). *Historia de la criminología española*. de

<https://criminalaw.es/historia-de-la-criminologia-espanola>

Díaz, I. (s. f.). *Construcción histórica de la libertad sexual como bien jurídico. Una visión desde la perspectiva de género* [PDF]. Congreso de los Diputados. de [https://www.congreso.es/docu/docum/ddocum/dosieres/sleg/legislatura\\_14/spl\\_24/pdfs/79.pdf](https://www.congreso.es/docu/docum/ddocum/dosieres/sleg/legislatura_14/spl_24/pdfs/79.pdf)

Diócesis de Jerez. (s. f.). Ley 30/1981, de 7 de julio, *modificadora del Código civil en materia de matrimonio...* [PDF], de <https://www.diocesisdejerez.org/wp-content/uploads/2023/07/ley7julio.pdf>

Editorial Reus. (s. f.). *Violencia de género y responsabilidad civil* (primeres pàgines) [PDF], de [https://www.editorialreus.es/media/pdf/primeraspaginas\\_9788429022919\\_violencia-de-genero-y-responsabilidad-civil\\_reus.pdf](https://www.editorialreus.es/media/pdf/primeraspaginas_9788429022919_violencia-de-genero-y-responsabilidad-civil_reus.pdf)

Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes. (2024). *Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes* (versió actualitzada febrer 2024) [PDF]. <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencies-masclistes/NOVA-ESTRUCTURA/Protocols/Protocols/protocol-marc-accesible.pdf>

Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes. (s. f.). *Protocols (coordinació i treball en xarxa)*, de <https://igualtat.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/violencies-masclistes/coordinacio-i-treball-en-xarxa/protocols/index.html>

Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior. (s. f.). *Violència masclista* (pàgina informativa) de [https://interior.gencat.cat/ca/arees\\_dactuacio/seguetat/violencia\\_masclista/](https://interior.gencat.cat/ca/arees_dactuacio/seguetat/violencia_masclista/)

Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior. (s. f.). *Estadística sobre violència masclista i domèstica (pàgina informativa)*, de [https://interior.gencat.cat/ca/arees\\_dactuacio/seguetat/violencia\\_masclista/estadistica-ca-sobre-violencia-masclista-domestica/](https://interior.gencat.cat/ca/arees_dactuacio/seguetat/violencia_masclista/estadistica-ca-sobre-violencia-masclista-domestica/)

Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior. (2024). *Dades de violència masclista 2024* [PDF]. [https://interior.gencat.cat/web/.content/home/030\\_arees\\_dactuacio/seguetat/violencia\\_masclista\\_i\\_domestica/estadistica\\_sobre\\_violencia\\_masclista\\_i\\_domestica/dades\\_violencia\\_masclista\\_dones/any\\_anteriors/any\\_anteriors/Dades-VM\\_2024.pdf](https://interior.gencat.cat/web/.content/home/030_arees_dactuacio/seguetat/violencia_masclista_i_domestica/estadistica_sobre_violencia_masclista_i_domestica/dades_violencia_masclista_dones/any_anteriors/any_anteriors/Dades-VM_2024.pdf)

Generalitat de Catalunya. Institut Català de les Dones / Observatori. (2024). *Dossier estadístic. Violències masclistes 2024* [PDF].

[https://dones.gencat.cat/web/.content/03\\_ambits/Observatori/03\\_dossiers\\_estadistics/2024/Dossier-estadistic\\_Violencies-Masclistes-2024-0910.pdf](https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/2024/Dossier-estadistic_Violencies-Masclistes-2024-0910.pdf)

Generalitat de Catalunya. Mossos d'Esquadra. (s. f.). *Atenció personalitzada i com denunciar*, de

[https://mossos.gencat.cat/ca/consells\\_de\\_seguretat/persones/dones/atencio-personalitxada-i-com-denunciar/](https://mossos.gencat.cat/ca/consells_de_seguretat/persones/dones/atencio-personalitxada-i-com-denunciar/)

Generalitat de Catalunya. Mossos d'Esquadra. (s. f.). *Violències masclistes digitals*, de

[https://mossos.gencat.cat/ca/consells\\_de\\_seguretat/persones/dones/violencies-masclistes-digitals/](https://mossos.gencat.cat/ca/consells_de_seguretat/persones/dones/violencies-masclistes-digitals/)

Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Oficines d'atenció a les víctimes del delictes* (OAVD), de

[https://sejudicial.gencat.cat/ca/que\\_cal\\_fer/Soc-victima-de.../victima-delictes/Oficines-datencio-a-les-victimes-del-delictes](https://sejudicial.gencat.cat/ca/que_cal_fer/Soc-victima-de.../victima-delictes/Oficines-datencio-a-les-victimes-del-delictes)

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. (s. f.). *Valoració forense integral: qui som?*, de

<https://justicia.gencat.cat/ca/ambits/administracio-de-justicia/medicina-forense/serveis/valoracio-forense-integral/qui-som/>

Generalitat de Catalunya. Govern. (2025, 24 de novembre). *Infografia 25N 2025 comunicació* [Infografia].

[https://govern.cat/govern/docs/2025/11/24/13/20/Infografia%2025N%202025\\_comunicaci%C3%B3.pdf](https://govern.cat/govern/docs/2025/11/24/13/20/Infografia%2025N%202025_comunicaci%C3%B3.pdf)

Generalitat de Catalunya. Govern. (s. f.). *El 112 ha rebut 68.219 trucades per violències masclistes...*, de

<https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/767576/el-112-ha-rebut-68-219-trucades-per-violencies-masclistes-en-el-que-portem-d-any-xifra-practicament-igual-a-la-de-2024>

GREVIO (Council of Europe). (2024). *First thematic evaluation report: Building trust by delivering support* [PDF].

<https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-building-trust-by-delivering-support-/1680b28368>

Infobae. (2023, 1 de setembre). *Juan Vucetich y la revolución de las huellas dactilares: el primer crimen resuelto y el final con todos los registros destruidos*.

<https://www.infobae.com/sociedad/2023/09/01/juan-vucetich-y-la-revolucion-de-las-huellas-dactilares-el-primer-crimen-resuelto-y-el-final-con-todos-los-registros-destruídos/>

Instituto de las Mujeres. (s. f.). *Definición de violencia de género* [PDF], de [https://www.inmujeres.gob.es/servRecursos/formacion/Pymes/docs/Introduccion/02\\_Definicion\\_de\\_violencia\\_de\\_genero.pdf](https://www.inmujeres.gob.es/servRecursos/formacion/Pymes/docs/Introduccion/02_Definicion_de_violencia_de_genero.pdf)

Instituto de las Mujeres. (2022, desembre). *Guía de buenas prácticas para la incorporación de la igualdad entre mujeres y hombres en el ámbito local* [PDF]. <https://www.inmujeres.gob.es/publicacioneselectronicas/documentacion/Documentos/DE2037.pdf>

Institut d'Estudis Catalans. (s. f.). *feminicidi (entrada del DIEC2)*, de <https://dlc.iec.cat/Results?IdE=0112913&DecEntradaText=feminicidi&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False>

Legal Clarity. (s. f.). *When did criminal profiling start? A historical overview*, de <https://legalclarity.org/when-did-criminal-profiling-start-a-historical-overview/>

Ministerio de Justicia (España). (s. f.). *Unidades de Valoración Forense Integral (UVFI)*, de <https://www.mjusticia.gob.es/es/institucional/organismos/medicina-legal-ciencias/unidades-de-valoracion-forense-integral>

Ministerio del Interior (España) / La Moncloa. (2025, 15 de gener). *Marlaska y Redondo presentan el sistema VioGén 2...*, de <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/interior/paginas/2025/150125-marlaska-redondo-sistema-viogen-2.aspx>

National Library of Medicine. (s. f.). *Juan Vucetich (1858–1925)*, de <https://www.nlm.nih.gov/exhibition/visibleproofs/galleries/biographies/vucetich.html>

Office of Justice Programs (U.S. Department of Justice). (s. f.). *Fingerprint sourcebook – Chapter 1: History*, de <https://www.ojp.gov/library/publications/fingerprint-sourcebook-chapter-1-history>

Olóriz Aguilera, F. (1909). *Cuaderno de apuntes de dactiloscopia* [PDF]. Universidad de Granada (DIGIBUG). <https://digibug.ugr.es/handle/10481/69723>

Portal Jurídic de Catalunya. (s. f.). Document del PJUR (documentId=491383), de <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=491383>

Ripon Museums. (s. f.). *Explore the collection: Finger printing*, de [https://riponmuseums.co.uk/explore\\_the\\_collection\\_finger\\_printing/](https://riponmuseums.co.uk/explore_the_collection_finger_printing/)

Simply Forensic. (s. f.). *Henry Faulds*, de <https://simplyforensic.com/henry-faulds/>

Tribunal Constitucional (España). (2008). *SENTENCIA 59/2008* (HJ – resolució). <https://hj.tribunalconstitucional.es/es/Resolucion/Show/6291>

Veko Online. (2016). *Kriminalgeschichte: Hans Gross – Begründer der modernen Kriminalwissenschaften*, de <https://www.veko-online.de/archiv-ausgabe-01-2016/kriminalgeschichte-hans-gross-begruender-der-modernen-kriminalwissenschaften.html>

Violència de Gènere. (sf). *Pacte d'Estat contra la violència de gènere (normativa)*, de <https://violenciagenero.org/web/normativa/pacto-estado-contra-violencia-genero>

Advocacia Espanyola. (sf). *Pugen un 42,8 % les denúncies per violència de gènere el primer trimestre del 2025*, de <https://www.abogacia.es/ca/actualidad/noticias/suben-un-428-las-denuncias-por-violencia-de-genero-en-el-primer-trimestre-de-2025/>

Institut Nacional d'Estadística (INE). (sf). *Estadística de Violència Domèstica i Violència de Gènere (EVDVG) 2024*, de <https://www.ine.es/dyngs/Prensa/en/EVDVG2024.htm>



## 11. ANNEXOS DEL TREBALL.

### 11.1. ANNEX: CONTE *PARRICIDI*

#### PARRICIDI

Víctor Català

La Lena estava intranquil·la, neguitosa: mentre va veure el seu home a casa, tingué coratge, com si aquell infelicitat la preservés d'un perill amb sa sola presència; però, així que En Felet s'aixecà i féu la darrera pessigolla al nen i fregant-se els llavis amb el revés de la mà i encastant-se la suada barretina se dirigí pausadament cap a la porta, amb aquell pas incert que tenia d'un temps ençà, a ella va fallar-li el cor. Li vingueren intents de demanar-li lo que no li havia demanat mai: que li fes una estoneta de companyia, que no la deixés sola aquella nit... però de seguida el record de l'altre, com si fos un mos de ferro, li aturà la paraula. I En Felet sortí; ella va sentir el *clic-clec* de la clau com dues martellades en els polsos, i una suor d'angoixa li enrosà el front.

Havia agafat por d'ençà que l'altre la va escometre a entrada de fosc a la font per dir-li que aquella mateixa nit deixés la finestra oberta, que *sabia tot lo d'ahir...* i havien de parlar. Se quedà sangglaçada, puix se refiava que ell era a França: li havia dit que l'anada duraria més de dos mesos!

El menut, veient sa mare muda i quieta, baixà de la cadireta de braços, i anà a tocar-li la cara amb ses manetes fresques.

—Mama... mida tin tatà!...

I li ensenyava el ganivet de llescar pa, lligat amb una veta, per l'anella de llautó del cap del mànec.

—Que no et facis mal, fillet —va dir-li, tota distreta, sense saber bé lo que deia ni lo que mirava.

El nen, cridant alegrement: —*Oi, adi!... Oi, adi!...* — començà a córrer per la cuina, arrossegant darrere seu el tatà.

El rellotge de caixa de la sala... *clinc, clinc, clinc!*... va picar hores amb espinguet adelerat. Eren les vuit. La Lena botà en la cadira com si li haguessin donat una vergassada. Apressarada i nerviosa rentà els plats i endreçà la cuina. Tantost hagué acabat, prengué el nen de la mà per dur-lo al bressolet que li tenia vora el llit gran. El menut no havia deixat son *tatà*, i, tot muntant l'escala, el ganivet, lligat al cap de la veta, anava petant de graó en graó.

A tres quarts de nou, el Titet dormia com un angeló, i ses manetes grassones i llefiscoses semblaven dues pilotetes d'argila sobre la blancor de la roba.

La Lena obrí la finestra: no feia lluna, i tot l'hort era un tou d'ombra en la que bellugaven altres ombres més espesses que semblaven fantasmes: eren els arbres, remoguts per un lleuger vent, que, com fresca manyaga lliscava per les galtes de la Lena, esbullant-li els cabellots dels polsos. Aquella frescor li va donar esgarrifances, i, ajustant una mica els dos batents de la finestra, s'assegué vora el llit. Amb el cap baix i la mirada fixa, se lliurà a estranyes meditacions.

Passà una estoneta.

A baix, a l'hort, se produí una petita remor de mates remogudes, i poc després dos puntets verdosos relluïren en la fosca, darrera el badall de la finestra: les dues fulles s'apartaren una mica i passà un cap de trets vigorosos i celles frunzides. Tan pensativa estava la Lena, que no s'hauria adonat de res si ell no li posa una mà sobre l'espatlla: llavors s'aixecà d'un bot, xisclant:

—Què tens? —li va fer, malhumorat.

L'home ajustà la finestra i retornà lentament cap a la Lena: va agafar-la d'un braç, atraient-la cap a si; li clavà la mirada en el rostre —encès com una rosella—, i se la guaità amb fixesa, sense pestanyejar: ella estava confosa, no sabia què fer ni què dir, i girà el cap per fugir d'aquells ulls esquerps que semblaven punxes.

Llavors ell l'abraçà dolçament pel cos i va fer:

—Que no saps que he tornat perquè t'enyorava?... No m'hi puc estar, lluny de tu, per més que vulga.

I així junts, cara a cara, anava mirant-se-la gelosament, mig entendent: de sobte, relligà amb violència els dos braços ferrenys, que estrenyien mateix que cordes, i, encastant-la a son pit, començà a besar-la i rebregar-la en un furiós rampell de carícies.

La Lena tirà el cap enrere, mig ofegada... Prou que el coneixia ella el geni estrany i tempestuós d'aquell home que l'estimava com un boig i que la matava a força d'estimar-la.

—Prou... prou... —gemegà a la fi, dolorosament; però ell seguia masegant-la sense fer-li cas.

D'improvís, com ho feia tot, afluixà els braços, i rebatent-la cap al llit, forfollà:

—Despulla't.

I mentre ella, defallida, rodant-li el cap, l'obeïa, ell, fosc i neguitós, se posà a passejar per la cambra, amunt i avall, amunt i avall... S'entrebancà amb una veta, espolsà la cama, i el ganivet, el *tatà* del menut, rodolà fins als peus del llit gran.

La Lena jeia... el cabell ris tot afluixat, els llavis encesos, el coll blanc i gras, i l'ample pit inflant-se sota el llenç de la camisa; fresca, atractívola, en plena joventut...

L'home s'hi acostà, esquerp, les venes del front grosses. Ella obrí els braços, somrient amb certa basarda.

—Vine... —i els hi enronjà al coll. Ell la deixà fer; però baixet, molt baixet, com si volgués dir-li un secret o fer-li una festa, li preguntà a cau d'orella:

—Escolta, tu: qui era?...

Com mossegada per un escorpí ella el deixà anar: arribava el moment temut.

—Què vols... dir? —murmurà amb esforç.

—Ja m'ho pensava que no l'aguantaries la paraula de no mirar-te a ningú més!... Així vas néixer i així has de morir; però, al manc, digue'm qui és...

La veu d'ell era baixa i tranquil·la, però a ella aquella mansuetud no l'enganyava pas.

—Qui? —afegí amb prou feina.

—El d'ahir...

I la besava amb suavitat, en els ulls, en la boca.

Ella tremolava de por i recollí tota la seva serenitat per mentir.

—No t'entenc... no sé pas...

Una onada de sang envermellí la cara de l'home.

—Mentida! T'he dit que ho vull saber!...

—Però si...

La vermellor s'enfosquí i el respir xiulà com si passés per un canó de canya.

—Jo vaig veure-ho. Ho saps? Jo vaig veure-ho; ahir nit, quan se despenjava d'aquesta finestra... Si l'hagués conegut avui li hauria tret les tripes; però tant se val! Serà demà... Tu tingue'n tants com vulgues: tots hi petaran d'un en un!

A ella els llavis, blancs de terror, li tremolaven seguit, seguit.

—Te juro, Pau...!

L'home sentí que quelcom roent li abrusava el cervell.

—Mentida, te dic, lladre!... No em facis encegar i digue'm qui és d'una vegada o, si no, t'ho faré vomitar a la força!

Un espant infinit paralitzà la llengua d'ella; l'home, començant a perdre la serva, li posà les dues mans al coll.

—Ho vols dir? Sí o no? —barbotejà amb veu ronca i trèmula.

—Deixa'm anar, Pau! —xisclà forcejant per escapar-se.

Però aquell home, que de seguida cremava com l'esca, fora de mare i enfollonit per la resistència, ja no sabia lo que es feia,

i, tot escopint ultratges i sarcasmes, estrenyé el coll blanc i tou, enfonsant-hi, implacables, sos dits de ferro.

Ella debatia desesperadament cames i braços, saltava, se re-  
vinclava, cossejant, mossegant, esgarrapant, destrossant com  
una fúria tot lo que trobava; però ell, amb els ulls fora del cap,  
i els cabells esvalotats, espremia tota sa força per escanyar-la,  
—llançant grunyys de fadiga i carrisquejant les dents.

La lluita fou breu. A la fi, la pobra dona, acabades les forces  
i estroncat l'alè, deixà anar cames i braços i quedà com un soc.  
Tenia el nas ple de sang, el blanc dels ulls vermell, un pam de  
llengua a fora, sense aparença humana: les ninetes blaves, en-  
rondades d'un cercol sagnós, immòbils i fixes, semblaven mi-  
rar encara, esparverades, son botxi.

Quan ja no la sentí debategar, afluixà les mans amb recel, i  
després, com poruc de que se remogués altra vegada, se llançà  
ràpidament als peus del llit. Recordava haver vist una eina do-  
lenta... L'enfonsà una, dues, tres... quatre vegades?... No ho sa-  
bia pas, fins que la mà li digué prou, aturant-se sobre aquell  
montoll de carn i robes fumejants.

Començava a revenir-se quan sentí soroll i barboteig de ma-  
lediccions a baix. Mirà a l'entorn i les sangs se li gebraren: el  
terror havia esclarit sobtdament ses potències entenebrides,  
com un llamp esclareix la gola de l'abim. No li quedava sinó  
un camí... i, quasi al mateix temps que entrava en la cambra En  
Felet, begut com de costum, l'assassí saltava per la finestra. La  
butxaca de la brusa se li enganxà en el llisquet del finestró:  
donà estrebada i desaparegué.

En Felet venia molt cremat: l'havien tret de la taverna amb  
bones paraules, i aquella feta se li havia clavat mateix que un  
clau en el cervell enterbolit; volia dir pestes, però la llengua se  
li entrebancava lo mateix que els peus. Per més vergonya, tor-  
nant cap a casa —lluny del poble dos trets de bala—, com que era

tan fosc i ell no sabia on les donava, s'havia errat un pel del camí i caigut enmig dels esbarzers del marge: amb pena i treballs havia pogut eixir-ne, ben esgarrinxat de mans i cara.

—Va... tua! —grunyia, enquimerat, tombant d'una envestida, amb les eses que feia, el llum encès que hi havia sobre la caixa.

Maldava per despullar-se i, no podent descixir-se'n, s'ho deixà córrer.

Palpà el llit.

—Lena!... Le...naa!... —i mastegava, amb la llengua gruixuda i estoposa—: Osque!... Fes... te enllà!... —empenyent, a les palpenes, el cos xop i calent en son bassal de sang. Després, arrapant-se al petge, s'enfilà al llit com va poder i s'hi deixà caure pesadament, panteixant.

—Pfuuu!...

Al cap d'un minut roncava.

A les vuit del matí, el Titet va despertar-se, rient i fregant-se els ulls amb els punys closos.

—Mama... mama!... —piulà com un aucellet.

Ningú li tornà contesta. Com passava així sempre que sa mare era per baix o fora de casa, no s'amoïnà. Aixecant els peucts, començà a jugar, pessigant-se les boletes rosades dels ditets i retorcent-se i esclafint rialletes a cada pessigolla.

Però passà un quart i un altre i la criatura, avorrint-se, cridà més fort sa mare: no li respongueren sinó els romflets del borratxo. Baixà del bressol i s'acostà al llit: penjava un braç de la morta, ensagnantat, rígid. El Titet va agafar-lo i el pessigà, com feia sempre que volia que sa mare se fixés en ell; però llavors la mare no es mogué, i el pobre menut, impacient i consirós, somicà amb veueta nuada:

—Mama meva... mama meva: nom mam!...

La quietud seguí; fins el borratxo deixà de bufar. Llavors l'infantó arronsà les espatlletes resignat i sospirà baixet:

—Mama dom.

I, trobant totes les portes de bat a bat, baixà l'escala i sortí al carrer.

Era diumenge, i les hortolanes tornaven del mercat: el vege-  
ren arrimat al pedris, en camisola, la careta tota compungida.

—Mireu aquesta criatura, com ha fugit!

I una d'elles, ficant el cap a la porta, cridà amb espinguet:

—Lena!... Lenaaa! Vine a buscar al nen!

Ni contesta.

—On és la teva mare, fillet?

—Mama meva dom —repetí el menut, signant cap a dins amb son ditet grassó.

—Anem, anem a buscarla.

I la dona, abraçant-lo i cridant la Lena, se ficà dins i, deixant-se guiar pel Titet, que empenyia cap a l'escala, pujà i arribà a la cambra: llançà un xiscle espaventable, i com boja, se precipità escales avall.

—Què hi ha? —van fer les altres, veint-la sortir d'aquella manera.

Ni ho podia dir: tota debategava.

—Pugeu!... Veniu!... Senyor!...

Totes deixaren els cistells a terra i, empenyent-se, passaren la porta a la una.

Veus aquí lo que van veure:

La finestra, oberta de bat a bat, deixant entrar un doll de claror enlluernadora. En la mateixa paret de la finestra, la capçalera del llit: sobre d'ell, estès, tot reblincat, el cos de la Lena, ja enrampat i fred, renyegant una cama nua, l'altra tapada amb el cobrellit, la camisa arremangada més amunt dels genolls, el pit ple de grumolls foscos, la cara brufada, tota clapes

morades i roges, els ulls exasperadament oberts i envidriats, els llavis botits a punt d'esclatar, les dents vermelles i penjant de costat tres dits de llengua, ampla, pesanta, negra i coberta d'una mena de borriçol cendrós; tenia els dits encarcerats per la suprema crispadura i les ungles plenes de sang; en la que enso-pava el coixí, i per la cara, estaven enganxats pellocs de cabells rossos... I al cim de tot, travessar en el llit, jeia En Felet, boca en alt, el cap sobre el ventre de la morta, encara mig vestit i ben ensagnantat de roba, de mans, de cara, de cabells... de tal manera, que, a no sentir-se sos romflets, s'hauria dit que era també cadàver. Allí s'havia passat tranquil·lament la nit, després d'haver-se ben rebolcat per fer-se lloc.

A terra hi havia un bassal de sang que s'havia escampat a tota la cambra, escorrent-se en reguerons per la pendent i els junts de les rajoles. Sobre la caixa, el llum, tombat, regalava un rastre d'oli, i en la parra de l'hort, que pujava arrimada a la finestra, les cadeneres refileaven alegrement.

Quan les dones començaren a revenir de l'esglai, una va dir: -S'hauria d'avisar el metge i la Justícia...

-Jo me n'hi vaig, i, mentrestant, desperteu an aquest perdut. I l'hortolana que tenia el Titet el deixà al sòl i sortí.

El titet va ajocar-se vora el llit, i, mullant son ditet d'argila en la sang de sa mare, començà a pintar ratlles sobre les rajoles.

Un cop romput el foc, esclataren les exclamacions com rui-xats de bales.

En la cambra s'hi aixecà un guirigai. Totes les dones parla-ven alhora de matar, de penjar, d'esquarterar...

Una de valenta, encesa de quimera, anà a estirar dels peus el dormilec; una altra, adonant-se de lo que feia el menut, l'ai-xecà, esbruixada.

Lavors el menut revinejà, cridant:



—Upeta!... Vui upeta!...

Demanava l'esmorzar, son platet de sopes de cada dia; però ningú li va fer cas. Plorà una mica, s'aconsolà de repent i tornà cap a la finestra.

Avançada de bon tros per un remoreig d'eixam, una glopada de gent entrà en la cambra: eren els primers que havien sapigut la nova i venien corrent, sense bleix, per no perdre les primícies de l'espectacle.

Entretant, En Felet, despertat a la força i sotraquejat de tots costats, no sabia lo que li passava: el rebombori l'atabalà i anava passejant d'una banda a l'altra els ullots encantats i tèrbols.

I entrà gent i més gent, horroritzant-se i esvalotant per tantes; tants s'aplegaren dins de la cambra, que no hi cabien, i més d'un tenia que trepitjar la sang del sòl.

Entorn del llit, les dones vociferaven, excitades; i el pobre Felet, més estranyat com més anava deixondint-se, no parava de girar el cap a dreta i esquerra, com preguntant a tothom amb la mirada.

A la fi, una mà repta, estirant un dit nusós, li signà el llit. En Felet mirà amb torpesa: de primer semblà que no veia res; després la gent notà que perdia el color i es posava a tremolar, amb un tremolor tan fort que feia sacsejar el llit i petar la capçalera en la paret.

—Ara és hora d'espantar-se i tremolar, brètol, més que brètol! —xisclaren tres o quatre veus.

Però ell no sentia res, no veia res, fora d'aquella carnisseria espantosa. Estengué els dos braços amb gest desesperat per llançar-se sobre el cadàver, però unes mans forçudes l'aguantaren amb violència per la brusa. Llavors, amb els ulls esparverats, badant tanta boca com tenia, tirà el cap enrere i s'esgarrapà el pit amb fúria: la crudel impressió l'havia sobtat de tal manera que no podria dir res i s'ofegava, s'ofegava amb un gran sofriment.

Una dona, indignada, feréstega, no es pogué estar de donar-li una empenta furient: amb la sacsejada, En Felet esclatà un plor llarg, estrepitos, desolat.

El cor de malediccions i d'improperis prengué llavors proporcions alarmadores, i la idea de fer-se justícia per son compte, venjant a l'acte la mort de la Lena, brollà, com un floriment metzinós, en el cervell primitiu d'aquella munió d'éssers exasperats per la vista de la sang. Cada u sentia desvetllar-se els mals instints i posseir-lo un desig de carnatge i violència; i totes les mirades, prenyades d'amenaques, se dirigien, mateix que glavis, cap a En Felet. Llavors aquest, encara inconscient, baixà del llit, brandant insegur, com quan estava ubriac: d'improvís la gent, esfereïda, reculà fins a la paret. En un replec del llenços acabava d'aparèixer el ganivet de llescar pa, ben ple de sang. Per un minut, ningú gosà moure's: després, una vella, aixecant-se les faldilles i petjant de puntetes, s'acostà al llit, i estirant la veta, tota vermella, féu seguir l'eina.

El Titet, a l'adonar-se'n, allargà les manetes, xisclant, rialler: –Tatà meu! Tatà meu!

L'apartaren d'una revolada i tornà a revinejar, picant de peus i demanant el seu tatà.

La indignació de la gent no tenia ja aturador. Les dones cridaven que se l'havia de cremar de viu en viu enmig de la plaça, perquè servís d'escarment.

En Felet, així que el singlot li deixà dir paraula, preguntà ansiosament:

–Qui ha... sigut?... ¿Qui l'ha, l'ha mor... ta?

Se miraren uns als altres, escruixits de les preguntes.

–Sentiu?...

–Brètol!...

–Borratxo maleit!

Encara no ho entenia: la vella del ganivet, torcent-se cap a

ell, urpint-lo talment amb la mirada perversa i rient sinistra-ment, arran de la seva cara, li agafà les mans ensagnantades i plenes de llàgrimes, posant-les-hi davant dels ulls.

Sols aleshores la raó il·luminà aquella pobra intel·ligència poruga; sol aleshores compregué que l'acusaven a ell, al marit, d'haver dagatejat la seva Lena. En Felet perdé l'esma d'esglai; volgué cridar, protestar, dir que no havia pas estat ell; però, sense ni tan sols acabar d'obrir la boca, caigué rodó, com llampferit, sobre la caixa.

En tant, contava la tavernera:

—Mireu lo que són les coses! Ahir per ahir el vaig treure de casa, de llàstima que em feia... «Vés, infeliç —li vaig dir—, que si no t'haguessin triat per tapadora, ja no te deixarien ésser la riota del poble!»

—Ben mirat —saltà algú—, tu hi tens culpa en aquesta mort... Si ell no hagués sortit gat de casa teva ja no hauria passat res.

La tavernera se regirà com una vespa.

—Jo! La culpa, jo?! Només mancava aquesta!

Anava a esclatar la baralla quan arribaren, seguits de llarga corrua, el jutge, el metge, el batlle i el senyor rector. Manaren a tothom que sortís de la cambra. Una dona abraçà el Titet, que duia entre sos ditets d'argila un esqueix de roba blava plena de taquetes fosques: maldant, maldant l'havia desenganxat del llisquet del porticó, sense saber, l'angelet, que aquella era la millor prova de la innocència de son pare.

Vint-i-quatre hores després, a les deu del matí, tot el poble s'agombolava en la carretera per veure passar l'homeier, a qui la Guàrdia Civil se n'enduia cap a Girona, amarrat colze per colze, com un Crist.

Anava abatut, mort, flaquejant-li les cames, la barba sobre el pit, el color de cera. Ja no podia plorar, ja no es desesperava cridant que era innocent. A la fi, ningú se'l creia, tothom li de-

manava que expliqués lo que havia passat. I ell no sabia res, no es recordava de res...

I estava tot ple de sang, i tenia cara i mans esgarripades i la camisa esqueixada, i un tallet al braç i les calces molles d'oli... mentre sobre la caixa quedava el llum tombat, en les parets i en el pilar del llit manotades de sang, i més sang en les ungles de la Lena i en el ganivet que li havien trobat a sota.

Amb gran facilitat i perfecta unanimitat de parers, tothom reconstruïa l'escena.

En Felet havia sortit gat de la taverna i arribat a casa seva sense gaire coneixements. Ell solia tenir el vi tranquil, puix no es guardava memòria de que mai hagués inquietat a ningú; però aquella nit, al passar per la cuina, potser havia vist sobre la taula el ganivet de llescar pa, i això, regirant-li males intencions, li havia inspirat la idea del crim. Pujaria a dalt amb l'eina a la mà, i dins de la cambra s'hauria desenrotllat una lluita espantosa. A la fi la dona havia sigut vençuda per la fúria del borratxó... I que s'havia ben rabejat en el carnatge, el bàrbar. Catorze ganivetades, d'elles nou mortals de necessitat, segons parer del metge. Després, ja satisfet i apaivagat son coratge destructor, s'havia tirat sobre el llit, adormint-se tranquil·lament.

A força de sentir contar aquella història a centenars de vegades en aquell horrend dia, el mesquinet acabà per preguntar-se amb esglai a si mateix si podia ésser certa; si era possible que ell, ell mateix, En Felet en persona, hagués fet lo que li llevaven, hagués donat la mort a la seva pobra muller. I anorreat i destruït per l'horrible sospita, baixà el cap al pes del Destí i es disposà a sofrir resignadament el càstig de sa culpa imperdonable.

—I, encara, doneu gràcies a la borratxera, que vos lliurarà del garrot —li havia dit a tall de consol el secretari del poble, que era molt entès en el ram de lleis.

Com la cosa era de si tan clara, ningú es va fixar en la finestra oberta, ni en les ditades de sang que hi havia en els muntants i que baixaven al llarg del tronc de la parra, ni en el rastre de petjades fresques que atravessaven tot l'hort i es perdien bosc endins. Si tenien en son poder el criminal, poc menys que convicte i confès, a què cercar cinc peus al gat?

I el pobre Felet, corsec de dolor i de vergonya, arrossegant les cames i empassant a cada punt, emprengué el camí cap a les presons del rei, escortat per dos benemèrits de cara ferrenya i perseguit per les mirades abrusadores i inclements de tot un poble regirat.

D'enmig del darrer aplec que guaitava aquella sortida ignominiosa, dos bracets grassons s'estiraren cap al pres, i una veueta d'aucell xisclà alegrement:

—Papa!... Papa!...

En Felet s'aturà en sec.

—Fill meu!

Un dels guàrdies li donà una rambada brutal per fer-lo caminar.

Dues llàgrimes com cigrons van botre dels ulls del pobre home.

—Adéu, fill del meu cor! Adéu! Adéu!...

I reprengué son camí.

Ja pertanyia a la Justícia!

VÍCTOR CATALÀ. «Parricidi».

Dins: *Contes*. Barcelona: Edicions 62, 1994.